

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Sacramentale Ambrosianvm. In quo continentur instructiones pro administratione omnium Sacramentorum. Carolus S. R. E. Presb. Card. Tituli S. Praxedis Archiepiscopus vniuerso Clero vrbis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

flet, nè digito deducat; nè plena manu resupinet.

Ne labra lambat, nè mordeat.

Ne mentum pectori affligat.

Ne humeros attollat, nè rursus contrahat.

Ne brachium tanquam gladiator immoderatè proiciat.

Ne læuam manum iactet nisi rarò, & in maximo concionis æstu.

Ne manum supra oculos tollat, ne demittat infra pectus.

Ne digitorum gestum indecorum adhibeat, sed decentem; nempe in principijs lenem, & in vtramque partem modicè prolatum; in narrando paulò productiorem; in reprehendendo acrem, & instantem.

Ne argut ijs digitorum vtatur.

Ne femur feriat, ni si rarò, cum indignationem mouere studet.

Ne pedibus supplodat, nisi opportunè in summa contentione.

Ne tussiat, ne expuat crebrò, nisi necessitate coactus.

Ne in eloquendo per nares maiorè spiritus partem effundat.

Ne crebro anhelitu iumenta imitari vadeatur onere laborantia.

Hæc atque adeo alia, vt fugiat, in consilium adhibeat prædicationis vsu peritos.

Sunt etiam quedam alia capita ad concionatores pertinentia, quæ quoniã vulgari sermone confecta sunt, infra suo loco cum instructionibus alijs communi lingua editis posita sunt.

SACRAMENTALE AMBROSIANVM.

In quo continentur instructiones pro administratione
omnium Sacramentorum.

Carolus S. R. E. Presb. Card. Tituli S. Prædix Archiepiscopus vniuerso Clero vrbis diæcesisq; suæ Mediolanensis salutem in Christo Iesu.

NOBIS in Archiepiscopali hac vigilia versantibus, ea præter ceteras vna proposita est sollicitudo, vt quam ecclesiæ huius hæreditatem sacram, iam olim Ambrosius sanctissimus à beatæ memoriæ Archiepiscopis, Mirocleto, Euforgio, & Dionysio acceptam, se conseruaturum esse dixerat, eam deinceps ab ipso Ambrosio patre auctam, & perpetuo sacrosanctæ Ecclesiæ Romanæ matris consensu retentam, & religiosa consuetudine, vsuque prædecessorum nostrorum cõstantissimè conseruatam, nos pariter Deo benè iuuante integram non modò serue-

mus, verùm etiam si quam eius partem, vel negligenter omisam, vel certè aliquo modo parum cultam animaduertimus, diligentissimè itidem, & restituamus, & excolamus. Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui consolatus est nos in laboribus, vigilijsq; huius ipsius nostræ sollicitudinis. Superioribus annis Breuiarium, quod opus fuit diuturni temporis, magnæque diligentia, ita restituendum curauimus, vt antiqua huius nostræ ecclesiæ monumenta, veteresq; concelebrandis diuinis laudibus Ambrosianos ritus iam planè integros liceat agnoscere. Nunc sanè sunt item reliqua, in quibus iam diu fixæ cum sint non solum cogitationes, sed labores nostri; denique apparere, & ex-

tare

are debent. Atque in ijs quidem (præter Missale, in cuius quoque edendi curam incumbimus) præcipuum etiã opus est, quod Sacramentale ex vetustissimo vsu vocamus. Id porro si serius, quàm decreto Synodali iam pridem promiseramus, in lucem prodijt, vos ipsi probè noſtis factum esse multitudine, magnitudineq; occupationum Archiepiscopali; quibus pro temporum varietate nos non solum in singulos dies, sed in singula ferè momenta assidue distenti, necesse sæpissimè habuimus cursum interrumpere industriæ, & curæ, quam in eo conficiendo diligentissimam ponere iam pridem statueramus. Verùm si recta reputamus via, profectò ab huius nobis cõmissæ Ecclesiæ rationibus haud quaquam alienum fuit, rem, quæ tempus, & diligentiam postulabat, diutius differri; vt pluribus, quàm ab initio potueramus, iisdemq; necessarijs partibus eam absolutam redderemus. Copiam certè habuimus exemplarium, quæ & manuscripta, & impressa, eaq; antiqua admodum, ex multis tam basilicæ nostræ Metropolitanæ, quàm aliarum ecclesiarum vrbis, diocesisq; vniuersæ tabularijs conquisita, ac suppeditata, adhiberi ab ijs Ecclesiastici ordinis viris voluimus, quos & pietatis studio flagrantés, & doctrinæ laude claros, & rituum sacrorum vsu literatè peritos ad opus delegimus. Ex sancti Ambrosij itè fontibus multa hausimus, quem Ecclesia hæc patrem magistrumq; habet omnium virtutum gloria florentem; quiq; cum de ijs qui inſtantur mysterijs, tum de sacramentis libros præcipuè scripsit. Neque solum his domesticis adiumentis contenti fuimus, sed aliunde subsidia comparauimus, ab ijs præsertim religioſis scriptoribus, qui rituum noſtrorum & diligentissimi interpretes, & testes locupletissimi extiterunt. Cum ijs igitur monumentis recognosci ab initio potuit, vt certè recognitum est, opus Sacramentale, quod modò emittimus. Sed quoniam ad eius perfectionem etiã non parum interesse censuimus, ex spectare, vt prouinciæ concilia aliquot haberemus, in quibus singulis, sapientissimorù Episcoporum cõsilio, & pietate, nos de

re non doctrinã solum, sed vsu probatã aliquid semper statueremus: rem vsque adeo protulimus, vt synodis prouincialibus Dei munere sex iam demum celebratis, necessarium opus plurimis decretis adiuuerimus. Accedit etiã hoc, quòd cum editionis libri Sacramentalis diem de die vsque adeo duxerimus, vt omnis diocesis nostræ visitationem ante absoluerimus: ex hac ipsa Archiepiscopali speculatione, in qua vsu multa comperimus ad Sacramentorum administrationem cultumq; opportuna, quæ minus præstabantur, adiumenta, in ijs quæ instructionum, seu rubricarù nomine cuique sacramento copiosè adijci iussimus, in primis apparebunt. Quamobrem si diutius libri editio iam prorogata est: diuturnitas tamen vtilitates permultas peperit, quas ex assiduo illius vsu vos ipsi cognoscetis. Sacramentale igitur edimus, multis partibus excultum atque absolutum, vt mox supra demonstraui- mus. Vestrum est omnium, & singulorum qui sacerdotes estis, quiq; in vrbe, & diocesi nostra Mediolanensi sacramenta ritu moreq; Ambrosiano ministratis, ita vos huius Sacramentalis regulis instituere, in omnesq; partes conformare, vt cum ad illius præscriptum ea purè, sanctè, & religiosè tractetis; tum cæremonijs & ritibus hoc ipsi traditis vtamini, neque vllis præterea alijs. Atque ob eã sanè causam iubemus, vos vniuersos singulosq; quorum interest, duobus post editionem mēſibus hoc ipsum habere, legere, atque in vsum introducere, vt charitatis vestræ, qua in procuranda animarum salute eximie præcellere debetis, studium in Domino commendemus.

RUBRICÆ SEV INSTRV- TIONES Generales.

De sacramentorum administratione.

N sanctissimis sacramentis & ministrandis & percipiendis, religiosa, diligèſque cura requiritur. Quæ sanè res cum ex ipsis mysterijs intelligi possit; tum etiam perspici-
tur

tur ex precibus, & sacris ceremonijs; quæ à diuinis, apostolicisq; traditionibus deriuata, ac perpetuo sanctæ Ecclesiæ vsu corroborata, ad hæc vsque tempora piè retinentur. sacramenta enim à Christo Domino saluatore nostro instituta, & ad communem omnium salutem proposita, cù celestia munera sint, atque instrumenta diuinæ gratiæ, solennibus ceremonijs tractantur, & ministrantur: vt eorum tum administratio sancta sit, tum perceptio plena religionis. Quare primo loco hæc generatim traduntur, vt tam qui sacramenta ministrat, quam qui sumit, ad pietatis suæ partes breuiter instruantur.

Primo igitur parochus, omnique sacerdos, cuius est sacramenta administrare, meminisse debet, sancta se tractare, omnique ferè temporis momento paratum esse oportere ad tam sanctæ administrationis munus. Quamobrem is, cum alios per sacramenta purget, atque illuminet, hoc maxime studebit, vt ipse vitæ purè, castè, ac religiosè agat, mentemq; item, & animum ab omni peccati labe purum adiutrice Dei gratia conseruet diligenter. Nam etsi sacramenta, diuinam quidem virtutem quæ illis inest, nunquam amittunt; tamen impurè ea ministrantibus æternam mortem afferunt. Itaque primùm sollicitè, & intimè recogitare debet, an alicuius peccati mortalis (quod sanctissima cautione sacerdos euitare debet) sibi conscius sit. Quod si reum se esse nouit, prius sacramentali confessione se expiare studebit: contritionem certè habere quam diligentissimè curet.

Quacunque diei, aut noctis hora ad sacramenta ministranda vocabitur (cum præcipuum eius munus, cuius causa à reliquo populo separatur, ab ecclesiâq; sustentatur, præter cætera, eorum administratio sit) nulla tam sanctis pietatis officijs moram interponet. Immo populum sæpenuero, prout occasio tulerit, accuratè præmonebit, vt cum opus est parochiali ministracione atque officio, se quamprimum, & liberè accersat, nulla habita nec temporis, neque loci longè distantis, neq; alterius cuiuscunq; incommodi ratione.

Cum autem accersetur, tantùm abest, vt verbis, vel vultu, vel alio signo ostendat se grauatè iturum, vt illius, cui ministrare debet salutis desiderio se accensum patrem præbens, verborum benignitate, vultuq; hilari charitatem paternam significante, & libentissimè, & vt potest, celerrimè accedat.

Antea verò quam accedat, paululum saltem in sacra actionis quam suscepturus est meditatione attentè versabitur. Atque vt, & ipse sanctè ministret; & cui ministrabit, piè salutariterq; percipiat (nisi cum necessitas eum festinare cogit) genibus flexis ad altare paululum orabit, & hanc orationem adhibere poterit, vbi propria adscripta non est.

Psal. Veni sancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium: & tui amoris in eis ignem accende.

V. Gloria patri, & filio, & spiritui sancto.

R. Sicut erat &c. Iterum. Veni sancte Spiritus. *V.* Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Domine Deus omnipotens, qui me indignum propter tuam misericordiam ministrum fecisti sacerdotalis officij, propitius esto mihi peccatori, vt condignè possim diuina clementiæ tuæ sacramenta fidelibus ad ea confugientibus ministrare. Per Dominum nostrum, &c.

Et præterea nè titubanter quidquam in ministracione agat, quamuis ordinem ministrandi, ceremoniasq; ritè teneat, antea tamen quam ministret, attentè ex libro religiosa animi intentione, quæ agenda sunt, recognoscet.

Si incommoda valetudine laborat, quam tamen à sacramenti ministracione non impediatur, alium sacerdotem ab Archiepiscopo probatum sibi comitem adiunget: quo adiutore vtetur, si quando præ ægritudine, vel in via, vel in ministracione defecerit.

Accerset item parochiæ suæ clericos, quos decenti habitu, & superpelliceo in primis rectè indutos, tot vt poterit adhibebit, quot sacramenti ratio deposcet. Præmonebit eos breui cohortatione quandoque, quam modestè, & quanta deuotione eam functionem præsequi debeant.

Hoc

Hoc etiam præcauebit, vt vestes sacrae, supellex, & vasa, quæ ad ministratio- nis vsum adhibentur, ab omni sordè pura sint, atque adeo quodam ecclesiasticæ munditiæ nitore collescant.

In omni sacramentorum administratio- ne semper superpelliceum decens, & stola adhibebit. quæ stola colore erit, quem sacramenti ministrandi ratio ri- tere postulat.

De libro hoc preces, & sacramentorum formulas, ceteraq; pro ratione eorum quæ ministrabit, rectè leget: nec verò memoriæ, quæ plerumque labitur, con- fidat.

Sacramenti quod ministrabit, vim, rationem, vsum, salutareque fructus, prout temporis, ac personæ ratio, & præ- sentium multitudo tulerit, diligenter explicabit, præsertim catechismi Ro- mani doctrinis: quas partim etiam su- mme poterit ex libris sancti patris no- stri Ambrosij de sacramentis; & de ijs, qui initiantur mysterijs.

Cum verò cæremoniæ, quæ ad sacramen- ta adhibentur, mentes illorum, qui eas intuentur, accurateque obseruant, ad sù- blimum rerum cogitationem erigant, fidemque, & charitatem in ijs ipsis ex- citent; earum etiam vim, sanctioresque significationes, vt diligentissimè po- terit, idem populo exponet, cum vsu venerit.

Ritibus autem, & cæremonijs vtetur hoc libro præscriptis: quibus nihil, nè alicuius quidem priuatæ deuotionis no- mine addet, nec detrahet; neque verò aliquid mutabit: nisi aliter aliquando fa- ciendum rubrica suo loco ostendat.

Dum verò ad ministrandum profici- scitur, animi meditatione attentus erit ad rem, quam sanctè acturus est: piè psal- mos, & orationes statas in hoc libro præscriptas recitabit. Nihil quidquam cum alio colloquetur, nisi necessitatis causa, & quam breuissime: neque salu- tationibus in via vacabit.

Graviter præterea matureque incedet, non properanter, nisi instante necessita- te. calopodij autem, seu zoccolis, nun- quam vtetur sanctissimis sacramentis ferendis.

Sacramentum præterea aliquod cum

ministrat, vt id magna cum religione præstet, singula verba, quæ ad illius for- mam rationemque pertinet, omni animi attentione, & pietate distinctè pronun- ciabit, & clara item voce, vt ab illis au- diri possit, quibus ministratur.

Sacras item præcationes sanctè graui- terque dicet. Solennes præterea alios ri- tus cæremonialique ita decenter obserua- bit, vt veluti ante oculos ponere videat- ur eximia illa dona, quæ in eo sacra- mento continentur.

Ita verò demum in omni sacramenti ad- ministratioe se geret, vt non actione solum tota; sed vultu etiam, illos qui adsunt, incitet ad pietatem, ac deuotio- nem.

Illudque norit præterea officij sui esse; & hac sancta ministrandi ratione, & præterea assiduis orationibus, & doctri- na, & omni sacerdotali industria, fide- les sibi commissos tales efficere, quibus dignè, vt illiterque sacramenta ministra- ri possint.

Lumina adhibebit in ministratioe, prout sacramenti ratio deposcit: id quod cum mysterij significatione, & reueren- tiæ, cultusque officio sit.

Sacramenti ministratioem cum aggre- ditur, id intendat, idque sibi agere pro- ponat, quod Christus Dominus insti- tuit, & sancta mater Ecclesia intendit, atque agit.

In ipsa verò ministratioe, animo mea- teque defixus erit in cogitatione sacra- menti quod ministrat. idque quantum fieri potest, studiosè curabit.

Illud porro cauebit, vt ne in admini- stratioe, eiusve causa, aut occasione ali- quid exigat, petatve aliquo modo. Sed quæ [gratis accipit, gratis] ministrat, sine aliqua, vel minima cuiuscunque auaritiæ suspicioe.

Vt autem sacramentis debitus religio- nis cultus, etiam externus, ab ijs tribua- tur, qui ea suscipiunt: non patietur que- quam ad illa suscipienda accedere, nisi exteriori quoque habitu, vestiumque modestia, debitam illis venerationem præferat.

Videbit igitur, vt viri armis deposi- tis, vtque mulieres rectè velato capite accedant; vt omnes vestitu, & toto

corporis habitu modesto humilitatem christianam præferant.

Curabit etiam pro loco, & tempore, & personarum ordine, ut idem faciant, quicumque dum sacramentum ministratur, aliquod officium præstant, ut potest patrini, & paranympsi.

Monebit id quoque reliquos omnes qui adsunt, ut remoto inani colloquio, actu que indecenti, pie ac deuote, ut debent, intersint capite aperto, mente etiã ipsi reputantes cœlestia illa dona, quæ sacramentorum virtute fidelibus impartiantur.

Iudæos autem, infideles, hæreticos, & excommunicatos non patietur in sacramentorum administratione præsentem adesse: nec verò catechumenos.

Cætera denique omnia ritè, & ordine seruabit, prout unicuique sacramenti administrationi accommodata, suis que locis sigillatim demonstrata sunt.

Cum verò sacramenta quinque tantum, nempe Baptismum, Eucharistiam, Pœnitentiam, Matrimonium, & Extremam vnctionem, Parochus ex officio ad ministrare possit, eorum caeremonie, quas ritè seruet, locis proprijs præscriptæ sunt.

Reliquis autem sacramentis duobus, Confirmationi, & Ordini, quorum administratio solius Episcopi est, non caeremonie administrandi in hoc libro ad scribuntur; sed adiungi operæpretium fuit breuem quandam instructionem rerum, quas cum ea Episcopus solenniter ministrabit, debet ipse Parochus, pro curæ parochialis munere agere atque exequi.

Rubricæ, seu instructiones.

De Baptismi administratione.

Baptismus inter sacramenta sicut primum locum obtinet, ita maximè etiam necessarius est: cum sine eo nemini pateat aditus ad cœleste regnum: [Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei,] inquit Christus Dominus. Quare Sacerdos cuius est hoc sacramentum ministrare, cum ea omnia, quæcun-

que ad illud conficiendum attinent, ritè scire, accuratè animaduertere, ritèque seruare debet: tum pleraque etiam, prout vsu venerit, populum accuratè præmonabit, ac docebit. Quæ omnia, ut ordine facileque præstet, hoc loco breuiter traduntur, atque exponuntur.

Quæ Parochus in Baptismi ministratione, quod ad eius materiam, & formam attinet, animaduertat, & populum etiam doceat.

IN Baptismo, sicut in cæteris sacramentis, cū præter eius, qui ministrat intentionem, de qua mox supra dictum est, materia, forma, & minister requirantur; de ijs Parochus, ut infra obseruabit, ac fideles quoque instruet, ac monebit, prout opportunum viderit.

Quod igitur ad huius sacramenti materiam pertinet, id animaduertat, ut aqua (quæ materia sacramenti Baptismi est) non solum vera, naturalisq; sit, sed etiã eo ipso anno, quemadmodum sanctè cautum est, benedicta in Sabbato sancto Paschæ Resurrectionis Domini, aut Sabbato Pentecostes.

His igitur duobus Sabbatis, quibus ex veteri instituto fontis baptismalis benedictionem agi, celebrariq; solene est, ipse cum clericis parochiæ suæ quotannis, si in vrbe est, ad Basilicam Metropolitana; si in diocesi, ad ecclesiam plebanam tempestiuè conueniet: vasculum proprium, atque vsui huic tantummodo addictum, idemq; nitidum afferet; quo aquam baptismalem inde in ecclesiam suam reportet.

Eò cum venerit, super pelliceo, & stola alba indutus, cum clero ecclesiæ vbi fontis celebritas agitur, processionem ordine ad fontem obibit, & ministerium etiam suum, vbi opus erit, in benedictione præstabit.

Peracta solenni benedictione, vasculum quod portauit, offeret, ut aqua benedicta impleatur: impleti os diligenter occludet: tum illud velo albi coloris conteget, in parochialemq; ecclesiam debita veneratione deferet, clericis duobus proximè præeuntibus, qui lumina portent.

Ad

Pgl. 41.

Ad ecclesiam suam ubi venerit, vasculum cum luminibus in fonte baptisterij collocabit: inde in sacrificiam recta veniet: ubi mox sacris Missæ vestibus se induit, sicque indutus cum clero, & populo ad fontem procedit: ubi canit antiphonam. Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

Mox vasculum aquæ baptismalis capit, effunditque in fontem: ac mox, adiuuante Diacono, aliove ministro, aliâ præterea aquam, quanta satis sit ad eum implendum, quem statim rectè claudet.

Tum quo ordine venit, ad altare procedit, & Missam celebrat. nec verò ante Missam celebrabit his Sabbatis, nisi absoluta fontis actione. Sed si ob viæ longitudo, aliamve causam ad suam ecclesiam in tempore redire non possit, ut post huiusmodi actionem liceat Missam celebrare; illam ante celebrare poterit: reliqua verò, ut dictum est peragere.

Aquam baptismalem (quoniam puram illam quidem, mundam, nitidamque esse, ob tanti sacramenti dignitatem conuenit) in ipso fonte per totum annum, quoad eius fieri potest, tum decorè, tum purè conseruabit. Quam ob causam cum fontem pro sacramenti maiestate ex præscripto decenter extructum, ornatumque habebit: tum etiam totum ipsius fontis opus vndique ita contectum tenebit, ut nec puluis, neque vllæ aliæ fordes intrò penetrent, quibus aqua corrumpi, aut impura fieri possit.

Quòd si intrà annum, præ temporis diurnitate, aliave causa illam corrumpi contigerit, in sacrarium propè fontem Parochus projiciet: statimque & fontem purgabit; & verò si in vrbe est, ad Metropolitanam; si in diœcesi, ad plebanam ecclesiam veniet, vnde proprio vasculo nitido aquam baptismalem accipiat, in parochialemque ecclesiam secretò ferat: ubi quamprimum in fontem effundet, baptismalique aquæ allatæ tantum etiam aquæ puræ, nitidæ, & recentis addet, quantum satis erit.

Hoc ipsum quoque præstabit, si etiam aqua baptismalis per annu aliquo modo defecerit.

Si verò in ecclesia, vel Metropolitana-

na, vel plebana, ubi fontis benedictionem fieri solenne est, aquam baptismalem corrumpi, aut deficere contigerit: tunc Archipresbyter, aut Præpositus, rocheto, cappa, & stola violacea indutus, fonte primum diligenter purgato, & aquæ puræ, mundæ, recentisque pleno, oleoque sacro, quod aquæ immisceri debet, parato, benedictionem ommissis cæteris ceremonijs peraget, ut infra suo loco inter Benedictiones, adhibitis saltem duobus clericis.

At verò nè temeraria manus abutatur aqua baptismali ad superstitionem, & perniciem; sacerdos fontem ex præscripto benè communitum, sera etiam, clauisque claudet, quam ne clerico quidem committens, apud se custodiet perpetuò.

Et quoniam interdum accidit, ut in summa hyeme aqua baptismalis vi frigoris congeliet, aut gelida nimis fiat: tunc ut aliquo calore liquefacta, aut calefacta, vsui ad baptizandum infantem esse possit (cum animaduerti debeat, nè illa gelida nimis ei noceat) aliam aquam vale mundo calefactam immisceri licet, quæ aqua calefacta longè paucior erit, quam illa quæ benedicta est. Quæ in re etiam cauebit sacerdos, nè quid aliud commisceat, quam aquam puram, ac naturalem, quamuis calidam.

Verùm cum huius sacramenti ea sit necessitas, ut etiam à laicis instante mortis periculo illud administrari liceat: ne hoc quidem, cum occasio tulerit, præstare prætermittet, ut populum huius sacramenti materiam doceat esse, omne naturalis aquæ genus, siue ea maris sit, siue fluij, siue paludis, siue putei, siue fontis, quæ sine vlla adiunctione aqua dici solet. Alijs autem liquoribus, aut aquis, quæ è floribus, herbis, alijsve id generis exprimuntur, eliciunturve, Baptismus confici non posse ostendet: aquam præterea puram mundamque esse, pro sacramenti dignitate conuenire: nisi necessitate urgente, in qua uti licet etiam aqua lutulenta.

Sequitur forma baptismi, quæ est: Ego te batizo, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Quæ, dum infans ter mergitur, continuata pronuntiatio-

ne, &

ac, & singulorum verborum distinctio-
ne, rectè integreque profertur, nihil ad-
dendo, omittendo, aut mutando.

Et verò quod ad formam ipsam perti-
net, ipse Parochus non solum populo ge-
neratim ob baptizandi necessitatem; sed
etiam priuatim, precipueque obstetrici-
bus, in ecclesia tamen, eam planè osten-
det, ac tradet.

Quam etiam formam, an illæ rectè te-
neant, aliquando eodem loco accuratè
videbit, ac diligenter queret. Proindeque
illarum, quæ intra parochiæ suæ fines
habitant, nomina certo libro descripta
habebit, ut illas interdum instruat, non
solum Baptismi quæ materia sit, ut mox
dictum est, sed quæ etiam forma, & quæ
intentio baptizantis.

Ab hac autem ipsa baptismi forma, ne
minimum quidem vnquam discedat, ut
prescriptum est, nisi cum forma sub cõ-
ditione vtendum sit, quæ est cum ad-
iunctione verborum: quæ infra suo lo-
co ponitur.

Qua forma vtitur, cum infans, aliuf-
ve, qui Baptismo offertur, re diligen-
ter perquisita, dubium relinquitur, aut
certè non apparet, eum baptizatum esse:
ut de expositis, inuentisque; paruulis
dubitari, atque ignorari sæpenume-
rò solet.

Quòd si re accuratè inuestigata, explo-
ratam habuerit, illum forma seruata ba-
ptizatum esse; caueat omnino, nè hanc
sub conditione baptizandi formam ad-
hibeat: cum sacrilegium committat, si
contra fecerit; & illud impedimentum
contrahat, quod sacri canones irregula-
ritatem vocant.

Si verò foetus ex vtero matris, quæ
in partu periculose laborat, vel manu,
vel pede, vel alia aliqua parte extans,
ob necessitatem in ea ipsa parte ab ob-
stetrice baptizatus est; cum superstes e-
rit, sub eadem conditione baptizetur,
adhibitis ceteris Baptismi ceremonijs.
Si verò in capite, quod primum ex vte-
ro prodijt, baptizatus est, forma rectè
seruata; quando superuixerit, ad eccle-
siam deferatur, ei tantum reliquæ cere-
moniæ adhibeantur, quæ ad solennita-
tem Baptismi attinent.

Si quando præterea monstrum huma-

num Baptismo offertur, videndum est
antequam baptizetur, an vna persona
sit, an verò duæ: tum masculus ne sit, an
fœmina. Si que re per spectata dubium est,
an sint duo, ut potè quia duo capita non
habet, nec pectora benè distincta; vnus
intentione certa, neque vaga, simpli-
citer baptizetur: alter verò, seu alij sub
conditione: [si non es batizatus &c.]
Si verò quia duo capita, pectora duo,
aut corpora etiam distincta in monstro
apparent, homines duos esse perspicuè
est, singuli simpliciter baptizentur.

Quòd si mortis periculà in mora erit,
numero plurali baptizentur: [Ego vos
baptizo in nomine Patris, & Filij, &
Spiritus sancti.] Sin autem vna perso-
na est, ut potè vnum tantum caput ha-
bens, tanquam vnus baptizetur, etiam
si alia membra plura geminatave ha-
beat.

At verò monstrum, quod hominis spe-
ciem non præferat, non baptizetur, ni-
si primum Archiepiscopus consulatur:
de cuius etiam consilio agatur, quod su-
pra de monstro humano dictum est, si
tempus dabitur.

De ministro Baptismi.

MVnus conficiendi hoc sacramen-
tum, quamuis sacerdoti commis-
sum sit: tamen cogente necessitate, om-
nes, etiam laici, & fœminæ quoque, sine
solennibus tamen ceremonijs, baptiza-
re possunt. Illud verò cauendum est
(quod etiam Parochus, prout occasio
tulèrit, accuratè monebit) vt ne fœmi-
na viro præsentè; neque laicus clerico
præsentè; neque rursus clericus præsen-
te subdiacono; hicque itidem coram
diacono; nemoque præterea eorum cor-
am sacerdote baptizare audeat: ipse
autem norit, sibi licere baptizare, etiam
præsentè suo Episcopo.

Et quoniam si vel a muliere, vel a laico
secus sit, graue peccatum admittitur, id
etiam monebit.
Obstetricibus autem, quæ baptizare cõ-
sueuerunt, formamque Baptismi tenent,
baptizare quidem necessitate urgente
permittitur, etiam præsentè laico, qui
huius sacramenti conficiendi planè igna-
rus, rudisque sit.

Verum

Verum grauissimè Parochus monebit, quàm grauius illa peccent, si quado mortis necessitate non cogente, Baptismum ministrare audent.

Quamobrem illud etiam interdum opportunè nunciabit, vt cum mulier prope paritara agrè se habet, de eiusque partu timetur, studeat in primis Parochum in tempore accersere: aut, si eum habere non potest, aliquem ex ecclesiasticis ministris, aut deniq; virum laicum baptizandi peritum in promptu habere: vt ne obstetricibus foeminis, nisi in summa necessitate, cui aliter prouideri nullo modo potest, baptizandi locus vnquam detur.

Parentes autem omnino caueant, nè liberos suos baptizent absque manifesta necessitate, cum scilicet alij quoquo modo apti non adsunt, & periculi virget necessitas, quod ipse etiam monebit, prout vsu aliquando venerit.

De modo ministrandi Baptismi.

Ministratur Baptismus triplici modo, immersione, infusione aquae, & asperzione. Sed immersionis modus cum antiquissimi in sancta Dei Ecclesia instituti ritusq; sit, idemque in ecclesia Ambrosiana perpetuò retentus: ab eadem mergendi consuetudine recedi non licet, nisi imminens mortis periculum intert; tumq; vel aquae infusione, vel asperzione ministrabitur, seruata illa stata baptizandi forma.

Ad aquae baptismalis infusionem, non manus, sed vas ob eam causam paratum adhibebitur.

Id Parochus mergendo seruabit, vt ab ea parte fontis baptismalis stet, vbi directo obtutu orientem spectet.

In immersione hoc seruabit, vt infantis latera manu vtraque firmiter excipiens, illi supini occiput ter mergat: primò dicens, [In nomine patris, iterum, & filij, tertid, & Spiritus sancti.] Quae in immersione animaduertet, vt dum mergit, infantem nè lædat, at aquam verè illius occiput immersione tangat.

Si quando autem duo, pluresve infantes Baptismo offeruntur, eorum

vnicique exorcismum, catechismum, & reliquas stas ceremonias separatim adhibebit: super ijs tamen simul orationes dicere poterit, numerumque commutare vbi opus est, vt pluribus conueniat.

Infantibus autem oblati, partim maribus, partim foeminis, separatim, atque ordine ministrabit, maribus scilicet primò, & deinde foeminis, mutata nominis verbiq; ratione pro sexu genere.

Et verò quod in Ecclesia Ambrosiana veteris instituti, & consuetudinis est, decreto etiam prouinciali renouatum, vt infantes in hebdomada authentica nati, Sabbato sancto ad Basilicam Metropolitana; & qui item hebdomada Pentecosten proximè antecedente in lucem editi sunt, ad eandem Basilicam Baptismo offerantur; id vnusquisque Parochus seruet; vt ijs solenni ritu huius ecclesiae Archiepiscopus Baptismum ministraret. A qua solennitate, quae Archiepiscopalis muneris est, alius omnis, vel Archipresbyter, vel Prepositus, vel Parochus, tam vrbis, quam dioecesis abstinere.

Prou. 4. tit. que pert. ad sacrā. bapt. pag. 135. 6.

De ceremonijs, quae in Baptismo adhibentur.

Ritus, ceremoniae, & solennitates, quae in Baptismo adhibentur, eius modi sunt, quas omittere nefas est, nisi cum baptizandi necessitas instat.

Quamobrem Parochus cum illas, tum earum mysteria, & significationes rectè tenebit, vt & religiosè riteq; hoc sacramentum ministraret; & peritè pieq; earum mysteria fidelibus exponat.

Has autem stas ceremonias sacerdos cum Baptismum ministrabit, numquam planè omitteret, nisi quando ob necessitatem ministrabit.

Atque omnes quidem haec ceremoniae precesque ad tria capita rediguntur.

Aliae enim sunt, quae antequam accedatur ad Baptismi fontem, seruantur: aliae, quae cum ad ipsum fontem ventum est, adhibentur: & aliae praeterea, quae praesto iam Baptismo addi solent.

De ceremonijs, quę priusquam Baptismus ministratur, adhibentur.

IN primis aqua paranda est, qua ad Baptismum vti oportet.

Consecratur enim Baptismi fons, addito mysticę vnctionis oleo: neque id omni tempore, sed Sabbato Paschę Resurrectionis Domini, & Pentecostes.

Hęc enim sacra duo tempora, mysteriorum plena, Baptismo celebrando solennia legitimaq; esse docent Ecclesię Patres, & in primis Leo Pontifex sanctissimus.

Epist. 4. ad
Episcop. Si
cilie. cap. 3.

Nam quamuis, (inquit is,) totum, quidquid in Christo Domino, & virtutis diuinę est, & infirmitatis humanę, ad nostrę reparationis tendat effectum, proprię tamen Paschali tempore, nempe in morte crucifixi, & in resurrectione ex mortuis, potentia baptismatis nouam creaturam condit ex veteri, vt in renascentibus, & mors Christi operetur, & vita, dicente Beato Apostolo Paulo;

Ad Rom. 6.

An ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem, vt quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitę ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul, & resurrectionis erimus, &c. ex quibus apparet, Paschale tempus electum ad filios hominum regenerandos, & in filios Dei adoptandos.

Ad. epist.
cap. 4.

Huic paschali obseruantię additur etiã Pentecostes ex aduentu Spiritus sancti consecrata solennitas, quę de paschalis festi pendet articulo.

Eo autem die, quo omnem credentium numerum promissus Spiritus sancti repleuit aduentus, trium millium populum sua predicatione conuersum lauacro baptismatis consecrauit.

A qua autem adhibetur, ad significandam animę abluionem, quam Baptismus efficit.

Ideoq; ab Apostolo [lauacrum] appellatur; oleum autem ad ostendendam gratiam Spiritus sancti, quę per Baptismum datur.

Deinde ante fores ecclesię, qui Baptismo inuitandi sunt, offeruntur, propterea quodd indigni sint, qui more fidelium, domum Dei, antequam Christo Domino se addixerint, ingrediantur.

Tum verò Parochus ab eis exquirat, qui illos offerat.

Quo cognito, ter conceptis verbis, eum qui baptizandus est, interrogat. Abrenuncias, &c.

Et eius nomine patrinus ad singulas interrogationes respondet.

Abrenuncio.

Et quoniam huius sponsonis chyrographum sanctę conceptum magnam vim habet in cęlo, tum Parochus illos admonet, & contestatur dicens: [Memor esto sermonis tui, &c.] vt ex his verbis intelligant, quã diligenter hęc sponso præstanda sit: sciantq; hanc professionem christianorum esse propriã, vt [non sit de hoc mundo,] sed cor habeat ad Dominum, qui in cęlis est, [expectantes beatam spem, & aduentum glorię magni Dei.

Ad huius, aliorumq; mysteriorum explanationem adhibebit doctrinam patris nostri sanctissimi Ambrosij.

Et verò cum huius ipsius mysterij, harumq; sponsonum ratio diligentissimè explicata sit canone Concilij Parisiensis, non alienum est illius verba describere: Constat igitur vnum quemque fidelem Deo in baptisinate duarum pactio-
nū nexibus se obligare: altera, qua abrenunciare Diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius: altera verò qua se in patrem, & filium, & Spiritum sanctum credere profiteretur.

Vnde etiam sub eiusdem sanctę Trinitatis inuocatione baptismatis gratiam consequitur.

Cum ergo post huiusmodi abrenunciationem quibuslibet illecebris vitiorum illectus, ad ea quibus renunciauit, redit; nec non, & post tantę fidei perceptionem in apostasiam, aut infidelitatis, aut hæreticę prauitatis, aut fraternali schismatis prolabitur: proculdubio vtriusque pactio-
nis transgressor efficitur; quarum altera, quia Baptismi iteratione nequit, pœnitentię lamen-
tis,

Concil. Pa-
risien. lib.
1. cap. 4.

is, eleemosinarum largitionibus, ceterisque bonorum operum exhibitionibus dilui potest.

Altera verò, quæ prædictæ contagionis lepra commaculata fuerit, nisi hac primum per Christi caruerit gratiam, & ad unitatem Ecclesiæ redierit, mundari, & pristinae fidei colorem, sanitatisque vigorem recuperare non poterit.

Gen. 3. Quia ergo flammeus ille gladius, qui propter peccatum primi hominis ianuam paradisi obice mortalibus immodabili oppilauerat, in sacro sancto baptismatis fonte extinguitur, & eadem ianua credentibus aperitur: omnibus fidelibus studendum est, ut pactiois, & sponsionis, quam cum Deo in baptismo fecerunt, semper memores existant; caueantque; ne quibuslibet vitiorum fordibus se maculantes, non solum eundem sibi reaccendant ignem, verum etiam immundum spiritum à se tempore baptismatis expulsum, cum septenario dæmonum numero sibi addito, ad se quoquo modo redire faciant: sicutque; illis, ut Dominus ait, nouissima peiora prioribus: & impleatur in eis quod beatus Petrus Apostolus ait: Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrorsum conuerti ab eo, quod traditum est illis, sancto mandato, apteturque; eis illud, quod idem ait: canis reuersus ad vomitum suum, & sus lora in volutabro luti.

Postea salua oris sui Parochus tangit infantis aures, & nares, prolatis Christi Domini verbis, quibus aures, & linguam surdi, & muti tangendo usus est: [Epheta hoc est adaperire: celebra tur enim mysterium apertionis aurium: ut aperiantur nares ad accipiendum odorem notitiæ Dei, & pietatis æternæ; & ad discernendum bonum odorem à malo, sanam doctrinam à corrupta: aures autem ad audiendum mandata Dei; ut doctrina, quæ de ore altissimi fluxit, per eius aures intret, & ei suauiter oleat.

Deinde adhibetur exsufflatio, ut hoc mysterio Spiritui sancto cedat fugiens malignus spiritus: id quod fit nõ sine Christi exemplo, qui insufflauit in discipulos suos, ut Spiritum sanctum eis daret.

Ioann. 20.

Tum sequitur exorcismus ad expellendum Diabolum, eiusque vires frangendas, & debilitandas sacris illis, & religiosis verbis.

Obsignantur præterea oleo sacro, figura crucis, pectus, & scapula: ut intelligamus, eos qui Baptismo iniantur, [quasi Christi athletas,] ait sanctus Ambrosius, [luctamen huius sæculi luctaturos. solent enim luctantes inungi.] Deinde, ut sciamus Baptismi gratiam non nostris meritis, sed Christi beneficio, & gratuita misericordia donari, quæ oleo significatur. Præterea, quia oleum est medicamenti species, quandoquidem Samaritanus infudit in vulnera oleum, & vinum: ideo hæc vinctio demonstratur, intima animæ nostræ vulnera, & morbos hæc medicina curari; fomitemque ipsam, quamuis non omnino extinguatur, at certe debilitari, viresque, & robur spirituale nobis addi, quo Satanæ, carnisque tentationum impetus depellamus. Pectus præterea vngitur, ut intelligamus, mentem animamque; diuina virtute corroborari. Scapulæ verò, quia dantur homini vires ad iugum Christi Domini ferendum.

Luc. 20.

Inungitur ante, & retro, ut vndique muniat, & confirmetur, ad opera bona præstanda corde, & corpore, voluntate, & opere.

Nomine deinde, quod parentes imponi volunt, appellatur, signoque; sanctæ Crucis obsignatur; quod ostendit, eum qui Baptismo iniantur, Christi Domini seruituti addici, cum nominis impositio signum sit dominij. Quam ob causam cum vellet Deus docere Adam, eum principem, & dominum esse omnium animantium, ad eum illa adduxit, quibus nomina imponeret.

Gen. 2.

Sal item in illius os qui ad Baptismum adducendus est, inseritur, quo significatur, eum fidei doctrina, & gratiæ dono consecuturum esse, ut à peccatorum putredine liberetur, saporemque; bonorum operum percipiat, & diuinæ sapientiæ pabulo delectetur.

Ijs peractis, infans in Ecclesiam introducit: vbi primum apud sacrum fontem humi collocatur. Qui ritus cum

O 2 suppli-

supplicem eius petitionem, qui se baptizari postulat, ostendit (cum prostrati humi olim baptismum peterent) tum significatio est sanctę humilitatis, quę Christianus prosteri debet.

Tum sacerdos vnā cum eo, qui baptizandus est, aut si infans, cum compatre, commatreve dicit symbolum Apostolorum, & orationem Dominicam. Quę res indicat fidei professionem, quam christianum publicē prestare oportet.

De ceremonijs, quę cum ad Baptismi fontem ventum est, adhibentur.

SED cum iam Baptismum administrari oportet, querit Parochus ab eo, qui baptizandus est, num baptizari velit: quo quidem per se, vel eius nomine patrino annuente, statim de fide orthodoxa ab eo querit trina interrogatione, vt tres sunt in diuinitate personę. Id verō fit, vt sciamus, primū sine recta fide Baptismum nihil ad æternam salutem prodesse: Nam [qui crediderit, & baptizatus fuerit, hic saluus erit: qui verō non crediderit, condemnabitur.] deinde, hoc Baptismi sacramentum esse, diciq; sacramentum fidei, vt per illud infantibus habitus fidei infundatur; & adultorum fides gratia Dei illustretur, formetur, & perficiatur.

Trina item interrogatio, trinaque responsio, quę fit verbo, [Credo, (adhibetur:) vt multiplicem lapsum, (inquit sanctus Ambrosius,) superioris ætatis, absoluat trina confessio. Denique, vt vobis, (inquit idem,) afferatur exemplum, sanctus Apostolus Petrus postea quā in passione Domini lapsus videtur infirmitate conditionis humanę, qui ante negauerat, postea vt illum lapsum aboleret, & solueret, tertio interrogatus à Christo, si Christū amaret, tunc ille dicit: Tu nosti Domine, quia amo te. tertio dixit, vt tertio absolueretur. Si ergo peccatū dimittit pater, sic dimittit filius, sic & Spiritus sanctus.

Interrogatus ter mergitur, in memoriā mortis, & resurrectionis Christi Domini: vt quę intelligat, se cum Christo sepultum resurrecturum esse. Trina

autem mersione, significatur tridua Domini sepultura.

De ceremonijs, quę peractō Baptismo seruantur.

POST Baptismum dicitur litania genibus flexis; vt intelligamus, Baptismi sacramento eum cōmunioni sanctorum adscriptum esse, quorum nomina inuocantur.

Inungitur præterea à Parocho in vertice sacro chrismate, vt intelligat se ab eo die Christo capiti tanquā membrum coniunctum esse, atq; eius corpori insitum, & ea re christianum à Christo, Christum verō à chrismate appellari. Induitur postea baptizatus veste alba, quę vestis, (inquit sanctus Ambrosius) est indicium, quōd baptizatus exuerit inuolucrum peccatorum, & induerit innocentie casta velamina.

Indicat item resurrectionis gloriā, ad quam per Baptismum renascimur. Libertatem christianam, quam hoc sacramento sumus assecuti, erepti de seruitute Diaboli.

Innocentiam, atq; integritatem, quam in omni vita baptizatus seruare debet. Ictitiam internam, & gaudiū spiritus. Sicut enim vestis pulla est signum tristitię, ita candida gaudium indicat.

Traditur demum baptizato in manū cereus ardens. quo cereo significantur tres theologicę virtutes, quę ipsi hoc sacramento infunduntur; fides in lumine, charitas in calore, spes in cerei recta altitudine: quę sursum ascendit; vt spes nostra ad cęlos vsq; excitatur, atq; erigitur. Id præterea, quōd Baptismo nobis sit communicatio lucis, & depulsio tenebrarum: ob eamq; causam Baptismus [sacramētum illuminationis,] & baptizati, ij quidem [illuminati] à patribus dicuntur.

Ex antiquissima catholicę Ecclesię consuetudine, cum præter ministrum, qui Baptismum conficit, alij etiam ad sacram abluitionem adhibeantur, qui patrini, aut compadres vocantur: Parochus de ijs, vt infra animaduertet, ac seruabit.

Non adhiberi sinet ex ijs plures, quā

vnū

Matt. vii.

Joan. vii.

Seff. 24. de
cret. de ref.
marr. cap. 7.

vnum tantum, siue virum, siue mulierem, ex iacrorum canonum prescripto; vel ad summum vnum, & vnam, vt Concilio Tridentino statutum est.

Non tñ simul virum, & vxorē adhibebit. Nec excommunicatos, interdictos, publice criminolos, infames; pueros natu minores quatuordecim annis; nec pæterea, qui sana mente non sunt; neque eos, qui in Pascha communionem non sumplerint; nec verò monachos, regulares, clericosve seculares sacris initiatos, ad infantem de Baptismo suscipiendum adhiberi sinet. Nec pæterea illos, quos putet ignorare symbolum, orationemq; Dominicam, salutationē angelicam, rudimenta; fidei christianæ; neque item eos, qui nondum Confirmationis sacramentum susceperint.

Eam quoque rationem cohortando habebit, vt ne peregrini, hospites ignoti, & ij denique compadres adhibeantur, quorum domicilium cum longè absit, vtrifimile non est, consuetudinem inter baptizatum eosq; ita futuram, vt suscepi muneris functionem in eo instruendo prestare possint.

Pramonebit autem accuratè parentes paulò antè Baptismi ministracionem, vt compadres tales deligant, quales eos esse oportet; qui & vitæ exemplis, & christiana disciplina, castisque moribus alios intruere debent. Itaque in hoc delectu, non nobilitatis, aut diuitiarum, non potentiz, non auctoritatis, non potestatis, non amicitiæ, non cuiusuis alterius commodi, emolumentive rationem habebunt; sed eos potius seligent, qui filiorum animæ magis consulere, quam qui inopiæ subuenire possint. Compadres, cum in Baptismi ministerio symbolum, & orationem Dominicam dici ritus postulat, vna secum recitare iubebit.

Non patietur autem eos sacrum attingere chrisma.

Neque item infanti, eiufve parentibus quidquam Baptismi tempore ab eo, eaue donari; neque, vt canone vetitum est, quidquam sibi pecuniæ dari.

Infantem propterea què baptizauerit, supra altare non collocabit: ne inde compadrum muneribus redimatur.

Nec compatri, commatrive linteola ad Baptisimum adhibita, tangenda, aut osculanda exhiberi sinet.

Compadres denique is cum sæpè alijs, præsertim paschali tempore, & in Pentecoste; tum maximè posteaquam Baptisimum ministrauerit, huiusce debiti officij monebit; docebitq; eos hac potissimum lege obstrictos esse, vt spirituales filiolos perpetuò commendatos habeant; ad vitamq; Christianam instituant; ac iuxta sancti Augustini sententiam admonere non desistant, vt castitatem custodiant, iustitiam diligant, charitatem teneant; & ante omnia, nisi à parentibus, aut ab alijs instruantur, symbolum, orationemque Dominicam illos doceant: decalogumque etiam, & quæ sunt prima christianæ religionis rudimenta. Proinde ipse Parochus inibit studiosè certam aliquam rationem perquirendi etiam huius officij, quod compadres verè præstent. Speciatim autem grauibz verbis eos commonefaciet; quorum filiolos animaduertentur doctrinæ christianæ scholas non frequentare, puerilibz ineptijs, ac vitijs deditos esse, aut in rebus humanis, pura in pascendo grege ita perpetuò occupatos, vt ne festis quidem diebus ad Misfam accedant.

De ijs, quæ Parochus antequam infans in ecclesiam ad Baptisimum deferatur, curet, ac præmoneat.

Parochus infantem natum in ecclesiam quamprimum, aut omnino, vt in Concilio Prouinciali i. cauetur, ante nonum diem ad Baptisimum suscipiendum deferri curabit.

Tit. de bay.

Idq; etiam, cum ob necessitatem domi baptizatus est, vt statæ cæremoniz ex ritu ecclesiz suppleantur.

Sine vlllo pompæ ornatu, sed simplici amictu eundem deferri, præmonebit; cum candela; quæ, vbi commodè haberi poterit, ceræ albæ erit.

Admonebit etiam de nomine quod infanti imponetur, vt turpe non sit, non obscenum, non ridiculum, non fabulosum, non ethnicum, non falsorum Deorum,

rum, non brutorum animantium, nō faci-
norosum hominum: nisi nomen tale sit,
quod sancti habuerunt. Est enim cū
pietatis, disciplinæque Christianæ ra-
tione atque officio coniunctum, quo pri-
mū tempore nomen Christo Domi-
no in Baptismo datur, id eligi, atque
imponi, cuius nominis recordatione fi-
deles aliquando excitati, neque turpi-
ter agant, & in ijs piorum operum cur-
riculis versentur, quæ proponunt eis
exempla sanctorum, quorum nomina
habent.

Exposito autem infanti nomen impo-
net, quod in schedula collo eius appen-
sa scriptum est: illudque notabit certo li-
bro, quod facilius, atque adeo certius, qui
infantem exposuit, si quando voluerit,
ex nomine recognoscat.

Quam ob causam aliquando pro oppor-
tunitatis ratione, hospitaliū locorum,
vbi infantes exponi moris est, admini-
stratores, prefectosve monebit, vt ea ip-
sa schedula asseruetur diligenter.

Cum verò sepè aliàs, prout locus, tem-
pus, personarumque conditio tulerit, tum
maximè cum expositum baptizat, hoc
grauiter monebit; vt omnes, quicumque
sint, caueant suos, aut alienos filios expo-
nere, nisi vrgens, magnaque necessitas
id facere cogat: tuncque si fieri potest, nē
exponant in compitis, via, aliove loco,
vbi facile perirent; sed in hospitalibus,
locisve speciètim eo nomine cōstitutis;
ac præterea collo appensa alligatave in-
fantis, qui exponitur schedula, aut nota
alia indicante nomen, & Baptismum, si
baptizatus est.

Cum infans, præsertim si iter longius
est, ad Baptismum feretur, vas etiam a-
quæ portari monebit Parochus; vt si
quod fortasè mortis periculum (quod
aliquando incidere potest) in itinere
euenerit, ministraretur etiam in via pe-
riculo instante.

Vestem etiam candidam paruulam in-
star pallioli, è tela lineæ, aliòve genere
non serico tamen, albi coloris conse-
ctam, quæ collo annecti possit, è domo
parentum infantis portari significabit:
qua veste illum baptizatum induet cū
diceret, [Accipe vestem candidam,] vt in
sua suo loco.

De ijs quæ Parochus curet, cum time-
tur de partu.

Quoniam de improviso periculum
partus incidit, hoc etiam Paro-
chus aliquando monebit; vt ob-
stetrix, aliave mulier in partu præsens,
si quando aliquam in parturiendo ita la-
borantem animaduertit, vt foetus peri-
culum mortis probabile antequam in-
tegrè nascatur immineat, vbi primū
aliquod membrum vitalem motum ha-
bens ex matris vtero extare videbit, il-
lud aqua perfundens, aspergensve, nul-
lo nomine imposito baptizet, dicens;
Ego te Baptizo, in nomine Patris, & Fi-
lij, & Spiritus sancti.

Si quādo autem in partu mulier obie-
rit, hoc fieri admonebit, vt vterus ape-
riatur, indeque foetus educus, si viuat,
quamprimum baptizetur. Id verò ma-
gna cautione fiat, vt & is viuus ex vtero
extrahatur, & tunc in primis, cum ma-
ter verè mortua est, nē pro salute filij
mater occidatur.

Hoc verò etiam parentes, & domesti-
cos, prout opportunitas feret, admone-
bit; pro foetu qui in vtero est, Deum as-
siduè intimeque precari, vt ille incolumis
in lucem edatur, diu nusque sit an-
tequam obeat, Baptismi gratiam per-
cipere, nē sine salutis sacramento de-
cedat.

Et quod piæ deuotionis est, id quoque
prout vsu venerit admonebit, vt tem-
pori pariendi propinqua mulier ad ec-
clesiam accedat, vbi pro ea præsentem sa-
cerdos oret.

Mulier autem eo nomine cū veniet, piè
ac deuotè ad altare maius benedictionē
suscipiet; quam ille ritè adhibebit, vt
suo loco descripta est.

De ijs, quæ Parochus ipse seruet, & pa-
ret, antequam Baptismum
ministret.

Primò Parochus videbit, vt sine
conscientia peccati mortalis, quem
admodum supra in rubricis generalibus
traditum est, purè sancteque sacramen-
tum hoc administret.

Ieiunus, & mane ministrabit, nisi neces-
sitas aliter postulat. Nec verò ante or-
tum,

um, neque post occasum solis, nisi itidem necessitate urgente.

Ex aliena autem parochia infantem delatum non baptizabit, nisi instante necessitate, aut de Episcopi, Parochie proprii licentia; aut alia legitima facultate. Quamobrem primò quæret, an suæ Parochiæ sit infans Baptismo oblatus.

Diligenter in primis ante inuestigabit, an infans baptizatus sit, & à quo, & qua materia, & qua forma. Eum verò, qui baptizauit, de forma prolata in terrogabit, vt certò sciat, an ea rectè adhibita sit. Quam si certò compererit ritè adhibitam esse, nullo modo Baptismum iterabit, sed preces, & alia quæ ad Baptismi solennitatem pertinent, supplebit.

Neq; autem in priuatis ædibus, oratorijs, aliove loco, præterquam in ecclesia Parochiali, baptismaliter, solenniter baptizabit.

Paulò ante quàm Baptismum ministrat, preparabit oleum sanctum, & chrisma, suis quodque vasculis perspicuè, vt supra distinctum, eo ipso anno in hebdomada sancta die Cœnæ Domini benedictum. Veteri autem, vel oleo sancto, vel chrismate non vtetur, nisi antequam nouum habeatur, necessitas illius vtendi inciderit. Omnis autem Parochus, vsque adeo in tempore alium sacerdotem, aut clericum sacris initiatum mittet, qui sacrum oleum recens ferat è Basilica Metropolitana, ecclesiæ plebana, vt eo recenti vti possit, neque necesse habeat vetus adhibere. Verùm si recenti iam allato aliquid reliqui est de veteri, in Lampadario statim comburatur.

Si verò oleum sacrum, chrismaue intra annum deficere videtur, neque aliunde haberi potest; in tempore aliud non benedictum, vt alio loco dictum est, sensim tantum infundet, vt hoc minus sit, quàm illud, quod consecratum benedictumve est.

Parata quoque habebit hæc omnia, vt potè peluim vsui ecclesiæ addictam, in qua lauet manus peracta Baptismi ministracione: vas item aquæ; mappulam; bambacium ad abstergendas infantis

partes, oleo, & chrismate sacro linitas, quod quidem bambacium afferet in peluicula decenti, in eadem reponendum post absterzionem. medullam panis itè ad abstergendos sibi digitos inunctos; vasculum cum sale benedicendo; mantile decens, & mundum ad abstergendum caput baptizati ad prescriptum Concilij Prouincialis quarti.

Tit. de bap.

Sal, non domo infantis, qui baptizandus est, asportatū; sed in vasculo, quod vasi chrisomatis adiungitur, benè paratum habebit; ita vt purum sit, candidū, nec verò commissum, ac præterea non humidum, sed siccum.

Illud verò speciatim benedicet ad vsum eius, qui tum baptizandus est: neq; sale vtetur diebus Dominicis exorcizato ad aquæ benedictionem. Si quid verò supererit, cauebit, nè aliò asportetur, sed in sacrarium, aut in aquæ benedictæ labrum projicietur.

Parabit item hūc librum: in quo præuidebit etiam, ac despiciet ordinem, & ceremonias Baptismi.

Habebit etiam vnum, aut plures vbi fieri potest, clericos paratos, superpelliceis indutos, sibi opportunè ministrantes.

In altari præterea, si quod in baptisterio, aut propè baptisterium est, paratas habebit candelas duas: quæ accensæ colluceant, dum Baptismum ministrat. quòd si altare satis commodum Baptisterio non sit, in mensa ibi cum mappa decenti posita eadem lumina habebit.

In ipsa autem ministracione, præter cætera, quæ vel generatim, vel speciatim iam supra tradita sunt, hæc etià animaduertet; vt vbi litera N. scribitur, nomen eius, eorumve, qui catechizantur, baptizanturve, aptè rectèq; exprimat pro ratione sexus, numeri, & casus. Vbi adscripta est crux ✠ , crucis figuram formabit.

His ita paratis, & animaduertis, Parochus, sacerdosve, infante ad Baptismum oblato lauat manus; superpelliceo, stolaque violacea in exorcismis, catechismisque vtitur; cum ad baptizandum accedit, illa deposita, aliam albi coloris sumit.

Accedens igitur ad fores Ecclesie, in-
terrogat primò, qui susceptores sint: tū
baptizandi ordinem tenet, vt infra.

Ordo Baptismi paruulorum.

Infans sub vestibulo Ecclesie præ so-
ribus à compatre, aut commatre, bra-
chio dextro illum, vel illam sustentan-
te, ita offertur, vt è conspectu Parochi
sit: qui superpelliceo, & stola violacea
indutus, in limine ostij Ecclesie stans,
primò interroget, an suæ Parochiæ; tum
masculus ne sit, an fœmina: post, an do-
mi baptizatus. Vbi verò baptizatus nō
sit, ita vt infra ordine, riteque interro-
gat: & aduertat, vt genus in pronuncia-
do semper mutet, si fœmina fuerit, vt in
rubricis dictum est.

Parochus. Quis illum offert?

Patrinus. Ego.

Paroch. Quid vult fieri?

Patrinus. Christianus.

Parochus. Meretur à parētibus suis?

Patrinus. Meretur.

Tum Parochus abrenunciationis my-
sterium inchoando, ad infantem versus,
interrogat.

Abrenuncias Diabolo?

Patrinus pro infante respondet.

Abrenuncio.

Parochus. Abrenuncias sæculo, &
pompis eius?

Patrinus. Abrenuncio.

Tum Parochus illum admonet, & cō-
testatur dicens.

Memor esto sermonis tui: & nun-
quam tibi excidat tuæ series cautionis.
Patrinus. Memor ero.

Deinde Parochus pollice, & indice
salua oris sui percussio, tangit infantis
aures, & nares.

Cum tangit aures, dicit. Epheta,
quod est, adaperire.

Nares tangendo, dicit. In odorem sa-
uitatis, in Christo Iesu Domino nostro,
in vitam æternam. R. Amen.

Post ter faciem illius ad similitudi-
nem Crucis exsufflat, dicendo.

Exsufflo te immundissime spiritus, in
nomine I Domini nostri Iesu Christi.
Tu autem effugare Diabole: appropin-
quabit enim iudicium Dei.

Hic oleo catechumenorū pollice suo
intincto, eum vngit in pectore, & inter-
scapulas, signum Crucis faciendo, si-
mulq; dicendo:

Ego te inio oleo salutis, in Christo
Iesu Domino nostro, vt habeas vitam
æternam. R. Amen.

Postea bambacio partes vnctas ab-
stergit; quod in pellicula reponit, vt
post Baptismum comburatur, & in sacra-
rium mittatur, ac deinceps dicit.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Oratio.

Aeternam, & iustissimam pieta-
tem tuam deprecor Domine san-
cte, pater omnipotens, æterne Deus, lu-
minis auctor, & veritatis, super hunc
famulum tuum N. vt digneris eum il-
luminare lumine intelligentiæ tuæ. Mun-
da eum, & sanctifica: da ei scientiam ve-
ram, vt dignus efficiatur accedere ad
gratiam Baptismi tui. Teneat firmam
spem, consilium rectum, & doctrinam
sanctam: vt aptus sit ad percipiendam
gratiam tuam. Per Dominum nostrum
Iesum Christum &c.

Exsufflat in faciem eius ad similitudi-
nem Crucis, tum dicit.

Exorcizo te, omnis immundissime
Spiritus, in nomine Dñi nostri Iesu
Christi. Omnis incurio aduersarij,
omnis ira, omne phantasma, eradicare,
& effugare ab hoc plasmate Dei, quod
Dominus noster Iesus Christus hodie
ad templum sanctum suū vocare digna-
tus est, vt fiat templum Dei viui, & Spi-
ritus sanctus habitet in eo, in nomine
I Dei patris omnipotentis, & in no-
mine I Iesu Christi filij eius, qui ven-
turus est iudicare viuos, & mortuos, &
sæculum per ignem. R. Amen.

Hic interrogat, quod nomen paren-
tes, aut offerentes infanti imponi volūt,
eoq; nomine appellans, crucem in fron-
te faciens dicit:

N. Accipe signum sanctæ I Crucis,
serua præcepta diuina: verbo Dei ho-
die renalceris, & cœlesti luce forma-
ris. Ingredere templum Dei viui, & sub-
lato errore tenebrarum, euasisse te la-
queos mortis lætus agnosce. Nunc er-
go promissa cœlestia, & aduentus
Dei omnipotentis expecta; vt possis
sperare

sperare venturam verbum genitum, vir-
ginali partu editum, credentibus annun-
ciatū, in cuius inuocatione illuminaris,
cuiusq; signaculo in fronte signaris, per
hoc signum quod non delebitur, in no-
mine I Dei patris omnipotentis, & in
nomine I Iesu Christi filij eius, qui ve-
turus est iudicare viuos, & mortuos, &
seculum per ignem. R . Amen.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo. Oratio.

D E V S, cui ad initiandum nulla par-
uitas non idonea est, qui omnem
aetatem, omnemq; sexum ad maiestatis
tuę cultum dignanter admittis; tibi hæc
noui hominis exordia, & rudis vitæ di-
camus infantiam. Da vt huic ignarū ma-
li paruulum vniuersi tui signo sanctę I
Crucis tueatur inscriptio: tuus sit, tibi
adoleseat, te timeat, te diligat, te creato-
rem sum semper agnoscat, & ad sanctum
lauacrum regenerationis te deducente
perueniat. Per eundem Dominum no-
strum, &c.

Hoc loco Parochus exorcizat, & bene-
dicit sal. In quo benedicendo exufflat
super illud ad similitudinem Crucis, &
dicit.

Exorcizo te creatura salis, in nomine
Dei Patris I omnipotentis, & in cha-
ritate Domini nostri Iesu Christi, & in
virtute spiritus I sancti. Exorcizo te
per Deum I viuum, per Deum I ve-
rum, per Deum I sanctum, per Deum,
qui te ad tutelam generis humani pro-
creauit, & populo venienti ad creduli-
tatē per seruos suos consecrari precepit.
Proinde rogamus te, Domine Deus no-
ster, vt hæc creatura salis in nomine san-
ctę Trinitatis efficiatur salutare sacra-
mentum, ad elugandum inimicum: quā-
tu, Domine, sanctificando I sanctifices,
& benedicendo I benedicas: vt fiat om-
nibus accipientibus perfecta medicina,
permanens in visceribus eorum. In no-
mine eiusdem Domini nostri Iesu Chri-
sti, qui venturus est iudicare viuos, &
mortuos, & seculum per ignem. R . Amē.

Deinde accipit sal benedictum pri-
mioribus digitis, & dum modicum im-
mittit in os infantis, eū nominatim ap-
pellando, ita dicit.

N. Accipe sal sapientię: propitiatum

sit tibi in vitam eternam. R . Amen.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo. Oratio.

D E V S Patrum nostrorum, Deus v-
niuersę conditor veritatis, te sup-
plices exoramus, vt hunc famulum tuum
N. respicere digneris propitius: vt hoc
primū patibulum salis gustantem non
diutius esurire permittas, quominus ci-
bo repleatur cęlesti: quatenus sit sem-
per diuino spiritu feruens, spe gaudens,
& tuo nomini seruiens. Perduc eum ad
nouę regenerationis lauacrum, vt eum
fidelibus tuis promissionum tuarum eter-
na præmia consequi mereatur. Per Do-
minum nostrum, &c.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo. Oratio.

D E V S Abraham, Deus Isaac, Deus
Iacob, Deus qui Moyli famulo tuo
in monte Sinai apparuisti, & filios Israel
de terra Egypti eduxisti, deputans eis
Angelū pietatis tuę, qui custodiret eos
die & nocte; te quaesumus Domine, vt
mittere digneris sanctum Angelum tuū,
vt similiter custodiat & hunc famulum
tuum N. & perducatur eum ad gratiam Ba-
ptismi tui. Ergo maledicte Diabole re-
cognosce sententiam tuam, & da hono-
rem Deo viuo, & vero; da honorem Ie-
su Christo filio eius, & spiritui sancto;
& recede ab hoc famulo Dei, quia is-
tū sibi Deus, & Dominus noster Iesus Chri-
stus ad suam sanctam gratiam, & benedi-
ctionem, fontemq; baptismatis vocare
dignatus est. Et hoc I signum sanctę
Crucis, quod nos fronti eius damus, tu
maledicte Diabole nūquam audeas vio-
lare. Per eundem Dominum nostrum
Iesum Christum, qui venturus est iudi-
care seculum per ignem. R . Amen.

Hoc loco Parochus exuit stolam viola-
ceam, & induit albi coloris aliam: quæ
non infantem tangens, sed nutu signifi-
cans vt introeat, præeundo illum intro-
ducit in ecclesiam, dicens:

Ingrede fili in Domum Dei: audi
patrem tuum docentem te viā scientiæ.
Dum accedit ad fontem, potest dicere
psalmum sequentem. Psalmus 41.
Sicut cernus desiderat ad fontes aquarū:
ita desiderat, &c. vsque ad finem cum
Gloria patri, &c. Sicut erat &c.

In-

Infans apud sacrum fontem humi collocatur, pedibus versis ad baptismalē fontem: & sacerdos ad altare spectans, vnā cum compatre, commatre vè dicit, Credo, & Pater noster. Deinde.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Omnipotens sempiterne Deus, respice propitius de excelsa sede maiestatis tuæ super hunc famulum tuū N. comparentem, qui ad tuam cucurrit ecclesiam. Concede ei Domine, vt sub protectione manus tuæ ad sacri Baptismatis gratiam peruenire mereatur. Per Dominum nostrum Iesum Christū &c.

Postea interrogat eum qui baptizandus est proprio nomine hoc modo.

Parochus. N. Quid petis? Patrinus. Baptizari.

Par. Credis in Deum patrem omnipotentem, Creatorem cæli & terræ? Pat. Credo.

Par. Credis & in Iesum Christum filiū eius vnicū Dominum nostrum, natū, & Passum? Pat. Credo.

Par. Credis & in Spiritum sanctum: sanctam Ecclesiam Catholicam: sanctorum communionem: remissionem peccatorum: carnis resurrectionem: vitam æternam? Pat. Credo.

Deinde Parochus infantem supinum à patrino sublatus vtraque manu excipit, ita vt dextera capiti eius propior sit, tū ter occiput mergit in aqua in crucis formam. Et mergendo, si certò scit, illum non esse baptizatum, explicatè profert.

N. Ego te baptizo, in nomine patris, & filij, & Spiritus sancti. Amē. Quæ verba proferantur, dum ter mergit, semel dum ait: N. Ego te baptizo, in nomine patris. Iterum dum ait: & filij. Tertiò dum dicit: & Spiritus sancti. Amen.

Compater autem postremò manū infanti supponit, & de fonte leuat; atque ita tenet, vt orientem spectet.

Si autē Parochus re. inuestigata atq; explorata, dubitat, an infans baptizatus sit, ita dicit.

N. Si baptizatus es, nō te baptizo: sed si nondum baptizatus es: Ego te baptizo in nomine Patris & Filij & Spi-

ritus & Sancti. Amen.

Idq; mergendo modo supra notato.

Parochus baptizari infantis caput mantili abstergit: tum genibus flexis cum compatre, dicit litaniam.

Baptizato infante, sacerdos intingit pollicem in Chrismate, & profert orationem sequentem: & dum dicit, Ipse te liniat, &c. vngit verticem infantis in formam Crucis.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Deus omnipotēs, pater Domini nostri Iesu Christi, qui te regenerauit ex aqua, & spiritu sancto, quiq; dedit tibi remissionem peccatorum omnium; ipse te liniat chrismate salutis in Christo & Iesu Domino nostro, in vitam eternam. ℞. Amen.

Deinde bambacio eum abstergit, & reponit vt supra: imponitq; ei vestem candidam: & dum imponit, ita dicit.

Accipe vestem candidam, sanctam, & immaculatam, quam perferas sine macula ante tribunal Domini nostri Iesu Christi, vt habeas vitam æternam, & viuas in secula seculorum. ℞. Amen.

Postea dat Compatri, Commatriue infantem in dextera tenenti, candelam accensam, & ait.

Accipe lampadem ardentem in reprehensibilem: custodi Baptesimum tuum, serua Dei mandata; vt cum Dominus venerit ad nuptias, possis ei occurrere vnā cum omnibus sanctis in aula cœlesti, habearisq; vitam æternam, & viuas in secula seculorum. ℞. Amen.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Omnipotens sempiterne Deus, qui regenerasti famulum tuum ex aqua, & spiritu sancto, quiq; dedisti ei remissionem omnium peccatorum: tribue ei continuam sanitatem, ad cognoscendam Diuinitatis tuæ virtutem. Per Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, &c.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

℣. Benedicat, & exaudiat nos Deus. Amen.

℣. Pro-

V. Procedamus cum pace.

R. In nomine Christi.

V. Benedicamus Domino.

R. Deo gratias.

V. Benedictio Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti descendat super te, & maneat semper. R. Amen.

Quæ seruanda sunt post Baptismum.

BAPTISMO expleto, medulla patris digitos Parochus absterget: aqua manus ambas solus lauabit, neque vllus præterea alius: aquam ablutionis in sacrarium statim effundet.

Si quæ autem linteola ad abstergendum infantis caput allata erunt, ea sic adhibita, in vsum profanum non conuertet. quod si ecclesiæ vsibus accommodari nequeunt, comburet: cinerem verò in sacrario recondet.

Lotis manibus, sermonem pro personarum multitudine, statuq; habebit; in quo præter cetera aliquam etiam considerationem Christianam explicabit de solenni sponione, quam vnusquisque fidelis in Baptismo facit; vt fideles qui ad sunt, tam sanctæ promissionis recordatione excitati, videant, atque exequantur, quæ solenniter sponderunt.

Compatres præterea monebit, docebitq; eorum officij partes, quas pro susceptionis, fidei sponione munere præstare debent; vt scilicet, quemadmodum sanctus Augustinus monet, infanti semper sollicitudinem veræ charitatis impendant, curentq; vt is instituat doctrinæ Christianæ rudimentis: admoventq; vt idem castitatem custodiat; à maledicto, & periurio linguâ cohibeat; cantica turpia & obscena non proferat; superbia non efferatur; nõ inuideat; iracundiam, odiumve in corde non teneat; & alia id generis.

Demonstrabit item cognationem spirituales, quæ inter Compatres & baptizatum, illiusq; patrem & matrem; ac præterea inter baptizantem, baptizatum, baptizatiq; patrem & matrem tantum contracta est.

Quæ cognatio spiritualis, docebit, quæ mutuis sanctæ charitatis officijs, & quæ sincere, & quæ castè i primis colenda sit.

Monebit, de pœna excommunicationis decreto Concilij Prouincialis proposita ipso facto subeunda, si ante annũ exactum puerpera, nutrixve, aut alia quæuis mulier, aut alius quicumque vir, infantem vnà secum in lecto teneat sine præscripta cautione; aut si quis id facere coegerit.

Monebit item, vt puerpera, simulatq; domo pedem à partu effert, ecclesiam parochialem adeat, vbi benedictionem accipiat, stata prece præscripta in huius libri parte secunda.

Cauebit, nè ob eam causam ipse puerperæ domum ingrediatur, etiam si illa ad uersâ valetudine laboret.

Neque eidem panem benedictum sub hostiæ forma præbebit.

Cauebit à comestationibus Baptismi tempore, etiam domi parentum infantis.

Notabit præscripta ratione in libro baptizatorum, antequam discedatur, si comode fieri potest, nomina, & cognomina, ac patriam infantis, parentum, & patris, ac matris, siue in ecclesia, siue domi infans baptizatus est: annum item, & diem, ceteraq; ad præscriptum formulæ tradite.

Monebit denique eundem Baptismi diem à parētibus notari: vt quo die infans baptizatus est, eum ex instituto patrum, quotannis ardentiori prece, elemosina si per facultates potest, omniq; charitatis opere atque officio, spiritualisq; gaudij celebritate recolat: memor se chyrographo damnationis deleti, hæreditatis cœlestis participem in Christo Domino factum esse. Repete, inquit sanctissimus pater noster Ambrosius, quid interrogatus sis; recognosce, quid responderis. Renunciaasti Diabolo, & operibus eius, mudo, & luxuriæ eius, ac voluptatibus. memor esto sermonis tui, & nunquã tibi excidat tuæ series cautionis.

Ordo

Supplendi in ecclesia solennes Baptismi ceremonias, cum infans domi ob necessitatem baptizatus est.

PAROCHEVS superpelliceo & stola violacea indutus, in limine ecclesie

stet

fig de infante domi baptizato in vestibulo ecclesie oblato, vt superius dictum est, interrogat, deinde à patrino nomen infantis inquirat, tñ illū appellans dicit:
N. Memor esto sermonis tui, &c. vt supra.

Deinde Parochus pollice & indice scilicet liua oris superfuso, tangit infantis aures, primò dexteram, deinde sinistram dicendo:

Epheta, quod est, adaperire, &c. vt supra.

Hic oleo catechumenorum pollice suo inuncto eum vngit in pectore, & inter scapulas, signum crucis faciendo, simulq; dicendo:

Ego te linio oleo salutis, &c. vt supra.

Postea bambacio partes vnctas abstergit: ac deinceps dicit:

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Aternam, ac iustissimam pietatem tuā deprecor Domine sancte, &c. vt supra.

Hic illum appellans signat in fronte signo Crucis, his verbis:

N. Accipe signū sanctę Crucis, &c. vt supra.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Deus, cui ad initiandum nulla paruitas non idonea est, &c. vt supra.

Hoc loco Parochus exorcizat, & benedicit sal. vt supra.

Deinde accipit sal benedictum, &c. vt supra.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Deus patrum nostrorum, &c. vt supra.

Deinde stola alba suscepta, introducit eum in Ecclesiam, & ait.

Ingrede fili, &c. vt supra.

Dum accedit ad fontem, potest dicere psalmum.

Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, &c. vt supra.

Infans apud sacrum fontem humi collocatur: & sacerdos vnā cum compatre, comatreve dicit,

Credo, & Pater noster, vt supra.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oratio. Omnipotens sempiternus Deus, respice propitius de excelsa sede maiestatis tuę super hunc famulum tuū N. qui ad tuam cucurrit ecclesiam. Per Dominum nostrum, &c.

Deinde dicit cum compatre Litaniā genibus flexis, vt supra.

Postea persequitur reliqua omnia vt supra vsq; ad finem.

De Baptismo adultorum.

LICET Episcopalis curę sit, quemadmodum concilij Provincialibus decretum est, vt que cura, & diligentia ex canonum prescripto, Patrumq; doctrina adhibenda est, in ijs ad Baptismū admittendis, qui adulta, seu perfecta sunt ætate, ea ne vilo modo omittatur, Episcopi plerumq; eius ætatis homines ipsi baptizare soleant: hoc tamen loco ea res omnino prætermittenda non fuit.

Cum is Baptismū petit, siue Iudæus ille sit, siue paganus, siue alius; primò querantur testimonia certa de eius conditione, antea acta vita, statuq; omni: & hominis voluntas diligenter exploretur; vtum ex animo, veraq; pietate Baptismum petat.

Si ita comperiat, per pium religiosumq; virum inquiratur, vtum priorē vitæ rationē deserere verē proponat; vtum peccatorum suorum poeniteat, atque in posterum abstinere statuat.

Ad quæ si ille rectē, pieq; animo sit paratus; tum idoneo religiosoq; viro committatur, à quo per aliquot menses (nisi iusta, vel necessaria causa breuius spatij requirat) fidei doctrina, & Christianæ vitæ institutionibus accuratē erudiat; & congrua quoq; abstinentia exerceat.

Cum satis fuerit Archiepiscopi arbitrio Christianē instructus, ad Ecclesiam ducatur communi vestitu, albam vestē mox post Baptismum ritē accepturus; eiq; statē ceremoniæ adhibeantur ex ordine Baptismi paruulorum.

Et quoniam dilatio Baptismo adulti conuenit, poterit plerumq; ad maiorem sacramenti cultum, vnum ex statibus temporibus Paschatis, & Pentecostes expectari.

Interroganti respondeat ipse, non patrinus; quod si fortē mutus, aut furiosus bapti-

Prou. 5. tit.
de Bapt. p.
119. 6. Lib. 11.

baptizandus esset, Archiepiscopus consulatur: qui item statuat, quando illa interrogatio adhibenda sit, Meretur à parentibus?

Patrinus tamen semper assistat, tanquã qui pro baptizando spondeat.

Genus sexus debet, qui baptizãdus est, fidem profiteri, Baptismumq; petere.

Baptizetur per immersionem, vt ritus Ambrosianę Ecclesię postulat si quidem commodè fieri possit; alioqui per infusionem.

Tit. de Ind
pag. 54.

Quomodo autẽ qui baptizatus est, profecta cu retur, siue à patrinis, quorum proprium officium est, siue ab alijs ab Archiepiscopo probatis, Concilio Prouincia li primo expressum est, quo loco de Iudeis agitur.

DE SACRAMENTO
Confirmationis

Rubricę seu instructiones.

Quę Parochus, alijve sacerdotes curent, atque exequantur, Episcopo sacramentum Confirmationis ministrante.

QVI per Baptismũ Christiani facti sunt, quoniam ij adhuc imbecilli in spiritali certamine viriliter pugnare non queunt; Christinatis sacramento, quo spiritus sanctus in corda fidelium se infundit, roborari, nisi aliud illius efficienciã impediãt, aduersus omnes carnis, mundi, & Diaboli impetus fortiores sunt, nouęq; virtutis robore firmiores Christi milites esse incipiũt. ob eam causam Confirmatio sacramentum hoc appellatur. cuius sacramenti ministrandi solus Episcopus habet potestatem ordinariam. At Parochus tamen pro curę suę munere in eo inuigilabit, vt aliquas etiam partes curet atque exequatur, quę ad illud pię religiosęq; suscipiendum attinent.

Primum igitur Dominico, festo die, qui solennem huius sacramenti administrationem proximè præcedat, pastorales Archiepiscopi literas promulgabit; vnde etiam instructionem sumet sermonis & cohortationis suę.

Argumentum quoque ei vberissimum ad instruendum populum suppeditabunt, sacramenti huius vis, natura, & dignitas, salutareq; effectus; ac præterea rituum & ceremoniarum quę adhibentur, sanctiores significationes: qua in re etiam catechismi Romani doctrinam, & sententia patrum appositas habebit.

Materia huius sacramenti est Christma, quod ex oleo & balsamo, soleni Episcopi consecratione conficitur: atque id non omni quouis tempore, sed statto sacro solenni q; die cęnę Domini. Hinc ostendet Parochus, quanta religione, quantis virtutibus, quam multis recte factis conscientia Christiani hominis nitere debeat; quandoquidem nitorem illum oleum significat. quod cum pingue sit, natura q; sua diffuat, gratię etiam plenitudinem exprimit; quę per Spiritum sanctum à Christo capite in alios redundat, atque effunditur. Hic locus est, quo Parochus demonstrabit illa diuinę gratię muneris fidelibus collata: ex quibus diuinę misericordię abundantiam pietatis officijs agnoscant, religiose q; recolant. Virtutum autem omnium, quibus homo Christianus circumfluere debet, suauitatem in omnem partem diffundere illum oportere, significat illud quo linitur, balsamum oleo mixtum; cuius odoratus iucundissimus diffluit. quod idem, quoniam putrescere nõ finit, quę illo fuerint circumlita, ostendit, hominem confirmatum facilius à contagione peccatorum defendi posse.

Forma illa solennis, qua Episcopus in sacramento hoc ministrando vtitur, plena mysterijs est: quibus etiam populo explicandis Parochus studium adhibebit: diuinam potestatem, quę, vt principalis causa in sacramento operatur, ostendet in ijs verbis: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Tum præterea in ijs verbis, Confirmo te Christinate salutis, obseruabit, atque adeo exponet robur animi, & spiritus, quod per sacram vnctionem fidelibus ad salutem tribuitur: id quod latius explicabit ab effectibus huius sacramenti, qui mox infra ordine exponuntur. Sed huius diuini roboris fortitudinis, quę hoc sacramento confertur, exemplum longè omnium maximè

Actor. 2.

mè illustre Parochus facile ab sanctis Apostolis sumet: qui antea quidem imbecilles, timidiq; clausis ædibus se continebant; sed ubi postea die sacro Pentecostes spiritum sanctum acceperunt, facti sunt viri fortes, constantissimi, atque ad omne certamen & pugnam pro fidei confessione, & propagatione expeditissimi: ita ut summa Apostolica virtutis contentione vniuersum orbem terrarum, breui etiam repugnãtibus importunissimis hostibus, Euangelij luce collustrarent. Atque huius quidem generis copia ex alijs quoque locis magna Parocho concionanti suppeditabitur.

Obseruabit item Parochus, dum sancte Confirmationis formulam Episcopus profert, ab eo simul imprimi fronti eius quem confirmat, signum Crucis. Primum eo ritu ostendet, Christianum hominem, non verecundia, quæ in fronte maximè elucet; neque metu, nec periculo perterreret inquam debere, quin palam, & liberè Iesum Christum ignominiosè pro peccatis nostris Cruci affixum, & omnem eius doctrinam confiteatur. Deinde appositè etiam exponet, illo crucis signo quo Christus Dominus triumphauit, Christianum hominem, in cuius fronte, dum confirmatur, illud imprimitur, in numerum adscribi fortissimorum eius militum.

Hunc instruendi populi locum in statu, admirabiles etiam alios huius sacramenti effectus diligenter exponet. illum præsertim, qui ad spiritus sancti septem dona pertinet: de quibus cum alij Patres, tum S. Ambrosius ita loquitur. Sequitur spirituale signaculum, quod audistis hodie legi, quia post fontem superest, ut perfectio fiat, quando ad inuocationem sacerdotis Spiritus sanctus infunditur: spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, atque virtutis, spiritus cognitionis, atque pietatis, Spiritus sancti timoris, septem quasi virtutes spiritus. Et omnes quidem virtutes ad spiritum pertinent, sed iste quasi Cardinales sunt, quasi principales. Quid enim tam principale, quam pietas? Quid tam principale, quam cognitio Dei? Quid tam principale, quam virtus? Quid tam principale, quam timor Dei? Sicut ti-

mor seculi infirmitas, ita timor Dei magna est fortitudo. Iste sunt septem virtutes, quando consignaris. Nam ut ait Apostolus sanctus: Quia multiformis est sapientia Domini nostri, & multiformis sapientia Dei; ita multiformis est spiritus sanctus, qui habet diuersas variasq; virtutes.

Cum dona Spiritus sancti Parochialibus suis exponet, illos etiam ad id inflammabit, ut ea cum frequenter, tum verò quo tempore hoc sacramentum ab Episcopo ministratur, animo menteq; reputet, ac simul videant in tanta diuinorum munus gratia progressionem suas.

Repete, inquit sanctus Ambrosius, quia recepisti signaculum spirituale, spiritum sapientiæ, & intellectus, spiritum consilij, atque virtutis, spiritum cognitionis, & pietatis, spiritum sancti timoris: & serua, quod accepisti. Signauit te Deus pater, confirmauit te Christus Dominus, & dedit pignus spiritus in corde tuo, sicut Apostolica lectione didicisti.

In Pentecoste præcipue hoc sacramentum ministrari ostendit, quonia eo maximè die Apostoli Spiritus sancti virtute roborati confirmatiq; sint: cuius facti recordatione fideles admonebit, quæ quantaq; mysteria in sacra Confirmatione cogitanda sint.

Episcopus eam leuiter in maxilla cedit, quem Chrismate confirmat. Hunc ritum Parochus ita docebit, ut sciat homo Christianus, se iam militè esse, cuius pugna, & victoria eluceat in patiendis iniurijs, non in illis inferendis: deinde se in Christiana militia constitutum esse, in qua non huius vite iucunditates & commoda querat, sed incommoda potius, atque adeo mala multa patienter ferat: at præterea intelligat officij sui esse, in acie stare, telaq; vnde veniant obseruare; ita ut quamuis illis telorum ictibus corpus, honor, opesq; ledantur, anima tamen nullo pacto offendantur.

Patrinum hoc etiam sacramento adhiberi ostendet, ut sciat Christianus, se Spiritus sancti gratia perfectionem ita esse assecutum, ut sibi ipse tamen non fidat, sed aliorum, qui vel ætate, vel disciplina prouectiores sunt, monita consiliaq; libenter audiat, atq; amplectatur.

Postre.

Postremo pacem confirmatis dari ostendet, vt intelligant, se gratiæ celestis plenitudinem, & pacem, quæ exuperat omnem sensum consecutos esse.

Ex ijs omnibus denique ritibus facile parochialibus suis demonstrabit, quãti momenti sit esse confirmatum.

Iam verò sacramentum hoc, vt mox supra demonstratum est, cum sit res sanctitatis plena, per quam fidelibus diuina munera tam largè impertiuntur: Parochus id vigilantissimè studebit, vt sui parochiales, qui nondum confirmati sunt, nullam in eo suscipiendo negligentiam committant; vtq; præterea pie religiosèq; suscipiant.

Si quos autem negligentes animaduertit, eos paterna obnigatione id valde cohortabitur, vt ad Confirmationis sacramentum suscipiendum, data præsentia Episcopi ministratiõnem celebrantis opportunitate, festinent; alioquin illis timendum valdè esse demonstrat, quicum potuerint, in re salutari tam negligentes extiterint. Atque in Confirmationis sacramento suscipiendo negligentes, vt decreto provinciali ex canone Rhemensi cauetur; canonicis subiaceant disciplinis. Et præterea parentes, quorum negligentia id factum est, ex libro penitentiali penitentiam olim egisse annos tres apparet.

Preparatio ante ministratiõnem sacramenti Confirmationis.

PAUCIS ante ministratiõnem diebus, Parochus in cuius Parochia huius sacramenti ministratio inducitur, primò orationem publicam instituet, vt sui diuinæ gratiæ dona vberrimè recipiant, distinctè per familias notabit, qui hoc sacramentum nondum susceperint, indicemq; illorum rectè atque ordine conficiet.

Pueros describet, qui annum octauum attingerint. quam ætatem si quos rationis vsu, deuotionisq; studio antecedere forte viderit, eos quoque in numero eorù adscribet, qui Confirmationis sacramento initiuntur; vt Spiritus sancti virtute confirmati, accedant etiam ad præstantissimum Eucharistiæ sacramentum.

Qui in puerili ætate confirmati fuerint, ij, vt ætate procedente à parentibus ea de re fiant certiores, Parochus moneat. Aegrotos præterea nondum confirmatos designabit, eosq; Archiepiscopo denunciabit, vt ne ingrauescente morbo sine hoc sacramento decedant.

No: audis nominibus eorum, qui Confirmationem suscipient, hoc curabit, vt si qui turpe nomen habent, illud mutant, sumantq; in Confirmationis sacramento nomen Sancti alicuius, quem in cælis patronum deligant, & ad imitationem sibi proponat ad piè agendum, illius virtutum exemplis, recordationeq; excitationi. quam in sententiam dicet etiam, vt supra in sacramento Baptismi demonstratum est.

Præmonebit vt nemo excommunicatus, interdictus, in graui, publicoq; peccato iacens, accedat ad hoc sacramentum; neque qui in Paschate communionem abstinerit.

Illud verò maximè hortabitur, vt hoc sacramento cum Spiritus sancti gratia vberrimè conferatur, ad eam consequendam se ieiunij, elemosina qui per facultates possunt, alijsq; pietatis officij & operibus parent; atque in primis frequentiori, & ardentiori religiosa orationis studio deuotè se se exercent, exemplo sanctiorum Apostolorum; qui dum expectarent Spiritum sanctum, perseuerantes erant in oratione, & ieiunio. sed efficiet saltem, vt pridie diei Confirmationis ieiunent, qui possunt.

Hoc verò diligenter curabit, vt de peccatis confiteantur; confessiq; ad Confirmationis sacramentum accedant; tum confirmati sacram communionem sumant: qui ordo communionis post confirmationem sumendæ, si commode seruari poterit, antiq; consuetudini erit accommodatus. seruent certè illi, qui ad id rectè præparari, tunc primùm sacram communionem percepturi sunt.

Confessionis autè præstitit testimonium scriptum ei præbent, cui cura hæc commissa est.

Præmonebit item, vt omnes mane ieiunii illud suscipiant; quemadmodum & ieiunus Episcopus ministrat.

Vt mares, tam qui Confirmationem susceptu-

Act. 1.

scepturi sunt, quam qui ad eam patrini adhibebuntur, vestito simplici, moderato, & modestæ Christianæ conscientie accedant; & arma item deponant. Idem femine præsentent: ita scilicet, ut ne fucio, & pigmentis facie ilita, nõ immoderato capitis, corporisve ornatu accedant; sed ita, ut cum capite rectè velato sint, tum reliquo vestitu, cultuq; eiusmodi, qui Christianas mulieres, grauesq; decet.

Vt omnes qui confirmandi sunt, accedant non incompõctis, atque vsq; adeo promissis capillis, ut penè frons obtegatur. Neque rursus fronte sint aut fortè madida, aut sordibus conspersa. Pridie igitur dici quo Confirmationem suscipient, caput lauent, aut mundent; capillos item tonderi curent.

De modo procedendi ad sumendum

Confirmationis Sacramentum.

Constituta die benè mane omnes & mares & femine cum suis patrinis in Ecclesiã suã Parochialem ad signũ campanarum conveniant, ut hora tertia confirmari possint. inde præeunte Parocho, parochialiq; sancti Patroni vexillo, ut moris est prælato; ad Basilicã Metropolitanã; aut collegiatã, aliãve, ybi hoc sacramentum Archiepiscopus ministraturus est, bini ordine procedãt. Quam verò diem, & Ecclesiã certã Archiepiscopus ad hoc sacramentum ministrandum unicuique vicinã parochiali constituerit: id ita cuncti seruent, ut ne quisquam neque alia die, neque in alia Ecclesiã illud sumat: nisi fortasse cõstituta eã die necessariò impeditus sit.

Venient autem primò in locum, scribendis illorum qui confirmandi sunt schedulis præfinitum. Eoq; loci testimonium præstitæ confessionis sacerdotibus, acolutisq; dabunt, huic curæ præfectis. Deinde ut experiendo cognoscatur, an & ipsi qui confirmandi sunt, & patrinorum, quos rudiores esse probabile sit, orationem Dominicã, salutationem Angelicã, symbolũ Apostolorum, & Decalogum rectè norint, Parocho in primis, & reliquis de-

putatis memoriter reddant; nisi tamen id in confessionis sacramento præstitisse, in testimonio ipsius confessionis appareat.

Idem femine exequentur loco decenti, sibi potissimũ separatimq; cõstituto. Vbi hæc fidei rudimenta reddiderint, accipiant singuli statim suscipiendæ Cõfirmationis schedulam: inde ad suã quicquæ Ecclesiæ partem, femine ad septentrionalem, mares ad australem reuersi, pijs precationibus meditationibusque parent se ad sacramentum hoc deuotè receptũ suscipiendum.

Quam schedulam vbi acceperint, alium patrinum quam in ea notatum nemo sibi quisquam eligat. Si verò quis ob causã eum mutet, schedulam item aliam sibi conficiendam statim curet, in qua is scribatur.

Quibus locis fideles conveniunt, nõ fusi vagè varièq; dispersi sint, dum morantur; sed omnes simul, & qui confirmandi sunt, & patrinis, decenter se habebunt, ut sese piè cum silentio præparent, precibusq; vacent: aut etiã vnã cuncti litanias recitent; quod ut verè præstetur, ecclesiæ presbyteri, ac ministri diligenter curent.

Prouideatur etiã, ut omnes Missæ sacrificio deuotè intersint.

Cum ad inuocandum Spiritus sancti gratiam preces fient, omnes genibus flexis deuotè orabunt, in mysterij meditatione fixi quod peragendum est.

De Patrinis.

QVI confirmandi sunt, singuli patrinum sibi adhibent: cuius munus est, filiolum quem in Confirmatione tenuit, monere, eiq; tanquam ducem se præbere, ut in quotidiano spiritali certamine aduersarium vincat: sed & si rudem illum viderit, non solum fidei Christianæ documentis instruere, verũ etiã ad viam salutis, virtutumq; Christianarum disciplinam erudire cohortationibus, atq; exemplis, ut in sacramento Baptismi traditum est.

Quamobrem patrinus is deligatur, qui non solum doctrinæ Christianæ instituta præceptaq; teneat; sed etiã qui vitæ piæ exẽplo ita se instruit, ut magister, vereq;

verèq; patrinus, ac dux alijs esse possit ad benè agendum, progrediendumq; in via Domini.

Nec verò patrinus casu eligendus est, vt potè homo quispiam planè ignotus, aut verò hospes & peregrinus, cuius consuetudinem in posterum probabile sit minime habendam.

Patrinum autem vnum duntaxat ad hoc sacramentum quis deliget: matrinam item vnam.

Erit patrinus qui deligetur, vbi fieri potest, natu maior eo, quem sibi filiolum in Confirmatione suscipit; aut saltem id gratis, vt illius rectè instruendi partes officiumq; præstare queat.

Id denique seruabitur, vt (quoniam ita honestatis ratio postulat) neque foeminis mares, neque rursus foemine maribus patrini vel matrina adhibeantur. Neq; item minores quatuordecim annis, nisi quando necessitas aliter cogit. neq; pater item, aut mater: neque vir, aut vxor. Ne patrinus, qui in Baptismo, vel Catechismo adhibitus est, idem in hoc sacramento adhibeatur, nisi necessitate cogente. Nemo autem neque in hoc etiam sacramento patrinus sit, qui excommunicationis, aut interdicti vinculo irretitus tenetur: quive item Paschali tempore proximo sacram communionem non sumpsit: nec verò præterea, qui in graui, publicoq; peccato iacet.

Ne item patrinus sit, qui sacro Chrismate nondum confirmatus est. sed neq; quo die quis confirmatus est, eo ipso die alios confirmandos offerat. Idemq; in foemina seruetur.

Nemo patrinus, matrinave eodem die plures in Confirmationis sacramento teneat quam vnum, nisi ex Archiepiscopi facultate.

Hæc Parochus præmonebit, & cetera item, quæ pro temporum ratione Archiepiscopus præmonenda censuerit, literis eo nomine editis.

De Ecclesia, & apparatu ad Confirmationis ministrandè vsu.

ECCLESIA (quæ ampla, vt commode capiat multitudinem fidelium, qui confirmandi vicinjs Parochialibus commoda esse debet) distincta sit item

ad præscriptum tabulato, telavè, vt matres à foeminis separatim maneant, neve ordine dispositi, è conspectu, regione ve sint.

Collegiata quoque rectè erit, aut saltè eiusmodi, in qua aliquis cleri numerus sit, è quo sacerdotes, acoluthiq; deligi possint, qui solenni huic actioni ministerium operamq; nauent.

Parochus, Præfectus ve Ecclesiæ, vbi solennis huius sacramenti ministratio celebrabitur, eam piè ornabit ad præscriptum, præsertimq; altare maius, vbi ministrari solenne est.

Signum item campanarum solenne dari curabit, tum vesperi ante ad significandam huius ministerij celebritatem; tum mane, vt ad conueniendum in tempore omnes excitentur.

Apparentur autem atque instruantur commodo loco, & decenti, rebus ad scribendi vsu necessarijs mensæ duæ; vna in qua marium, altera in qua foeminarum nomina ordine exscribantur. Eæ verò ita distinctè, atque adeo seorsum collocabuntur, vt earum situs nullam commixtionem permixtionem confusionemve pariat.

Res porro, quæ ad ministrandè huius sacramenti vsu necessariae apparabuntur, erunt hæc.

Indumenta sacra, tum Archiepiscopi, tum assistentium.

Vasculum chrisimatis, in peluicula ritè & decenter accommodatum.

Lana gossipina, seu bambacium, ad vsu abstergendæ frontis sacro Chrismate illitæ: cuius bambacij tanta copia parabitur, quanta satis videbitur, pro ratione multitudinis fidelium ad Confirmationem suscipiendam conuenientium.

Mantilia duo vsui Ecclesiastico addicta, vnum ad abluendam, alterum ad abstergendum frontem.

Pelues duæ, vna ad bambacium colligendum, altera ad manus lauandas.

Medulla panis ad abstergendas manus, & manutergium.

Cerei duo, qui præferentur Archiepiscopo sacramentum hoc ministranti.

Vas aquæ ad alterum mantile madefaciendum.

De sacerdotibus, alijsq; ministris ad solennis huius ministrationis usum adhibendi, eorumq; officio.

DELIGENTER sacerdotes, alijve sacri ministri moribus graues, qui schedulas eorum scribant qui confirmandi erunt, qui huic officio satis sint.

In his potissimum vnus eligatur: cui vt supra recitent fidei rudimenta qui confirmandi sunt; & alius qui schedulis sub scribat.

Nemini schedulam sumendæ Confirmationis dabunt, qui patrinum, aut si foemina, quæ matrinam secum non habeat.

Patrinum, & matrinam adhiberi non sinit, nisi ijs conditionibus vt supra demonstratis.

Et verò anteaquam schedulam dent, hæc sædulò videbunt: an confirmandi sint ætate præscripta, an confessi, an que item habitu decenti; & omnino an aliquid habeant contra quàm præscriptum est. Instruent autem, vbi hæc viderint, ad præscriptum.

vt breui instruxerint, tum demum Confirmationis suscipiendæ schedulam dabunt: in qua nomen eius qui confirmandus est, patris item, & cognomen, parochia, aut locus notabuntur. patrini ite, & eius patris nomen, & cognomen, parochia, locus ve.

Si nupta erit, pro patris nomine ej adscribent nomen coniugis, cognomen verò familiæ, in qua nata est, & mariti ite. Idem de matrina nupta seruabitur.

Nomina autem singulorum, vt potè & eius qui confirmandus est, & patrini, à cap ite lineæ ponantur.

Formula Schedulæ.

N. filius. N. Parochiæ S. N.

Patrinus N. filius N. Parochiæ S. N.

Si matrimonio iuncta erit, formula adhibebitur hæc.

N. vxor. N. Parochiæ, &c.

Schedulis singulis subscribetur, vt sup. Schedulæ singulæ singulis dentur.

Præpositus ecclesiæ, in qua solennis hæc actio celebratur, aliusve qui dignitate præstet, ad vasculum Chriftatis, & ad librum pontificalem minister Archiepiscopo præsto erit, veste indutus, qua in choro ad diuina officia vtitur.

Minister alter adhibebitur, qui schedulas colligat, in ijsq; scripta nomina Archiepiscopo ordine recitet, voce quæ audiatur.

Is hæc animaduertet vt schedulæ ex formula rectè confectæ sint: vt prætereà nè patrinus alius adhibeatur, quàm in schedula notatus. itidem de matrina. ne item qui accedit; alterius parochiæ sit, quàm eius, quæ tum ad confirmationem vocata est.

Ne quis item alterius diœcesis sine facultate sui Episcopi, ad præscriptum Conc. Prou. 4.

Nec verò schedulas manu alterius scriptas, quàm eius, cui cura potissimum data est, accipiet; vt certum exploratumq; esse possit, de ijs, qui rudimenta recitarint.

Singulas demum schedulas vt accepit, ordine in filum acu insiget, quem paratum habebit.

Præsto erunt prætereà alij ministri duo, quorum erit, cæremonias ritè curare; vt scilicet qui confirmandi sunt, sinistrâ pedem supra dextrum suorum Patrino-runt ponant, manibus piè iunctis sint, & recti stent.

Videbunt item cætera vt seruentur, quæ de vestitus modestia præscripta sunt. Obseruabunt etiam, vt patrinus matrinave, vnum, vnamvè, nec verò plures in confirmatione eodem die teneat, nisi vt supra.

Aderunt item ministri alij duo: vnus, qui sigillatim dum Archiepiscopus confirmat, ordine abstergat bambacio frontes eorum qui confirmati sunt: tum idè bambacium, quod ad abstergendi usum adhibuerit, in peluim ab acolutho manibus sustentatam ponat; vt deinceps comburatur, combustumq; proiciatur in sacrarium. Alter qui mantili madido abluat frontes confirmatorum, & mantili altero abstergat.

Cauebit autem, vt ne guttula quidem aquæ è mantili madido in terrâ defluat. Ambo hi ministri moribus & ætate graues erunt, modestiæq; exemplis probati, ij præsertim, qui ad fœminarum confirmationem adhibebuntur.

His præsto erunt itidem clerici duo, vnus qui peluim gestet ad colligendi bambacij

tit. de con-
firm.

eius sum: alter, qui alteram peluim habeat mantilis madefaciendi causa, ad frontes abluendas.

Alius item præter hos adhibebitur: cuius cura erit, confirmatos in ordine continere, dareque operam, ut ne quisquam inde discedat, nisi cunctis qui in ordine sunt, confirmatis. Quos ubi confirmatos viderit, inde ad certum locum, cappellamve deducat, ubi litanijs, alijsque orationibus sanctè precentur, quoad Archiepiscopus precibus ritè peractis omnes solenni benedictione dimiserit.

Idem de fœminis confirmatis exequetur, illas etiam deducendo ad certum locum à maribus separatam, ubi itidem orent.

Sacerdos præterea pressio erit, qui pro ut Parochiarum ordo postulat, in Ecclesiam introducet eos, qui confirmandi sunt. Proinde ex schedula quam in manu habebit, ordine Parochiarum fideles ad Confirmationem euocabit: singulisque parochijs locum constituet, viris quidem distinctum à fœminis.

Quo in officio ita aget, ut in tempore in troducatur, ne ministratiōni mora interponatur.

Acoluthi præterea aderunt duo, qui Archiepiscopo ministranti cereos accensos duos præferent: ostiarij duo, pluresve, qui ianuas custodient, ut ad confirmationem vocati ordine ingrediantur.

In Confirmatione hæc ut infra, seruantur.

P R I M V M in Ecclesiam introducti qui confirmandi sunt, mares ut dictum est, à parte australi, fœminæ à septentrionali manebunt.

Genibus item flexis, manibus ante pedes iunctis orabunt.

Omnes præterea alij, quicumque sacro illi ministerio adsunt, silentio sancto ytentur, sanctèque precabuntur.

Summa animi attentione spectabunt solennis mysterij celebritatem.

Mente secum reputabunt illa spiritus sancti dona, quæ sacramenti huius virtute fidelibus impartiantur.

Tacita etiam meditatione videbunt, quantoperè ipsis ijs donis indigeant.

Accersiti autem primò mares, deinde

fœminæ cum suis quique patrinis, matrinisve, graui incessu, non turbulento, & celeri præpropere gressu, manibus iunctis ad Confirmationem accedent: locoque & ordine ad præscriptum monitorij consistent.

Archiepiscopus cum propius ad confirmandum accedet, ordine quisque sinistrum pedem, ut supradictum est, supra dextrum patrinum, aut si fœmina est, matrinæ ponet, manibus deuotè iunctis. Quo in statu permanebit, quoad frons abluta, absterfasque erit. Nemo autem frontem sacro Chrismate illitam attingat, ne Crucis quidem causa, nisi prius ablutam, atque absterfam. Inde postea omnes simul ordine ad constitutum locum venient, ubi sanctè precentur ut supra dictum est, usque ad solennem Archiepiscopi benedictionem.

Post confirmationem quæ agenda sunt.

I M P E R T I T A confirmatis solenni benedictione, vnusquisque Parochus curet Parochiales suos reducere ad Ecclesiam suam, ordine quo venerunt: ubi hæc moneat.

Vt recens confirmati, ob sacramenti reuerentiam eo saltem die à frontis lotionibus abstineant.

Vt pro pietatis studio orationem Dominicam, salutationem Angelicam, & Symbolum, singulis septem diebus septies, qui literarum rudes sunt recitent; officium autem de Spiritu sancto septies itidem qui legere norint: memores septem cœlestium donorum, quæ illius sacramenti virtute acceperunt.

Vtque solliciti sint in ijs religiosè conseruandis.

Vt anniuersarium statum illum diem, quo confirmati sunt, religiosius singuli pietatis officijs, & precibus colant: confessique sacram Eucharistiam sumant, ut benignissimo Deo gratias agant de donis acceptis.

Eum confirmationis suæ diem ob eam causam certo libro adulti notet: itidemque faciant parentes eorum, qui pueri confirmati sunt.

Cognitionem quoque spiritualement denuntiabit quæ contracta est inter confirmatum, parentes eius, & patrinum.

Denique ad præscriptam formulam refert in librum quem paratum habebit, nomina & confirmatorum, & patrino- rum, matrinarumve.

D E S A C R A M E N T O
Sanctissimæ Eucharistiæ.

Rubricæ, seu instructiones.

Quæ Parochus populum doceat.

Nihil habet Ecclesia hoc sacramen- to dignius, nihil admirabilius, ni- hil salubrius, nihil sanctius. Continetur enim in eo præcipuum & maximum Dei donum, & ipse omnis gratiæ, & sancti- tatis fons, auctoriq; Christus Dominus.

Parochus igitur ut populum sibi com- missum idoneum reddat ad maximos uberrimosq; huius sacramenti fructus percipiendos; singulis diebus festis, qui scilicet frequentem illius communio- nem proximè antecedent, atque adeo sæpius prout opportunum viderit, illum accurata, piq; concione docebit, plane- que explicabit fidem, doctrinam, excel- lentiamq; huius præstantissimi sacramé- ti; quo item modo ad illud sumendum accedant; quàm admirabiles itidem il- lius fructus sint, quanta vis, ac dignitas: & denique ubi sumpserit, quo modo gra- tiam conferuent.

Ioan. 7.

Hos autè fructus enumerare poterit. Gratiam in animam influit, cum purè, & sanctè sumitur: Qui manducat, inquit Dominus, meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Qui enim pietatis, & religionis stu- dio affecti hoc sacramentum sumunt, Christi corpori tanquam viua mem- bra inferuntur, si quidem scriptum est: Qui manducat me, & ipse viuet pro- pter me.

Ibidem.

Animam alit, atque sustentat: quosque vsus corpori panis & vinum adfert, eos omnes animæ saluti, & iucunditati, ac meliori quidem ac perfectiori ratione, Eucharistiæ sacramentum præbet. Vires animæ addit, efficitq; ut spiritus diuinarum rerum delectatione magis commoueat, virtutibus augeatur, ac di- uinè corroboretur.

Venialia peccata hoc etiam sacramen- to remittuntur: ut meritò dicat Sanctus Ambrosius, panem hunc quotidianum sumi in remedium quotidianæ infir- mitatis.

Viros præbet, ut à criminibus fideles puros & integros, atque a tentationum impetu incolumes se conferuent. Ac præ- terea tanquam cœlesti medicamento animam preparat, nè alicuius mortite- re perturbationis veneno facillè infici, & corrumpi queat.

Concupiscentiæ ardorem debilitat, dum charitatis igne animos fidelium vehe- menter inflammat.

Postremò ut vno verbo dicatur, sum- mam vim habet ad æternam gloriam cõ- parandam. eius videlicet gratia, dum hanc vitam fideles degunt, conscientiæ pace & tranquillitate perfruuntur: de- inde eius virtute recreati, non secus atq; Elias, qui subiciueritij panis for- titudine ambulauit vsq; ad montem Dei Oreb, cum ex vita emigrandi tempus aduenit ad æternam gloriam & beatitu- dinem ascendunt.

3 Reg. 19.

De frequenti sacræ communionis vsu

AD saluberrimū igitur huius sacra- menti frequenter sumendi vsum Parochus fideles cohortabitur, atque ex- citabit, nascentis Ecclesiæ institutis, ac exemplis, & sanctorum patrum omniū consentientè doctrina, ut ex Catechis- mo Romano discere poterit; & sententia œcumenicæ Synodi Tridentinæ: que optaret quidem, fideles in singulis Mis- sis non solū spiritali affectu, sed sa- cramentali etiam Eucharistiæ percep- tione communicare. curabit certè, ut præter Paschatis communionem, quæ Ecclesiæ præcepto necessaria est; saltem in præcipuis solennitatibus, veluti die Natali Domini, Epiphania, Pêtecostes; in diebus item festis maioribus Beatæ Mariæ Virginis communicent.

Seff. 13. de b. c. 6.

Crebris præterea monitis, illud quod beatissimus Siluerius Pontifex statuit, in consuetudinem reuocare studebit; ut qui sæpius non communicant, in quadra- gesima saltem Dominicis diebus corpus

Domini-

Domini suntant, & die item cœnæ Domini ex antiquo instituto; ac præterea in Aduentu itidem præsent.

Eam præterea consuetudinem in parochia sua introducere curabit, vt quoties quis iter longum, aut infestum, remq; arduam & difficilem, etiam in qua nullum mortis periculum extimescendum sit, aggredietur; qui item aliqua graui perturbatione, vel ex filiorum, coniugisve obitu, vel ex bonorum amissione, vel ex alia re aduersa affligitur, sacram communionem confessus suscipiat. Idemq; faciat, itinere, vel negotio difficili quod susceperit, confecto, vel quocunq; beneficio accepto; gratias Deo acturus huius sacramenti sumptione: in quo præcipua quedam ratio inest, qua Deo pro immensis in nos collatis beneficijs aliquam gratiam piè referamus.

Curabit item, vt mulieres proximè parturæ hoc ipsum præsent, ac præterea cum primùm à puerperio ad Ecclesiam accedent.

De custodia sanctissimæ Eucharistiæ.

OMNEM etiam maximam diligentiam, curam, summumq; studij Parochus in eo ponat, vt, cum ipse tremendum hoc sacramentum, qua debet reuerentia, debitoq; cultu tractet, custodiat, & administret; tum etiam populus sibi commissus religiosè colat, sanctè, frequenterq; suscipiat.

Sacrosanctam Eucharistiam, vt decentissimè fieri potest, in altari maiori custodiat, & asseruet.

Ad custodiendi asseruandiq; vsum habebit tabernaculum ad præscriptam rationem factum, quod quidem clauem (quam apud se tenebit, neque clerico committet) benè clausum habebit; nè, quod Ecclesiæ, & Christiano populo datum est ad salutem, maleficorum manus Diabolo operante ad perniciem abutatur: id quod etiam veteri canone cautum est. Alioqui si ea in re negligentiam ipse commiserit, graues sibi penas ex canonum disciplina propositas esse meminerit.

Eius ornatus exterior, & vestitus interior, & ostiolū erit ad præscriptam formam. Præterea tabernaculum ipsum, aptè, re-

ctè, & decenter, firmiterq; collocabitur, fixumq; altari inherebit: conopeo decetè operietur; atque ab omni alia re vacuum erit: neque præterea armarium vllum, etiam subtus habebit.

Pixides item habebit tanto sacramento dignas, ex canone ad præscriptum.

Lampadariū sit, in quo lampades accensæ semper colluceant; siq; non plures, vna saltem in conspectu sanctissimæ Eucharistiæ. Lumen verò lampadæ oleo oliuæ nutrietur; nec verò alterius generis adhibeatur, nisi quibus locis Archiepiscopus ob eam causam concesserit, quia nullum eius generis haberi potest.

Sanctissimæ autem Eucharistiæ, pro parochiæ magnitudine, & communicantium multitudinè, particulas opportuno tempore habebit: sed quinque saltem perpetuò custodiet in pixide.

Eas autem octauo quoque die ad summum renouabit, præsertim quinta quaque feria, si commodu erit; in qua Christus Dominus hoc tantum sacramentum instituit: hostiæ autem adhibeantur recentes, & à viginti diebus ad summum confectæ. Id verò etiam præstabit, vt vbi recentes consecrauerit, veteres primò ministret.

Qui ad sacram communionem admittendi sunt.

OMNES fideles ad sacram communionem admittendi sunt, exceptis ijs, qui iusta ratione prohibentur. qua de re, quæ à sacris doctoribus traduntur, cognoscere studeat. sed hoc loco hæc summam monentur.

Non admittuntur ad communionem heretici, schismatici, excommunicati, interditi, publicè criminosi, manifesteq; infames; vt meretrices, publici concubinarij, sceneratores, magi, sortilegi, blasphemii, & alij id generis publicè facinorosi homines. Atque isti quidem si ad poenitentiam & communionem admitti, postea in eisdem peccatorum sordibus versabuntur; ad huius sacramenti perceptionem rursus ne facile admittantur, quoad ipse Parochus qui illorum curam gerit, eos vitam & mores re ipsa emendasse perspexit.

Reis capite damnatis in tempore mi-

P 3 infra-

ministrabit: ager verò cum iudice, magistratuve, vt quo die illi corpus Domini sumplerint, ne eo die ob reuerentiam aficiantur vltimo supplicio.

Amentibus præterea hoc sacramentum non ministrabit; quamuis si antequam in insaniam inciderint, piam & religiosam animi voluntatem præse tulerint, licebit in fine vite ex decreto Concilij Carthaginensis, modò vomitionis, vel alterius indignitatis, & incommodi periculum non sit. licebit etiam, si quando ad sanitatem redeunt, & deuotionem ostendunt, dum in eo stata manent; si idem periculum absit.

Pueris item, qui propter ætatis imbecillitatem nondum huius sacramenti cognitionem, & gustum habent, sacramentum Eucharistiam non ministrabit.

Nec verò grandiuisculis præbebit, qui tunc primùm illam sumere voluerint; nisi aliquot ante diebus eos examinarit, atque instruxerit de vi & ratione huius tanti sacramenti, Id verò quò diligentius præstet in quadragesima per singulas parochiales familias delectum habebit puerorum, atque adolescentum, qui primùm in Paschali celebritate proxima sacramentum communionis sumpturi sunt. Ac præterea his omnibus in singulas quadragesimæ hebdomadas certos præstituet scrutinij dies, quibus illos non solum accuratè examinaret, sed instruat quàm diligentissimè.

De præparatione animi.

POPVLVM etiam docebit, qua præparatione, & quanta animi religione ac pietate, quàm supplici mente, & humili etiam corporis habitu ad illud sumendum accedere debeat: quantaq; rursus illis supplicia parata sint, qui indignè illud suscipiunt.

De qua quidem animi præparatione hæc potissimùm tradet.

Primùm fidelis vnusquisque ita paratus & instructus esse debet, vt huius sanctissimi sacramenti fidem integram teneat, rectèq; discernat mensam à mensa, hanc sacramentum ab alijs profanis, cibum à cibo, celestem hunc panem à communi; rectèq; sciat, in communionem quæ sub

vnâ tantum specie à laicis sumitur, integrum corpus Domini etiam cum sanguine summi: & cum frangitur hostia consecrata, totum Christi Corpus in qualibet parte fracta contineri.

Conscientiam præterea scrutetur diligentissimè, nè fortè exitiali aliquo peccato contaminatus sit, vt prius contritionis, & confessionis medicamèto eluatur. Atque omnem præterea adhibeat diligentiam, nè quid ei desit ad summam animi integritatem, & innocentiam.

Omnem distractionem metis, animiq; somnolentiam depellere studeat.

Exquirat tacitus à seipso cum timore, an illud Petri Apostoli sibi vsurpare liceat: Domine, tu scis, quia amo te.

Videat etiam, num pacem cum alijs habeat; num proximos verè, atque ex animo diligat.

Ab omni desiderio delectatione, omniq; sensu amore, quo diuinæ charitatis studium languescit, purum integrumq; animum conseruare studeat; sensusq; omnes seueritate quadam moderata cohibere, etiam in rebus licitis.

Sanctis itè meditationibus ad Dei amorem inflammet animi sui voluntatem, quam pietatis operibus etiam sæpè confirmet.

Desiderium celestis huius cibi sumendi excitet duplici consideratione; quarum vna est, vt altissimi huius sacramenti excellentiam, admirabilesq; fructus, salutaresq; utilitates meditetur; altera est, vt tacitus etiam cogitet spiritualem inopiam suam, spiritualesq; suas necessitates. Humilitatem autem, & reuerentiam excitabit, ita vt secum mente reputet, totum Christum ibi esse, quem in Cælo Angeli adorant; ad cuius nutum columnæ cæli contremiscunt, & pauent; cuius gloria plenum est Cælum & terra. Deinde cogitabit, quàm indignus ipse sit, cui tantum diuinumq; beneficium à Domino tribuatur.

Atque his quidem, alijsq; meditationibus ita se parabit, vt & sancto desiderio, & summa reuerentia, humilitateq; ad sacramentum huius pabuli celestis accedat.

In communionem ipsa, vt sanctè religioseq; fideles animo versentur, hæc docebit

bit Parochus, & opportunè præmonebit.

In primis quò ardentius sanctum amorem, qui in sacra communione requiritur, fideles in se excitent, illos docebit, quo modo eo temporis momento quo sacram Eucharistiam sumunt, passionem Christi Domini, ex cuius vulneribus pius ille amor hauritur, religiosè meditentur: tum etiam considerent præsens illud beneficium, in quo tanta cum dignatione, immensaq; charitate Christus Iesus se communicat, & intimè illis se coniungit.

Deinde, ut spem eorum inflammet, demonstrabit, tunc temporis illis considerandum, in Christo Domino esse quiddam piam Christianorù fiduciam, spēque excitare potest: cum ipse sit & omnipotens, qui omne bonum conferre pòt; & summè benignus, qui magis desiderat conferre nobis sua dona, quàm nos recipere; & sapiens, qui benè nouit, quæ nobis & expediunt, & opus sunt ad salutem.

Ac præterea ad hoc illos instruet, ut in ipsa sanctissima communione, toto corde, omniq; intimi animi pietate Deo gratias agant de tanto beneficio, infinitaq; charitate, qua erga populum Christianum vsus.

De preparatione corporis.

NEQVE verò animi solùm, sed etiam corporis preparatione opus est. De qua hæc Parochus proponet.

Vt ieiuni fideles ad sacram mensam accedant, ita ut saltem dimidia antecedētis diei nocte, vsque ad illud temporis punctum quo Eucharistiam accipiunt: nihil omnino comederint, aut biberint; etiam si postea dormierint, quàm comederunt.

Sed præstantissimi huius sacramenti dignitas hoc postulat, ut pridie illius diei quo illud sument, ieiunium celebrēt, aut saltem parcius cœnent: & quod fideles aliquando facere consueuerunt, in orationibus, pijsq; meditationibus partem noctis vigilent, aut saltem prolixius orent, quàm aliàs soliti sunt.

Postulat etiam, ut qui matrimonio iun-

cti sunt, aliquo dies à concubitu vxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui propositionis panes cum à sacerdote suscepturus esset, se, suosq; pueros ab vxorum consuetudine pueros iam tres ipsos dies esse professus est: & ex canone etiam veteri, qui tres, vel quatuor, aut etiam octo dies abstinentiæ in hoc genere proponit.

Quod ad corporis habitum pertinet, quem in sacra communione adhibeant, hæc Parochus præmonebit, & curabit. Ut summa reuerentia, omniq; humilitate fideles accedant, & sumant.

Oculis non vagis, sed in Christi corpus piè coniectis.

Barbè pilis circa os benè præcisiss.

Ore supra pannum lineum suppositum modestè porrecto.

Capite non demisso.

Lingua paululum labrum inferius intus attingente, non tamen extra os prominente; in qua particulam suscipiant: neque linguam ipsam retrahant, priusquàm presbyter manum remouerit: tum verò ca put humiliter demittant.

Ita etiam ut suspirijs abstineant, quibus particulæ possint excuti.

Manibus pectori admotis instar Cracis, ex veteri fidelium disciplina: aut sup plicibus, iisdemq; nudis.

Pallio quantum fieri possit, adhibito.

Non birretis, pil eisve pluma inaniter ornatis.

Armis depositis.

Toto denique corporis habitu decenti, humili, & modoesto, non sordido.

Mulieres, non sumptuosas, non caudatis vestibus; non crinibus intortis; non fucis, aut pigmentis vultu illito; non pectore nudo, aut tenui velo obtecto; sed ita vestito, ut ne præter faciem quidquam nudum cernatur.

Velo denso benè super faciem demisso.

Omnes autem genibus flexis.

Non pectore brachii (sive scabello) innixi; neq; biretto, aut chirothecis, vel alia re super panno collocata.

Nil præterea dabunt.

Nec verò candela accensa vtentur, nisi in Pascha.

Omni modestia surgent, & à mensa discedent.

De ministracione sanctissimæ
Eucharistia:

HOC institutum Parochus perpetuo seruare studeat: vt quod antiquissimi ritus est, intra Missarum solennia post sanguinis sumptionem præbeat sacram communionem: cum tamen non nunquam accidat, vt etiã extra Missam præbenda sit.

Cum celebrata Missa sacram communionem statim ministrat, vestibus sacerdotalibus, quibus in Missa usus est, indutus ministrabit, casula tantum deposita, & manipulo item.

Si verò alio tempore extra Missarum solennia; tum superpelliceo, & stola rubra utitur.

Eum verò ordinem in sacra communionem ministranda seruabit, vt primò sacerdotibus, si qui aderunt, qui illam sumant; superpelliceo, & stola instar Crucis antè pectus composita indutis; deinde clericis pro ordinis gradu, superpelliceo tantum indutis; postea verò laicis maribus, tum foeminis, nullo discrimine conditionis habito.

Locis præterea distinctis ministrabit; nempe clericali ordinis hominibus in gradibus altaris; at laicis, tam maribus quam foeminis loco remotiori aliquantò ab altari.

Præparatas habebit hostias, prout numerus est fidelium, qui sacram communionem suscipient; sed plures etiam, quam eorum numerus est.

Erunt hostiæ rotundæ, non quadræ, non angulares, recentes, iusta magnitudine, integræ, non fractæ, non incisæ, nec verò dimidiatæ, tanquam fragmenta hostiæ maioris: tales item, ex quibus fragmenta facillè non fiant.

Pixidem paratam habebit, quæ pro communicantium numero particulas capiat: nam patenam non adhibebit, cum amplius sex sunt, qui communicant.

Altaria vbi ministratur, luminibus collucebunt.

Clerici adsint duo cum superpelliceo, quæ pixidi supposita mantilia sustentent.

Diaconi præterea duo, aut subdiaconi, vel saltem clerici, qui purificationem, & mantile præbeant.

Vinum ad purificationem faciendam;

quod album si fieri possit, adhibeatur: & aqua item quibus opus sit. vtrumque in vasis nitidis, vsq; vitreis, vel crystallinis, & ei vsui tantum additis.

Ne verò ad capiendam elemosinam occasione sacre communionis vas exponat, aliove modo utatur.

Quæ obseruentur post communionem.

HÆC verò Parochus præterea fideles monebit.

Vt ne posteaquam sacram communionem sumpserint, ab Ecclesia statim discedant, sed permaneant in oratione, quantum fieri possit, quieto & remoto loco: proindeq; certam aliquam precandi rationem illis indicet; rudioribus, vt ter, aut quinquies, Pater noster, & Ave Maria dicant: alijs, pro eorum captu, rosarium Beatæ Mariæ Virginis: alij orationes in officio eiusdem beatæ Mariæ Virginis depositas, quæ inscribuntur, Orationes, post communionem, & quæ S. Ambrosij sunt, præsertim indicet, & ante & post communionem.

Monebit etiam, vt reuerenter glutiant; vt benè se purificent; ne statim sputant, sed per quartam saltem horæ partem à sputatione abstineant.

Si verò necessitas coget prius spuerè, id in loco saltem fiat à pedibus prætereuntium remoto.

Ne præterea statim cibum capiant, sed dimidia post sumptam sacram communionem, aut saltem quarta horæ parte. Vt animi cogitationes, sensus omnes, & linguam cohibeant: abstineantq; præcipue eo die à verbis otiosis, cogitationibus inanibus: sed in sanctis meditationibus, precibus, diuinorum officiorum frequentia, ecclesijs etiam frequentandis, alijsq; pietatis officijs atque operibus versentur.

Vt deniq; assistant Christo hospiti sanctissimis exercitationibus atque actionibus: à profanis autem negotijs & secularibus abstineant: quod si non omnino possunt, curent tamen à sancta communionis sumptæ meditatione, & sui iustitia custodia non alienari.

De preparatione, quam adhibebit Parochus in communione frequentis populi.

CVM dies inflat communionis sacre frequenti populo ministrade, pridie illius diei Parochus scamna oblonga, & alta, & lata ad formam prescriptam apparabit: mappas itidem a sordibus puras, & candidas, quibus illa recte ordineque sternantur, pro frequentis populi ratione.

Parabit mappam lineam subtili textura nullo artificio elaboratam, que cubitis tribus longa feratur, si opus sit, sub pixide, & manibus ministrantis.

Scabella duo decentia: in quibus collocentur vasa, & cetera ad purificationis usum.

Mantilia ad scabella illa sternenda.

Intortitia duo, plurave, pro ratione diei solennis; quibus lucentibus clerici itidem duo preceant sacerdotem ministrantem.

Clericos parochie sue omnes stata communionis die presentes adesse premonabit: qui superpellico induti, ministrantem pro munere sui functione adiuvent.

Altare vnum maribus, alterum sceminis constituet, ubi communicent; maxime si ingens populi sacram communionem sumentis multitudo est.

Deliget vero in sacra communionem sceminis ministranda, si opus sit, sacerdotem adiutorem spectata integritate; & clericos probatos, qui illum ministrantem etiam adiuvent.

Omnibus recte paratis, vespere, aut prima hora noctis signum campanarum solenne dabit, quo fideles, qui sacram communionem postredie sumpturi sunt, se excitent ad meditationem, orationem, omnemque aliam pietatis preparationem: alij vero etiam presentur sibi id gratie dari, ut desiderio, & voto sacre Eucharistie sumende incenduntur, quod frequentius ad diuinam hanc mensam veste nuptiali ornati accedant.

Inter communicandum preterea id etiam per alium idoneum sacerdotem aliquando prestabit, ut verborum ponderis, & sententiarum quasi saculis, op-

portunaque aliqua, & breui cohortatione populus collectus excitetur, cum ad hanc sanctissimam preparationem, tum ad frequentiam huius sacramenti: preterea & ex veteri instituto antiphona, & psalmos item, ut infra, a reliquo clero parochiali religiose cani studebit; & etiam repeti, si spatium detur.

Ordo ministrandi sacram communionem.

Parochus sanctissimam Eucharistiam ministraturus; si quidem intra Missam, seruentur rubricis Missalis; si statim post Missam, casulam a parte Evangelij, & manipulum deponit: si alio tempore, lotis manibus induit superpelliceam, & stolam rubri coloris: ad gradus altaris orat: mox ascendit.

Facta genuflexione, ad populum conuersus, a parteque Evangelij stans capite aperto, sermonem habet ad communionem accommodatum, si tempus opportunum dabitur.

Deinde monet, qui communicaturi sunt, ne accedant, nisi pacem cum proximo habeant; & omnino nisi recte purgati sint, & preparati.

Rursus genuflectit; pixidem de tabernaculo extrahit; aut si extracta est, eam aperit; & repetita genuflexione, a parte Evangelij consistit, ita versus ad populum, ut tamen etiam sanctissimum sacramentum reuerenter manibus iunctis aspiciat.

Tum Diaconus, aut Clericus superpelliceo indutus a parte epistolae genuflexus, monet omnes, signum crucis sibi quemque adhibere; ipseque alta, & clara voce signans se dicit: In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Amen. & manibus iunctis confessionem generalem dicit eadem voce, & tarda pronuntiatione: illis simul cum eo distincte pronuntiantibus; aut saltem attentissime audientibus.

Confiteor Deo omnipotenti, Beate Marie semper virgini, Beato Michaeli Archangelo, Beato Ioanni Baptiste, sanctis Apostolis Petro, & Paulo, Beato Ambrosio confessori, omnibus sanctis, & tibi pater; quia peccauimus

animis cogitatione, verbo, & opere, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa: Ideo precor Beatam Mariam semper virginum, Beatum Michaellem Archangelem, Beatum Iohannem Baptistam, sanctos Apostolos Petrum, & Paulum, Beatum Ambrosium confesorem, omnes sanctos, & te pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

Qua confessione pronunciata Parochus dicit: Deo gratias. Tum statim pergit dicere, manibus iunctis.

Misereatur vestri omnipotens Deus: & dimissis omnibus peccatis vestris, perducat vos ad vitam æternam. *R.* Amen.

Post manu dextera crucis signum fidelibus communicantibus adhibet, & dicit.

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum vestrorum tribuat vobis omnipotens, & misericors Dominus. *R.* Amen.

His pronunciatis ad altare se conuertit, genuflectit, manu sinistra pixidem apprehendit: & conuersus in medio altari ad populum, duobus digitis pollice, & indice sacramentum accipit, paululumque de pixide eleuat.

Tum Diaconus, vel Clericus genuflectus ut supra, clara voce dicit:

Domine nõ sum dignus, vt intres subtectum meum; sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea.

Quod iterum, ac tertio repetet; per singulas vices pectus percutiens. qua formula etiã vtendum est, cum feminae comunio ministratur. & qui communicaturi sunt, vnã cum clerico eam pronuntiabunt, saltem submissa voce.

Postea Parochus ad communicandum accedit; initiumque facit ab ijs, qui a parte epistolæ sunt; singulisque sacramentum præbens, signum crucis super pixidem ante faciem communicaturi faciens, dicit.

Corpus Domini nostri Iesu Christi custodiat animã tuam in vitam æternam, qui accepturus est respondet, Amen.

Videat verò Parochus, vt antequam sacramentum præbeat, satis spatij relinquat ad dicendum. Amen.

Dum sacramentum præbet, adsit minister superpelliceo indutus, qui va-

sculum purificationis manu dextera tenens, sinistra mappulam ad abstergendum os, Parochum modico interiecto spatio sequitur, & ministrat vasculum ad purificandum, & mappam ad abstergendum. quod vasculum ita poterit etiam foeminis ministrare; vt cum primæ porrexerit, ipsa reliquis det, & omnes inter se tradant.

Si præbendo sacramentum, digitos ex ore communicantium madefaciat; purificatorium sibi in pellicula decenter afferri iubeat, quo eos abstergat, vel ipse ad altare reuertatur, & id faciat.

Parochus posteaquã omnibus sacramentum præbuerit, digitis pollice, & indice, quibus ministravit super pixide simul iunctis, ad altare reuertitur. Ibi depõsita pixide supra corporale, eaque contacta, tum facta genuflexione, statim digitos, quibus sacramentum tetigit, a parte epistolæ vino, & aqua abluit in vase non consecrato, quod præbetur ijs, qui communicarint: tum purificatorio abstergit: & rursus facta genuflexione, pixidem reuerenter reponit: & dicit.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Domine sancte, pater omnipotens, æterne Deus, te humiliter deprecamur: vt accipientibus fratribus, & sororibus nostris sacrosanctam Eucharistiam corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi filij tui, & animæ, & corporis sit salus. Per eundem Dominum nostrum &c.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Kyrie eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison.

V. Benedicat, & exaudiat nos Deus: & dum dicit, signum sibi crucis adhibet. *R.* Amen.

V. Procedamus cum pace.

R. In nomine Christi.

V. Benedicamus Domino.

R. Deo gratias.

V. Pax, & benedictio Dei omnipotentis, patris, & filij, & spiritus sancti, descendat super vos, & maneat semper. *R.* Amen. & ita dicendo, signo

crucis

crucis populo benedicat.

Oratio præcedens ita dicitur: ut illud nomen, [fratribus,] omittatur, quãdo sceminis solum communicatio ministratur: & ve: d contra, cum ministratur maribus tantum, omittitur illud, [sororibus,] Itidemq; singulari numero dicitur [fratri nostro,] si mari tantum; ac præterea, [sorori nostrã,] si sceminæ solum ministrabitur.

Antiphona, & psalmi dicendi pro oportunitate in frequenti communione, ut supra præscriptum est.

Antiphona. Dominus dabit.

Psalmus 84. Benedixisti Domine terram tuam. &c. vsque ad finem. Gloria patri &c.

Psalmus 22. Dominus regit me, & nihil mihi deerit. &c. vsque in finem. Gloria patri &c.

Psalmus 33. Benedicam Dominum in omni tempore. &c. vsque ad finem. Gloria Patri &c.

Antiphona. Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum.

Quæ Parocho seruanda sunt in paschali communione.

Paschæ tempore, præter ea quæ mox supra demonstrata sunt, hæc Parochus seruabit.

In paschali celebritate, ut nemo parochialium legitime ætatis, quemadmodum est sanctæ matris Ecclesiæ præceptum, omittat hoc sacramentum percipere in sua parochiali ecclesia; sepenu-mero Parochus in quadragesima populo promulgabit, atque adeo explanabit constitutionem illam, in Concilio Lateranensi ab Innocentio Tertio Pont. editam, cuius initium est: [Omnis vtriusque sexus.] Censuramq; in ea sancitam diligentissime proponet.

Quæ constitutio, ut perfecte seruetur, in quadragesima item per familias, ut Concilio Prouinciali cautum est, nomina eorum describet, qui per ætatē rationis vsu adepti, in pascha sacram communionem confessi sumere debent.

Hortabitur autē eos, ut qui in pascha sacram comunione sumere debent, ipso die

Paschæ Resurrectionis id præsentent.

Quo Paschæ tempore ipse, non alius sacerdos ministrabit, si verò frequentem populum habet, alium quoq; sacerdotem adhibeat tunc licet.

Quibus Paschæ tempore sacramentum hoc ministret.

Parochiæ suæ fidelibus in pascha ministrabit: alienæ autem parochiæ nullo modo, nisi ut infra. Proinde quod antiquis canonibus cautum est, ad populum conuersus anteaquam ministret de altari enunciabit; alienæ parochiæ fideles ad proprium Parochum remitti, à quo sacram communionem in paschali celebritate sumant.

Is etiam ministrabit, qui maiorem anni partem in parochia habitauerint: illis quoque, qui saltem sex menses.

Peregrinis item, & aduenis, in diœcesi: at Mediolani eos ad Metropolitanam ecclesiam, ubi communionem sumant, abire Parochus præmonebit.

Illis præterea, qui paucis ante diebus aduenerint, animo constituendi domicilij.

Et verò illis quoque, qui facultatem ab Archiepiscopo literis concessam habuerint.

Aegrotis etiam parochialibus, etiam si communionem sumpserint, in pascha quoque asseret, & ministrabit.

Qui parochiales paschæ tempore à parochia abfuerint, nisi se communionem sumpsisse testatum fecerint, in eos ad præscriptum Conciliorum prouincialium agat.

Qui autem præstituto paschæ tempore non communicauerint, eos ex præscripta formula ad altare altero ex diebus festis pascha proximè sequentibus monerit: & in cõtumacia perseverantes, ad Archiepiscopale forum deferet.

Formula monitionis.

Omnes, & singulos parochiæ nostræ fideles legitime ætatis, qui in pascha ex præcepto sanctæ matris Ecclesiæ sacram communionem sumere debent, qui nondum sumpserunt, hoc monemus; ut intra hanc hebdomadam, aut Dominica proxima sequenti confessi sumant: alio-
qui il-

Cap. 21.

Prou. 5. tit.
quæ ad pen.
sacra. pert.
pag. 222.

qui illos, qui ad constitutam eam diem, vel ad sex dies post octavam pasche ad summum non prestiterint, ad Reuerendissimum Archiepiscopum deferemus; ut mox ingressu ecclesie, ecclesiasticaeque sepultura interdicti, intra Missarum solennia denuncientur, valuisque ecclesie parochialis nomina eorum affigantur. Atque hanc quidem vnicam monitionem pro tribus satis esse, vobis edicimus.

Quam quidem monitionem etiam vulgari sermone explicabit.

Habebit igitur Parochus librum communionis paschalis, in quo preter parochiales, aduenarum etiam communicantium nomina separatim notabit.

De exponenda sacra Eucharistia in oratione quadraginta horarum.

Coram sanctissima Eucharistia oratio quadraginta horarum in ecclesijs fiat, vbi Archiepiscopus statuerit; & quando id concesserit.

Ne quavis causa tamen Eucharistia palam, & aperte exponatur, sed publica tantum, eaque graui: alijs vero de causis orationem licebit instituire, sed non sacramento aperte exposito.

Exponatur ordinariè in altari maiori: sed in alio quoque, si ita Archiepiscopus censuerit.

Quod ut cum dignitate, decorè, religio sequè agatur, altaris, vel capelle, vbi palam exponetur, collocabitur, ornatus decens sit, ac religiosus.

Cerei preterea in altari accensi, ad summum decem, minimum vero sex, decem crassitudine, ac longitudine colluceant: lampades item ne plures quam duodecim, aut tredecim; nec vero pauciores quam tres: idque nisi Archiepiscopus ob causam permittat, ut maior luminum numerus aliquando adhibeatur.

Orationis initio, cum sanctissimum sacramentum palam proponendum est, primùm datis solenniter de more pridie illius diei vesperi, & iterum eo die paulò ante campanarum signis; presens adsit, cum sacerdos pluuiali rubro indutus, qui illud religiosè proponat; tum

illius ecclesie vbi oratio futura est, ante totius parochie, si ecclesia parochialis est, clerus superpelliceo vestitus, qui in hac functione illum adiuuet.

Si verò qui conuenerint clerici, vel parochie, vel ecclesie, pauciores sint quam sex; alij aliunde euocentur, ut ne eo numero pauciores adsint, hijs; cum luminibus accensis: tum homines itidem parochie, in cuius ecclesia sinibusve oratio exponitur, presertim sanctissimi sacramenti sodalitati adscripti.

Processio cum sanctissimo sacramento exponendo per ecclesiam agatur litanis, stansque antiphonis, precibus, & orationibus; tum cereis accensis, & umbella, idemque in eo reponendo seruetur.

Dum illud in altari propositum est, interdiu clerici duo superpelliceo induti, capite aperto ad altare semper assistant; quorum alter Diaconus saltem sit: noctu verò saltem vnus, isque in sacro ordine constitutus.

Ad altaris verò, cappellave, vbi proposito sanctissimo sacramento oratio fit, cancellos, affixe sint tabule precum, & orationum, que pro temporum calamitatumque ratione; orantium vsue sancte matris Ecclesie instituto accommodata, eaque literis grandiusculis exscripta, loco perspicuo sint.

Ad excitandam preterea populi in statuta hac oratione versantis pietatem, hoc curetur, ut aliquando quo presertim tempore, quave hora frequens est fidelium ad eam concursus, sermo, isque breuis, ad pie meditationis studium inflammandum appositè habeatur.

Hoc orationis tempore, in ecclesia vbi illa celebratur, scemina à maribus separata, tabulato ad instructionum præscriptum interiecto, aut saltem alio intersepto adhibito orent.

Ne sumptus huius orationis causa ad eleemosinam excipiendam vas aliquod exponatur; aut alia ratione queratur; nisi quantum Archiepiscopi facultas dabit.

Ne noctu sceminis statuta hora ad orandum aditus in ecclesiam detur.

Quòd si noctu orantes deerunt, sanctissimum sacramentum in tabernaculo reponatur.

Si for-

Si forte ex hac, vel alia causa, Archiepiscopi iussu aliquando noctu intermit-
ti contigerit; interdiu compensetur ma-
iori orandi spatio.

Cum oratio noctu celebratur, ne pro-
pterea ecclesiæ otia pateant, sed clau-
sa, puliantibus, & ad orandum conueni-
tibus etiam singulis aperiantur.

In ecclesijs monialium cum oratio
hec celebratur, nemo prius noctu in
illam ad orandū intromittatur. Verū
ibi sanctissimum sacramentum per no-
ctem in tabernaculo maiori repositum,
moniales solum ab interiori ecclesia a-
dorantes, nocturno eo tempore per ita-
tas horas in oratione perseverent; sum-
mo verò mane iterum è tabernaculo il-
lud depromatur.

De veteri illo, & ordinario instituto
orationis quadraginta horarum per vr-
bis ecclesias ordine, & continenter ha-
bendæ, seruentur in concilijs, aliove mo-
do præscriptæ regulæ.

D E S A C R A M E N T O
Pœnitentiæ.

Rubricæ, seu instructiões.

Quid Parochus generatim doceat, hor-
teturq; populum sibi commissum.

Parochus fideles sibi commissos,
quantum potest, sæpe hortetur, vt
ad pœnitentiæ sacramentum, non solum
cum ex præcepto Ecclesiæ tenentur; sed
quàm frequentissimè accedant. Mo-
neat sæpius, pœnitentiæ quidem radi-
ces esse amaras, sed fructus suavissimos.
doceat, per pœnitentiam nos in Dei
gratiam restitui, quo nihil nobis de-
bet esse optatius. animam quouis scelerum
pondere oppressam per eam suble-
uari, conscientiæ pacem, & tranqui-
litem, quæ omnes superat voluptates,
tribui. Proinde his, alijsq; fructi-
bus propositis, & ex doctrina præser-
tim catechismi Romani explicatis, stu-
deat, quotiescunque se occasio offerat,
fideles ita permonere, vt ad tantum re-
medium beneficiumq; animæ suæ com-
parandum frequentem sese excitent: id-
que ea præparatione fiat, quæ tantis fru-

ctibus digna sit; ita vt in spiritu humi-
litate, & amaritudine animæ suæ, pec-
cator quisque sua possit peccata deslere,
& coniteri.

Ante Quadragesimam moneat fide-
les parochiæ suæ, qui confessionis fre-
quentem vsū non habent, quemadmo-
dum decreto Concilij Prouinc. V. iube-
tur; vt se ad confessionem parent: ne-
que eam differant in postremos Qua-
dragesimæ dies.

Moneat, opportunè se se sacra cōfes-
sione munire illos, qui eò proficiscun-
tur, vbi mortis periculum sit; vel vbi
confessarij copiam habituri non sunt.
item si rem arduam, & difficilem sint a-
cturi, quod idem transacta re facere, ad
gratias Deo purius agendas hortetur:
quibus de rebus in Concilio sexto præ-
scriptum est.

Tit. quæ ad
sacra. pen.
pert. p. 222.

Prou. 6. tit.
de sacra. pen.
pag. 304.

Quomodo se comparet: & nè auctori-
tatis suæ fines transeat.

A Nimaduertet Parochus, & Con-
fessarius, nè dum hoc sacramento
vulneribus aliorum medetur, ipse telo
peccati se configat. Quamobrem ca-
ueat, nè mortifero peccato inquinatus,
ad sacramenti ministracionem ac-
cedat; neque item censura ecclesiasti-
ca, aut alio canonico impedimento ir-
retitus.

Imò verò ita sanctè viuere studeat,
vt pœnitentes non verbis solum, sed
exemplis quoque ad virtutum christia-
narum officia erudire possit: neque eius
dicta à factis villo modo dissentiant.
quò enim magis omni virtute, præ-
cipueq; charitate paterna, zeloq; salu-
tis animarum ipse præcellentior erit,
tantò aptius erit instrumentum bonita-
tis Dei.

Quò magis autem ad omnem vitæ bo-
nitatem se se excitet, cū se penumero se-
cum ipse tacita meditatione cogitabit,
cuius vicem ipse gerat, & quàm sanctæ
sint suscepti ministerij sui partes: tum
verò id omne attentissima contempla-
tione reputabit, cum ad audiendam con-
fessionem vocabitur.

Quo tempore ita se geret, vt neque in
incessu, neque in gestu, mortuè alio
cor-

corporis, neq; etiam in vestitu videatur, nec verò in eius voce quidquam audiatur, quod non deceat virum grauem, atque adeo sanctum, quiq; meminerit, se tenere locum Dei.

Intimè verò, atque in corde suo humiliter de se sentiet, ita vt tanquàm in Dei conspectu cum reuerentia, & timore sancto ministerium audiendæ confessionis peragat: & animo vsque adeo se demittat, sancteq; abiciat, vt pœnitentes, quorum confessionem audit, se meliores putet.

Ad audiendas porrò confessiones, nò inani gloria, non lucri cupiditate, nò curiositate, non deniq; vilo humano affectu ductus; sed salutis fidelium procurandæ studio inflammatus accedet.

Nec propterea quemquam pœnitentem subterfugiendi laboris causa rejiciet, ne nutu quidem, nedum verbis: immo se paratum semper, promptum, facilem, humilemq; præbebit.

Ita etiam se constanter geret, vt nullius metu, aut gratia, officio suo desit.

Caueat Curatus, nè ijs temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipuè per octo dies ante Natalem Domini, & à Dominica de Lazaro vsque ad resurrectionis octauam, etiam aliò ad funera, & alia sacra officia vocatus, illud audiendæ confessionis munus in sua ecclesia, sine causa necessaria, prætermittat, aut vilo modo differat.

Et quoniam confessionis minister, iudicis, & medici simul personam gerit: vt & quod ad iudicem attinet, ex varijs peccatorum generibus, quæ grauiora, quæ leuiora sint, quo ve modo corrigenda, pro cuiusque hominis ordine, & genere iudicare possit; & tanquàm medicus ea remedia ægrotò adhibeat, quæ ad illius animam sanandam, & in posterum contra vim morbi muniendam aptiora videantur: opus est, vt is tum scientiam atque eruditionem, tum prudentiam studeat sibi, quantam potest, comparare; tum ex diuina gratia, quam assidua precatione supplex à Deo petat; tum ex autoribus probatis, qui eam materiã piè, pleneq; tractarunt.

In primis benè cognita habeat, quæ

monitis, seu instructionibus in hac ecclesia editis ad Confessariorum vsum continentur.

Sacramenti igitur huius doctrinam omnem rectè nosse studebit: ita ut quæ illius ratio, qui effectus, quæ illius partes, quæ earum partium vis, & natura, peritè intelligat.

Quæ peccata mortalia, & quæ venialia cognoscat. Peccati circumstantias sciat, quæ præsertim mutant speciem peccati; & quæ in confessione explicandæ sunt, quæ restituendi onus inducant.

Censurarum rationem, & vim rectè intelliget, & quibus criminibus annexæ illæ sint.

Casus referuatos in promptu habebit; ita vt rectè sciat, qui iure canonum Summo Pontifici, qui rursus Episcopo, qui præterea in Bulla Coenæ Domini, quiq; pro varietate temporum Episcopo referuati sint.

Differentia satisfactionum pœnitentiarum etiam probè noscet, ac præterea canones pœnitentiales, vt infra ordine decalogi explicatos.

Memoria tenebit casus, quibus confessio sit iteranda.

Cognitum etiã habere Confessarius omnis debet, ac præterea animaduertente, ante quam ad audiendas confessiones accedat, quanta sit auctoritas potestatisq; iurisdictionis suæ: ita vt cum norit, & quos, & à quibus peccatis, censurisq; absoluerè possit, tum etiam caueat, nè facultatis suæ fines prætergrediatur.

Parochus quisq; ne eorum confessiones audiat, qui alienæ parochiæ sunt, nisi facultatem eius rei habeat, ad præscriptum Synodi vndecimæ.

Excommunicauionis latæ sententiæ pœnam recordentur Confessarij, quam subire eos decretum est in Concilio quarto, qui sine Episcopi facultate hoc Sacramentum ministrant: quiq; aliquem absoluerè audeant à casibus Archiepiscopo referuatis sine ipsius facultate, vt in quinto Concilio decretum est.

Ne obliuiscantur item excommunicationis illius, cui in Synodo vndecimæ subiecti sunt ij, qui socios criminis audent absoluerè.

Item

Intra instructionibus vulgaribus.

Supra. 419.

Pag. 419.

Reg. 222.

Item decretum aliud memoria teneant, factum in eodem Concilio quinto in hæc verba.

Ne facultatum, priuilegiorumve iure, quæ cuiunque, etiam Rosarij, & cruce signatorum scholæ, confratriæ, collegiæ, etiam laicorum, quæve collegis, confratribusve in eo adscriptis ante, vel post Concilij Tridentini confirmationem concessa sunt, confessarius, cuiusvis ordinis sit, ab ijs casibus quos sibi Episcopus in sua diœcesi reseruauerit, pœnitentes sine illius facultate absoluat. Si contra fecerit, suspensionem à diuinis ipso facto incurrat.

Quod idem fieri prohibitum est, etiã ex indulgentiarum literis, quæ ecclesijs concessæ sunt, Concilio prouinciali sexto.

Tit. v. sup. pag. 305. §. Quod superioribus.

Quæ Parochus speciatim doceat, horteturque; facere pœnitentes in sacramento pœnitentiæ.

Pœnitens antequam ad Parochum, sacerdotemve, cui peccata confiteatur accedat, multitudinem, & grauitatem peccatorum, quibus se irretitum esse sentit, vehementer intimè dolebit, ac deplorabit, Deique misericordiam omni prece flagitabit. Proposita sibi ob oculos sanctissima Christi crucifixi, vel alia pia imagine, cor suum pro peccatis remittendis effundet, excitans, & humilians spiritum vehementer ad compunctionem.

Primo peccata omnia, præsertim grauiora, ad memoriam reuocabit: qua in recordatione excitabit deuotionem, & cordis compunctionem.

Et quò magis, & contemptum sui ipsius, abiectiorem, humilitatemque, ac deuotionem in se excitet, recensèbit gemens peccata, quæ vehementius suam conscientiam angunt.

Et quò diligentius conscientiam examinet, sibi proponet ob oculos decalogum, ad cuius singula præcepta se, mores, vitamque; suam accuratè contemplantur.

Singulaque; præcepta ita examinabit, ut perpèndat, atque adeo videat sigillatim, si quæ contra vnum quodque præceptum, vel cogitatione, vel verbo, vel

opere admisit, commiseritve: aut rursus si quid de eo omiserit.

Aliud præterea examen conscientie suggerit ex septem peccatis capitalibus singulis, quæ item aut cogitatione, aut verbo, aut opere commiserit, aut omissione etiam.

At verò omnem examinandæ conscientie rationem fideles, præsertim rudes, Parochus Confessariūve aliquando docebit, prout opus esse viderit.

Cum igitur pœnitens ex singulis notatis capitibus conscientiam suam quantum potuit diligentia examinauerit; desiderio consequendæ remissionis peccatorum accensus, ad Confessarium vices Christi gerentem accedat: cui omnia, & singula peccata quæ in memoriam venerint, fideliter, & integrè exponet.

Accedet autem ad confessionem habitu demisso, & humili, ac nullo planè ornato, & depositis armis. Si verò clericali ordinis est, sine superpelliceo.

Ad pedes Confessarij genua ambo flectet, nullo supposito puluinario, nisi aliud necessitas postulat.

Decenter se toto corporis habitu, & situ ita se componet, ut instar supplicatis sit.

Erit capite aperto, vultu demisso, manibus iunctis, & supplicibus.

Faciem sacerdotis non spectabit, ut meminerit, se non coram homine peccatore, sed coram Deo altissimo esse; ut agnoscendo, & confitendo offensas, humiliter veniam petat.

Mulier autem penitus ita capite velato erit, ut velum densum caput operiens, demissum sit vsque ad supercilia.

Quæ in ministracione sacramenti pœnitentiæ Parochus, & Confessarius obseruet.

Ad audiendam confessionem cum accedit, ante breui precatatione, qua diuinæ gratiæ lumen in eo ministerio ritè peragendo sibi postulet, tacitus utetur: ac præterea preces adhibere poterit, quæ infra notatæ sunt.

In ecclesia, non autem in priuatis edibus confessiones audiat, nisi ex causa necessaria, vel vrgenti: quæ cum incidit, studeat tamen in oratorio, aut certè decen-

decentissimo loco id præstare.

Habebit igitur in ecclesia sedem confessionalem ad præscriptum, in qua sacras confessiones excipiat: duas verò, vbi quingentarum animarum, cura geritur; plures, vbi plures sunt Confessarij. quæ sedes confessionales, patenti, & conspicuo ecclesiæ loco, non autem in ecclesiæ, aut cappellæ alicuius angulis constitutæ sint.

Affixa hæc sint cuiq; confessionali; sacra imago, literæ diæ Cœnæ Domini illius anni; tabula casuum referuatorum; orationes dicendæ ante confessionem; formula absoluendi.

• Mulieres ante solis ortum, vel post eius occasum confitentem in ecclesia nē audiat: neve vllō modo extra sedē confessionalem; & medio inter eum, & mulierem intersepto.

Superpelliceo, & stola violacei coloris vtetur; nec verò vnquam stans, sed sedens audiet, & absoluēt, cuiuscunque gradus sit pœnitens. neq; dum pœnitentem audit, inde discedet aliō vocatus, nisi necessaria causa. Dum verò audit, nō aliō neque oculis, neque animo mentēve vagabitur; sed ad pœnitentis confessionem attentus erit, illiusq; peccata vnā cum eo intimè dolebit: memor sanctissimorum patrum, ac præsertim Beati Ambrosij, qui pœnitentium confessionibus audiendis lachrymas perpetuò profudit, eorum culpas simul dolendo.

Vultu, & oculis ita compositis se in sedili confessionali habebit, vt re vera ostendat, se de pœnitentis salute paternè sollicitum; ita tamen vt nullo penitus signo inspectantibus indicare possit, se grauitate fortasse sceleris alicuius commoueri.

Ante confessionem Parochus Confessarij vte perquirat generatim statum pœnitentis, si eum minimè norit. Tum hæc inter cœtera.

Quandiu est, quòd confessus non sit.

An pœnitentiam impeditam præstiterit.

An examinandæ suæ conscientiæ, antequàm ad confessionem accesserit, diligentiam prout opus est, adhibuerit; alioqui differenda esset confessio.

Parochus item interrogabit, an sita sit parochiæ, si dubitet.

Si Confessarius nihil impedimenti obstare viderit, ad confessionem veniendum erit: quæ vt fructuosior sit, rectè faciet Confessarius, si breui, & efficaci aliqua monitione prius pœnitentem præparabit, & accendet ad piè confitendum.

Confessarius quisq; antequàm confessionem audiat, efficiat, vt pœnitens ipso audiente recitet orationem Dominicā, salutationem angelicam, symbolum fidei, & decalogum, ad præscriptum concilij prouinc. quinti: nisi eius recitationis certis personis aliquando remittendæ facultatem habeat, vt sexto prouinc. concilio, & diœcesano vndecimo permissum est: cum ijs verò, qui ea capita recitare nesciunt, aut difficilè discere possunt, agat ad præscriptum eorundem conciliorum.

At verò omnino perquirat, si rudes quidam homines ad confessionem accedentes fidei articulos ignorent, & si opus esse viderit, eos doceat; ita vt explicite eos, & intelligenter seiant, non autem quasi recitantes tantum.

Testimonium eiusdem recitationis, nē tradat ijs, qui non recitarint; cum etiam regularibus falsum dantibus pœnitentis suspensionis à nūnere audiendi confessiones, ex Synodo xj.

Pœnitens ipse omnia, & singula peccata confitebitur: eumque confitentem Confessarius adiuuabit, prout opus esse viderit.

Postea eundem ipse interrogabit, an alia peccata recordetur: demum de singulis decalogi præceptis, de septem peccatis capitalibus (si tamè expedire pro ratione personæ viderit) item de omisissis, & commissis circa præcepta Ecclesiæ, opera misericordiæ, virtutes theologicas, vsum quinque sensuum.

Extra materiam peccatorum non vagabitur in confessione.

Prudens cautusq; erit in interrogationibus; ne, rudibus præsertim, atq; vtriusque sexus iunioribus, ad nouum, & nunquam antea attentatum scelus, occasionem aperiat, atq; det. hi tamen de peccatis, quorum nullam in confessione mentionem fecerunt, & in quibus probabili-

habilitate existimari possunt deliquisse, prudenti cautione interrogandi erant; nè aut pudore, aut ignorantia celent peccata.

Studeat verò semper exquirere, si quid pœnitens norit, quod ad sanctæ Inquisitionis officium sit deferendum.

Si censura, aut peccato pœnitens sit irretitus, à quo ipse non possit absolueri; ne tamen eum rejiciat, sed potius iuvare studeat. quia in re, cum liceat eum à quibus potest absolueri, & pro reservationum absolutione mittere ad eum qui habet absolvendi facultatem; videbit tamen, utrum animæ illius magis consulatur, si ipse absolvendi facultatem impetret coram, si fieri possit, alioqui per litteras saltem, idque cautè quantum fieri possit: ut ita pœnitentem vno tempore ab omnibus peccatis absolvat.

Caueat, nè excommunicatum prius absolvat à peccatis, quam ab excommunicatione sit absolutus.

Videat diligenter, ne quem absolvat, qui vel odium, inimicitiamve deponere nolit; vel restituere pro facultate recuset alienum; vel à statu peccati mortalis paratus non sit discedere, occasioneve similis peccati vitare: quia de re doctrinas probatas studeat rectè cognoscere, & secundùm eas sese gerere.

Observeat, si quod peccatum mortale in confessionibus præteritis studiosè subtrahit, ut iterari sit opus.

In eo maximè cautus sit absolvendo, cui cum facultas adsit aliena restituendi, vel legata pia persolvendi, idque iam aliàs in confessione promiserit, præstare tamen neglexit.

Peccata quædam magis vitata, & que maximo sunt fidelibus populis damno, & scandalo, studiosè persequatur: contractus, quibus usura palliata inest, ut in cambijs, & venditionibus multis: crimen falsi testis: choreas, & spectacula; venereas amicitias; & eiusmodi.

Antequam pœnitentiam imponat, & absolutionem tribuat pœnitenti; videbit, an propter Deum veram peccatorum suorum contritionem habeat: anque certum deliberatum que ei sit, in posterum quantum in se est, diuina gratia adiuvante, à peccatis abstinere; & quæ antea

commiserit, pro ijs satisfactionem persolvere. Quod si ita animo affectum viderit, monebit, valde que hortabitur, ut pro tanto beneficio maximas gratias Deo agat, ab eoque cœlestis gratiæ præsidium petere nunquam desinat; quo ad iustas, pravis cupiditatibus facile resisteret possit.

Si verò talem contritionem illi non habere intellexerit; illius desiderio accendere conabitur, hoc admonens, propter Deum ipsum usque adeo quantum potest, eum peccata dolere oportere, ut saltem adiutrice diuina gratia, quam à Deo intimè precetur, ex sacramenti que virtute, ex attrito contritus fiat.

Quod si pœnitens nullam contritionem, nec verò saltem attritionem, aut neque propositum abstinendi in posterum ab aliquo mortali peccato ostendet; eum minimè Confessor absolvat: sed tamen eum salutaribus consilijs, & bonis operibus præscribendis iuvet: quod idem præstet, si ante confessionem animaduertit; cauendo, nè quemquam asperius tractans, culpa sua inducat, ut vel desperet, vel à confessione abhorreat.

Caueat autem omnino, nè verbo, aut signo, aut alio quouis modo aliquatenus prodatur peccatorem; sed si prudentiori consilio indigerit, illud absque ulla expressione personæ cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiâ iudicio sibi detectum præsumserit reuelare, non solum à sacerdotali officio deponendum, verumetiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum esse, canone decretum est.

Confessionis testimonium signatum ne dare omittat peccata confessis in Pascha, ut de ea Parochis constet. Item ægrotationis tempore, ut possit medicis ostendi: quod qui non fecerit, eum, si regularis sit, suspensionem; si alius mulctam, pecuniariam subire synodo xj. decretum est.

Confitentium nomina & cognomina Paschæ tempore in librum certum lapsposito die referat, ut is possit petenti Archiepiscopo ostendi.

Ne quid accipiat in sacra huiusmodi mini-

Pag. 411. G.
Quod si q.

Q

ministracione, neve arcam aut vas aliquod habeat ad eleemosynā hac de causa etiam dissimulanter excipiendam.

Si quid pecuniæ dare pœnitentes ad satisfacionis, vel penitentiæ opus debent, id ne sibi confessarius sumat, etiam si erogandum sit in Missæ sacræ faciendis.

De cohortatione & monitione Confessoris ad pœnitentem.

Confessione audita, perpendens peccatorum quæ ille admisit, magnitudinem; nempe qualia sint, quàm grauiā, & quoties peccarit: pro eorum grauitate, proq; illius qui commiserit, conditione, cohortationes, monitiones paternæ charitate adhibebit, atque correptiones etiam, reprehensionesq; graues, prout opus esse viderit.

Hæc porrò pœnitentem valde cohortabitur in Domino: vt in officij, aut artificij quod exercet, aut ordinis statusve sui munere se iuste recteq; gerat.

Bene, ac christiano more viuendi regulas demonstrabit, prout opportunum esse viderit pœnitenti, præsertim patrifamilias, & omnino pro personæ illius ratione, idq; etiam ex libellis eo de genere editis.

In primis, vt sanctissima sacramenta, cōfessionem, & communionem deuotè frequentet.

Quotidie, manè saltem vespereq; ad præsidium orationis confugiat, in qua aliquid de passionis Domini nostri, vel alijs mysterijs meditetur; supplexq; omni intima pietate Deum adoret, ei de beneficijs vniuersè speciatimq; acceptis gratias agat; & factò breui conscientie suæ examine, ab eo tota mente totoq; corde petat misericordiam ac veniam erratorum suorum; & lumen præterea, ac virtutem, quia ipse adiutus rectè ambulet, atque adeo progrediatur in viā mandatorum diuinæ legis.

Docebit etiam optimum fore, si aliquè ex sanctorum numero, patronum celestem deligat, præcipuè beatissimam Virginem Mariam matrem Dei, cuius intercessionem quotidie imploret.

Sancti etiam cuius nomen habet, exempla virtutum imitari studeat: & quorum sanctorum dies festi coluntur, eum eorū celebritas anniuersaria agitur, ab vniuf cuiusq; illorum vita aliquam virtutem præcipuam discat, quam sibi quoq; proponat ad imitationem.

Et verò pietatis christianæ officia, atq; opera charitatis, vt maximè potest, sollicitè amplectatur.

Peccata verò, atque adeo omnem peccandi occasionem fugiat: hincque fugiendis ipse pœnitenti remedia salutaria demonstrabit.

Eudemq; præterea adhortabitur, vt malorum consuetudinem deuotans, bonorum, pieq; agendi studiosorum non solū familiaritate, sed consilio vtatur.

Pœnitentem vt affectum esse anima duertit, ita opportunè, salutariterq; monebit Afflictam ad patientiam hortabitur exemplo Christi Domini, & sanctorum eius. Si quem æterni supplicij commemoratione vehemèter angere viderit, eum in spem diuinæ bonitatis, & misericordie infinitæ eriget. alium qui grauissimè peccarit, si neque contritum, neque attritum viderit; metu diuinæ iustitiæ perterrefaciet, cum eodemq; aget vt supra. ægrotum verò consolabitur, vt demonstratum est in ea parte, quæ est de visitatione infirmorum.

Omnino more periti medici sciet infundere vinum & oleum vulneribus fauciat, diligenter inquiret & peccatoris circumstantias, & peccati; quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere consilium & cuiusmodi remedium adhibere, diuersis experimentis vtendo ad saluandum ægrotum.

Quamquam autem absolutio, quæ est forma sacramenti pœnitentiæ, consistit in illis verbis, Ego te absoluo, debet tamen confessarius alia quoque addere, vt infra suo loco in ordine notata sunt.

De modo imponendæ pœnitentiæ.

Pœnitentia imponenda, adhibebit & prudentiam, & pietatem, & iustitiam.

Habebit rationem status, conditionis, sexus, & ætatis.

Vide.

Videbit, ne ei qui in aliena potestate est, eam pœnitentiam iniungat, qua vel præiudicium afferatur illius iuri, qui pœnitentem in potestate habeat; neve eam, qua vel occasio detur spiritualis ruinae, vel pœnitentis, alteriusve peccatum detegi, vel aliquod scâdalum suboriri, vel ipse pœnitens nimium deterreretur, remissive & tepidus reddi possit. Quamobrem talem imponet, qualem ab eo præstari posse iudicet. proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget, an possit, anuè dubitet pœnitentiam sibi iniunctam peragere: alioquin eam mutabit, aut minuet.

Considerabit item animum mentisq; pœnitentis, ac fletum, gemitum, & lachrymas intimi doloris indices.

Cum hæc Parochus, pro prudentia, charitateq; sua spectabit, tum verò maximè videbit, vt ne pro peccatis grauib; leuissimas pœnitentias imponat: id quod & Confessoribus, & pœnitentibus periculosum est: cum id à sacris literis, & à conciliorum decretis, & à sanctorum patrum sententia alienum sit. nam diuinæ literæ, ab ijs qui pœnitentiam agunt, hoc efflagitant, vt fructus dignos pœnitentiæ faciant. vtq; ad Dominum conuertantur in ieiunio, fletu, & planctu. Et verò qui peccatis grauib; leues quosdam pœnitentiæ modos imponunt, hi (canon inquit) consuunt puluillos, secundum propheticum sermonem, sub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ ætatis ad capiendas animas. Immo concilium Tridentinum docet, alienorum peccatorum participes fieri eos Confessores, qui dū cum pœnitentibus indulgentias agunt, leuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungunt.

Si quis igitur grauiter, publice que peccarit: cum publicam pœnitentiam restituendam esse sacra Tridentia Synodus decernat, ei publicam pro ratione criminis imponet.

Si cui autem, cum publicè offenderit, pœnitentia publica imponenda est, is ab ea longè refugiat; ne desistat propterea persuadere, vt suscipiat: si minus persuasione potest, consulat Archiepiscopum.

In peccati grauitate perpendet item, quoties admiserit: nam si quis in eodem peccati genere sæpius offenderit, dignus est, qui grauiori pœnitentia afficiatur.

Pœnitentis præterea culpas graues perpendenti, sibi ob mentis oculos proponet canones pœnitentiales, qui lumen & sibi, & pœnitenti quoque afferant; quo videant, quemadmodum pro peccati ratione, pœnitentia & imponenda, & suscipienda sit.

Eorum canonum tam en pœnitentias, vt tempora ferunt, pro charitate & prudentia sua minuet, prout peccati, & peccatoris circumstantiæ requirent: in quibus, præter eas quæ paulò antè demonstratæ sunt, rationem etiam habebit cōtritionis eius, qui peccauit.

Demonstrabit tamè ijs qui grauius peccarint (quò magis scelerum suorum magnitudinem agnoscant) quanta ipsis pœnitentia ex canonum regulis imponenda esset. nec verò putent sua peccata leuia esse, quia parua illis pœnitentia data est: sed hoc factum esse, ne eam, quæ pro culparum ratione iniungenda erat, deserant cum periculo salutis suæ. Proinde pœnitentes ideo hortandi erunt, vt præter pœnitentiæ opera imposta, plura etiam alia præstare conentur. iunget præterea pœnitentiam pro culpa, & personæ ratione: Ita vt superbis humilitatis opera: Carnis voluptatem sectantibus, ieiunia, abstinentiam, cilicij gestationem, aliamque corporis macerationem, pro peccati grauitate indicat: In oratione negligentibus, vt singulis diebus mane saltem, & vespere orationi vacent; feria secunda, & alijs certis ferijs pro defunctis orent; certis item definitisque diebus, deuotè visitent stationales, & præcipuæ deuotionis ecclesias, & altaria; præsertim in quadragesima, & in aduentu.

Mundi pompas, choreas, aliaque opera satanæ conlectantibus, eam pœnitentiã imponet, vt in hebdomada manè certis diebus (id quod in singulos dies etiam faciendum esse grauissimè beatus Chrysostomus monet) sancta meditatione sibi propofita, solennem illam sponsonem, quam per compates in baptifimo san-

Et fecerunt, redintegrent, intimè Deum precando: in qua precatione, firmo stabilitiq; animi proposito statuunt, se Christo Domino adherere, renuciareque iterum atq; iterum seculi pompis, operibus tenebrarum, & diabolo in primis; cui se aduersarios esse & professi sunt, & profitentur perpetuò.

Penitentia genera.

ATque hæc quidem penitentia genera à sanctis viris accepta, ecclesiasticaque disciplina interpretibus, pro peccatorum ratione adhiberi poterunt.

Vt penitens vestium sericarum vsu, auri ornamento, conuiuiorum apparatus, venatione aliquo certo tempore abstineat.

Vt egentibus hominibus cibum suppeditet, ac ministret: pedes item lauet.

Vt peregrinos pro facultatum ratione hospitio excipiat.

Vt in publica domo hospitali, loco vepio aliquot dies operam nauet.

Vt visitet, qui in carcere sunt, eosdem consoletur, & cum per facultates potest, alat certo præstituto tempore.

Vt se per aliquot dies in monasterium aliquod, aliumve semotum locum abdat, vbi penitens viuat.

Vt aliquot diebus carne, aut vino item abstineat.

Vt certis diebus, præsertim feria quarta, sexta, & sabbato ieiunet: vel etiam vescatur solum pane, & aquæ potu vtatur.

Vt certo aliquo tempore non equitet.

Vt si facultates suppetunt, certam pecuniam, aut fromenti, aut vini quantitatem in elemosynam pauperibus Christi cõferat.

Vt genibus flexis, aut etiam brachijs extentis in modum crucis, certo tempore, & hora præfinita, ante crucem, aliamve sacram imaginem in ecclesia oret.

Vt humili aliquandiu iaceat, cubetve.

Vt flagella certis præscriptis diebus sibi adhibeat.

Vt cilicium aliquot dies induat.

Vt religiosam aliquam peregrinationem suscipiat, sancteq; conficiat.

Vt statos psalmos penitentiales, alias

que penitentiales preces piè recitet ali quot dierum spatio.

Vt certas ecclesias, puta stationales, vel præcipuæ deuotionis visitet.

O R D O

Ministrandi Sacramentum Penitentia.

Confessarius superpelliceo, & stola violacei coloris indutus, prius genuflexus orat, vt tanto possit ministerio satisfacere; tum has quoq; preces adhibet pro opportunitate.

¶ Cor mundum crea in me Deus.

℞. Et spiritum rectum innoua in visceribus meis.

¶ Ne proicias me à facie tua:

℞. Et spiritum sanctum tuum ne auferas à me.

¶ Redde mihi læticiam salutaris tui.

℞. Et spiritum principali confirma me.

¶ Docebo iniquos vias tuas:

℞. Et impij ad te conuertentur.

¶ Libera me de sanguinibus Deus, Deus salutis meæ:

℞. Et exaltabit lingua mea iustitiam tuam.

Oratio.

Domine Deus omnipotens, propitius esto mihi peccatori, vt dignè possim tibi gratias agere; qui me indignum propter magnam tuam misericordiam ministrum fecisti officij sacerdotalis; & me exiguum, humilemq; meritorem constituisti ad orandum, & intercedendum ad Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, pro peccatoribus, & ad penitentiam reuertentibus. Ideoque dominator domine, qui omnes homines vis saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; qui non vis mortem peccatorum, sed vt conuertantur, & viuant; suscipe orationem meam, quam fundo pro famulis, & famulabus tuis; qui ad penitentiam venerunt, vt des illis spiritum compunctionis, quo respiciant à Diaboli laqueis, quibus adstricti tenentur; vt ad te per dignam satisfactionem reuertantur. Per eundem Dominum nostrum, & cetera.

Tum

Tum sedet, vt præscriptum est. Pœnitens autem humili habitu, positus humi genibus, iunctis in modum supplicis manibus, se ad confessionem parat.

Confessarius perquirat de illius statu, & interrogat, quæ supra sunt præscripta.

Cum ad confessionem veniendū est, pœnitens primum munit se signo crucis dicens:

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Deinde benedictionem ab eo petit his verbis. Benedicite pater. Tum Confessarius inquit:

Dominus sit in corde tuo, & in labijs tuis, vt dignè, & competenter confitearis omnia peccata tua.

Deinde pœnitens dicit orationē dominicam, salutationem angelicam, symbolum Apostolorum, & decalogum, cum ex supra explicatis debet.

Tum recitat confessionem generalem vsque ad ea verba: Ideo precor: percutitq; pectus ad ea verba mea culpa, &c.

Confiteor Deo omnipotenti; B. Mariæ semper virgini; B. Michaeli Archangelo; B. Ioanni Baptistæ; sanctis Apostolis Petro, & Paulo; B. Ambrosio confessori; omnibus sanctis; & tibi pater: quia peccavi nimis cogitatione, verbo, & opere; mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. quoniam si memoriter nescit, adiuvante, suggerenteq; Confessore id præstet; & si opus est, etiā vulgari sermone.

Peccata sua exinde confitetur, adiuvante quotiescunq; opus est, sacerdote: qui demum interrogat, an alia recordeatur, & eius conscientiam perfectius examinat, prout conditio personæ postulat: & ad dolorem & contritionem efficacibus verbis inducere conatur.

Postremò pœnitens accusat se de obli-
tis, & dicit reliquum confessionis generalis.

Ideo precor beatam Mariam semper virginem; beatum Michaelem Archangelum; beatum Ioannem Baptistam; sanctos Apostolos Petrum & Paulum; beatum Ambrosium confessorem; omnes sanctos; & te pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum. deinde pœni-

tentiam, absolutionemque humiliter petit.

Pœnitentiam confessarius imponit: remedia peccatorum tradit. mox si tunc absolvendus est; dicit primò distinctis verbis, vt à pœnitente audiatur, capite aperto, & manibus iunctis:

Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis tuis, perducatur te ad vitam æternam. pœnitens respondet: Amen.

Deinde signum crucis dextra formâs versus pœnitentem, dicit:

Indulgentiam, absolutionem, & remissionem omnium peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & misericors Dominus. pœnitens respondet: Amen.

Deinde caput operit: manū dextra supra caput pœnitentis eleuata & extensa absoluit hac formula; & dum dicit: In nomine patris, &c. crucis signū dextera format versus pœnitentem.

Dominus noster Iesus Christus te absoluat; & ego auctoritate ipsius qua fungor, absoluo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, si quod incurristi, quantum ego possum, & tu indiges.

Deinde ego te absoluo à peccatis tuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Tum sacerdos capite aperto, & manibus iunctis dicit:

Passio Domini nostri Iesu Christi; merita beatæ Mariæ Virginis, & omnium sanctorum; & quidquid boni feceris; & mali sustinueris; sint tibi in remissionē peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. pœnitens respondet: Amen.

Et confessarius dicit, Vade in pace, & noli amplius peccare.

Neque omittit vitæ præcepta tradere, & omnino salutem pœnitentis consilire, vt supra explicatum est.

De absolutione ab excommunicatione.

SI certum sit aliquem incurrisse excommunicationem; & absolutionem debita pietate postulet: si Confessarius absolventi facultatem habeat, eum

forma à iure præscripta absoluet : his seruatis .

Primò, vt in magnis saltem criminibus excommunicatus iuret parere mandatis Ecclesiæ super eo, de quo est excommunicatus.

Deinde, vt pro offensa, aut damno parati satisfaciatur, si, & quatenus tenetur satisfacere: & si nõ potest in præsentia, pmitat, & caueat cautione saltem iuratoria.

Postremò eum absoluet: cuius absolutionis quãuis non sint determinata verba, hac tamen infra descripta vsitata formula & ratione vtetur.

Sed mulierem absoluendam nunquã humeros nudare iubebit, neq; absoluens verberabit.

Neque etiam virum secretò confitentẽ, si sit in præsentia alterius. Si verò in occulto sit, aut fortè absolutio danda sit in foro exteriori, omnia seruabuntur.

Absoluendi ratio.

Pœnitentem igitur vtroque genu flexo, & manibus simul iunctis, humerisque paululũ nudatis, virga, aut funiculis percutit, dicẽdo psalmum quinquagesimũ, Miserere mei. aut alium ex pœnitentialibus, cum Gloria patri &c.

Deinde dicit. Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, &c. secretò.

V. Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

V. Saluum fac seruum tuum.

R. Deus meus sperantem in te.

V. Nihil proficiat inimicus in eo.

R. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

V. Esto ei Dñe turris fortitudinis.

R. A facie inimici.

V. Domine exaudi orationem nostrã.

R. Et clamor noster ad te perueniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Oratio.

Deus, cui proprium est misereri semper & parcere; suscipe deprecationem nostram: vt hunc famulum tuũ quem excommunicationis catena construxit, miseratio pietatis tuæ clementer absoluat. Per Dominum nostrum, & cætera.

In qua oratione mutandum est genus, prout quis mas est, vel femina.

Quibus peractis eum absoluit hac formula.

Ego absoluo te à vinculo excommunicationis, & restituo communioni fidelium. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

Si quando committatur confessario absolutio suspensionis, vel interdicti, quãuis nulla sint verba cõstitutã; hac formula vtetur.

Ego absoluo te à vinculo suspensionis, vel interdicti. In nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti.

Canones Pœnitentiales,

Quorum cognitio Parochis, confessariisq; necessaria est, dispositi pro ratione ordinæque decalogi.

Partes docuerũt, quã necessaria ad modũ sit sacerdotibus qui in audiendis pœnitentium cõfessionibus versantur, canonum pœnitentialium scientia. Etenim si omnia, quæ ad pœnitenti modum pertinent, non prudentia solũ, ac pietate, sed iustitia etiam metiẽda sunt: certè norma hæc è canonibus pœnitentialibus sumatur oportet. Sunt nanque ij quasi regulæ quædam, quibus cum ad culpæ commissæ grauitatem rectè dignoscendam; tum ad imponendam pro illius ratione veram pœnitentiam, sacerdotes confessarij ita diriguntur, vt vbi singulæ, & quæ ad peccati magnitudinem, & quæ ad pœnitentis statum, conditionem, ætatem, intimumq; cordis contriti dolorem pertinent, accuratè perpenderit; tum demum pœnitentiam iudicio ac prudentia sua moderentur. Atque hæc quidem, omnisq; alia, quæ multiplex est huius necessariæ cognitionis ratio à patribus explicata, facit, vt quemadmodum loco suo supra dictum est, canones pœnitentiales pro decalogi ratione dispositi, in vltimam huius libri partem referantur, vnde aliqua eorum notitia ab ipsis confessarijs sacerdotibus sumi possit.

Præ-

PRÆCEPTVM I.

Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies.

Canones Pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Pœ. R. tit. 7. c. 4. Syn. Elib. c. 22. Anf. lib. 1. r. c. 120. Pœn. Bed. c. 9. Bur. lib. 19. Pen. R. c. 4. Sy. Laod. ca. 71. Bur. ibid. Sy. Laod. ca. 72. Pœn. Rab. c. 14. Fur. ibid. Pœ. Rab. ca. 25. Bur. ibid. Pœ. Rab. ca. 25. Bur. lib. 19. tit. de sap. Syn. Elib. c. 55. Pœ. Rab. ca. 26. Bur. ibid. Pœ. R. tit. 6. c. 2. Bur. lib. 10. c. 8. Iuo. pa. 11. c. 36. Pœn. R. tit. 6. c. 5. c. 1. Pœ. R. ibid. Pœ. R. tit. 6. c. 11. Bur. lib. 19. c. 769.

Qui à fide Catholica desciscens, intimo, summoq; præuicationis sue dolore affectus ad ecclesiam redierit, pœnitentiam aget annis decem. Quo temporis spatio decurso ei communitio præstari debet. Qui dæmoni immolauerit; in pœnitentia erit annis item decem. Qui more gentilium elementa coluerit: qui vel segetibus faciendis, vel ædibus extruendis, vel arboribus conferendis, vel nuptijs contrahendis, inanem si gnorum fallaciam obserauerit: pœnitentiam aget annos duos ferijs legitimis. Qui ritu paganorum obserauerit calendaras Ianuarij; in pœnitentia erit annos item duos per legitimas ferias. Qui festa gentilium celebrarit; pœnitentiam aget itidem annos duos legitimis ferijs. Qui feriam quintam in honorem Iouis honorauerit; pœnitens pane & aqua uisitabit dies quadraginta. Qui conuiujs gentilium, & escis immolatijs vsuserit; publicam pœnitentiam aget. Qui comederit de idololitho; pœnitens uisitabit pane & aqua dies triginta. Qui cum Iudæo cibum sumpserit; pœnitens erit dies decem, pane & aqua uisitans. Qui augurijs, & diuinationibus seruerit, quive incantationes diabolicas fecerit; pœnitens erit annos septem. Mulier incantatrix pœnitentiam aget annum; vel vt alio canone cauetur, annos septem. Qui herbas medicinales cum incantationibus collegerit; pœnitentiam aget dies viginti. Qui magos consuluerit: quive domum suam induxerit, aliquid arte magica ex-

quirendi causa; in pœnitentia erit annos quinque. Qui edes magicis cationibus lustrat, aliudve tale admittit: & qui ei confert, quive consulit; in pœnitentia erit annos quinque. Qui tempestatum immissor erit; pœnitentiam aget annos septem, tres in pane & aqua. Qui verò crediderit, particeps ue fuerit; annum vnum per legitimas ferias. Si quis ad fascino præcantauerit; pœnitentiam aget quadragesimas tres in pane & aqua. Si quis ligaturas, aut fascinoles fecerit; pœnitens erit annos duos per legitimas ferias. Si quis sortilegus erit; pœnitentiam aget dies quadraginta. Si quis in codicibus, aut in tabulis sorte ducta res futuras requisierit; pœnitens erit dies quadraginta. Respiciens furta in astrologio; annis duobus. Si quis aliquid comederit, aut biberit, aut super se portarit ad euertendum iudiciū Dei; pœnitentiā aget vt magus. Si quis clericus, vel monachus, postquam Deo vouerit, ad sæculum redierit; pœnitentiam aget annos decem, quorum tres in pane & aqua.

PRÆCEPTVM II.

Non assumes nomen Dei tui in vanum.

Canones pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Quicumque sciens peierauerit; quadragesima dies in pane & aqua, & septem sepuentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentia, & nunquam in testimonium recipiatur; & post hæc communionem percipiat. Si quis sciens peierat in manu Episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel in cruce consecrata, altarive, pœnitentiā aget annos tres: in cruce non consecrata; annum vnum. Qui periurium in ecclesia fecerit; pœnitentiam aget annos tres.

Sy. Ancy. ca. 23. Pœn. R. tit. 6. c. 21. & 20. Pœn. Bed. a. 7. Anf. lib. 1. r. c. 130. Pœ. R. tit. 6. ca. 8. Syn. cab. c. 5. Iuo. pa. 11. c. 24. C. 1. de sort. Pœ. R. titu. 6. ca. 7. ca. 1. de sort. C. 1. de sort. Pœ. R. tit. 6. c. 6. Anf. lib. 1. r. c. 146. Pœ. R. tit. 6. c. 5. Anf. lib. 1. r. c. 146. Pœ. R. tit. 6. c. 1. c. 18. Tart. lib. 5. c. 5. Pœn. B. c. q. 22. q. 5. c. 2. Pœ. R. tit. 7. c. 2.

Qui niten-

nitentiam aget annos decem.

Pœ. Bed. c. 9. Qui sciens peierat Domini impulsu; **Ex pœ. 222.**
Pœ. R. tit. 2. pœnitens erit quadragesimas tres, & c. 1.
Bur. lib. 12. ferias legitimas. Dominus autem, quia c. 4.
præcepit; quadraginta dies in pane & aqua, & septem sequentes annos.

Pœ. R. tit. 2. Si quis sciens peierauerit, aliosq; in c. 9.
Bur. lib. 19. periurium induxerit; pœnitens erit dies quadraginta in pane & aqua, & septem sequentes annos: & tot periuria ieiunabit, quot homines in periurium induxerit.

Pœ. R. tit. 2. Si quis suspicatur se ad periurium induci, ex consensu iurat; pœnitentiam aget dies quadraginta, & septem annos sequentes, & nunquam sine graui pœnitentia erit.

Pœ. R. tit. 2. Si quis per cupiditatem periurium fecerit; quadragesimam in pane & aqua ieiunet, & quamdiu uiuit omnes sextas ferias. item

Bur. lib. 19. Si quis per cupiditatem peierauerit; omnes res suas vendet, & pauperibus distribuet, & monasterium ingressus iugiter se pœnitentia subdet.

Tart. lib. 5. Si quis coactus, necessitateq; aliqua c. 6.
22. q. 1. ca. si quis.

Pœ. R. tit. 2. Si quis coactus, necessitateq; aliqua impulsus periurium commiserit; in pœnitentia erit quadragesimis tribus. ite c. 2.

Bur. li. 12. c. 60. Si quis coactus peierauerit; pœnitens quadraginta diebus pane & aqua victi-
Iuo par. 12. tet, ac præterea omnibus sextis feriis. c. 63.

Pœ. R. ibid. Si quis seductus ignorans, & postea cognoscit; pœnitentiam aget annum vnum, vel quadragesimas tres, vel dies quadraginta.

Bur. lib. 9. Qui compellit alium, vt falsum iuret; quadraginta dies in pane & aqua, & septem annos in pœnitentia erit. c. 7.

Pœ. R. tit. 2. Si quis iurandū, quo se Regi & Domino suo se adstrinxerit, violauerit: in monasterio pœnitentiam aget omnibus diebus vitæ suæ. c. 19.

Syn. Her. c. 7. Si quis se iureiurando obstrinxerit, vt cum aliquo litiget, nec pacem cum eo reconciliet; pœnitentiam aget dies quadraginta in pane & aqua, per annum à sacra communione segregatus: ad charitatem verò celeriter redeat.

Pœ. R. tit. 2. Si quis per capillum Dei, aut per caput eius iurauerit; si semel nesciens fecerit; pœnitens aqua & pane septem dies victi-
Anf. lib. 11. ter: si secundo, ac tertio monitus idem fecerit, dies quindecim. c. 6.
Iuo par. 12. c. 316.

Si per cœlum, aut per aliam aliquam creaturam; dies item quindecim.

Si quis blasphematus, tamdiu pœnitens erit, quamdiu impœnitens permanfit.

Si quis Deum, vel beatam Mariam Virginem, vel aliquem sanctum publicè blasphemauerit: pro foribus ecclesiæ diebus Dominicis septem, in manifesto, dum Missarum solennia aguntur, stet: vt timoq; ex illis die sine pallio, & calciamentis, ligatus corrigia circa collū: septemq; præcedentibus feriis sextis in pane & aqua ieiunet, ecclesiam nullo modo tunc ingressurus: singulis item septem illis diebus Dominicis, tres, aut duos, aut vnum pauperem pascat, si potest; alioquin alia pœnitentia afficiatur: recusans, ecclesiæ ingressu interdicatur; in obitu, ecclesiastica sepultura careat. Diues à magistratu mulctetur pœna solidorum quadraginta, alioqui triginta, seu viginti.

De hoc detestabili peccato extat factio Leonis Decimi Pontificis in Concilio Lateranensi sessione nona.

PRÆCEPTVM III.

Sabbata Sanctifices.

Canones Pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Bur. lib. 19. **Q**ui opus aliquod seruire die Dominico, festiue fecerit; pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua. **Ex pœ. 222.**

Qui die Dominico opus terrenum fecerit, qui navigarit, aut equitarit: dies septem pœnitentiam aget. **Ex pœ. 222.**

Si quis per cōtemptum in Dominica ieiunauerit; pœnitens erit hebdomada vnam: si iterum, dies viginti; si præterea tertium, dies quadraginta. **Ex pœ. 222.**

Si quis ante ecclesias, vel die festo, saltationes (quas ballationes vocant) fecerit; emendationem pollicitus, pœnitentiam aget annis tribus. In graeco codicibus: Clericus deponatur, laicus excommunicetur. **Pœ. R. tit. 2. c. 1. Bur. lib. 10. c. 139. Iuo par. 12. c. 64. Sy. Tral. ca. 62.**

Si quis pransus Missæ interfuerit, pœnitens erit dies tres in pane & aqua. **Bur. lib. 19. tit. de lit.**

Si

Bur. ibi. ca. seq. Si quis sacram communionem sum-
pserit post aliquam vel minimam degu-
stationem; pœnitentiam aget dies decem
in pane & aqua.

Bur. ibid. c. seq. Si quis in ecclesia confabuletur, cum
diuina sunt: pœnitens erit dies decem
in pane & aqua.

Bur. ibid. tit. de sac. Si quis festa Paschæ, Pentecostes, Na-
talis Domini (nisi infirmitate impedi-
te) alio loco celebrarit, quam ubi do-
micilium habet; pœnitens erit dies item
decem in pane & aqua.

Pœ. R. tit. 7. c. 11. Si quis ieiunia à sancta Ecclesia indi-
cenda violarit; pœnitentiam aget dies vi-
ginti in pane & aqua.

Bur. lib. 10. In Quadragesima, carne sine ineu-
itabili necessitate vescens; in Pascha non
communiceat, ac præterea carne absti-
neat.

Pœ. R. tit. 7. c. 7. Sy. Tol. 8. cap. 9. Ex iudicio can. Qui in Quadragesima ieiunium vio-
lauerit; pro vno die pœnitentiam aget
dies septem.

Pœn. ibid. Bur. ibid. Si quis ieiunium quatuor temporum
non custodierit; pœnitens erit dies qua-
draginta in pane & aqua.

Pœ. R. tit. 7. c. 10. Bur. b. 19. Qui neglexerit in quatuor his solen-
nitatibus, die cœnæ Domini, in Pascha,
Pentecoste, & in Natali Domini sacram
communionem sumere; aget pœniten-
tiam in pane & aqua dies viginti.

PRÆCEPTUM IV.

Habeas in honore parentes.

Canones pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo
modo peccarit.

Pœn. Th. Bur. lib. 19. Qui parentibus maledixerit; qua-
draginta dies pœnitens sit in pa-
ne & aqua.

Pœ. R. tit. 4. c. 11. Qui parentes iniuria affecerit, tres
annos.

Bur. lib. 19. c. 34. Qui percusserit, annos septem.

Pœ. R. tit. 6. c. 17. 4. 9. 3. c. 22. Si quis expulerit; tamdiu pœnitens,
quamdiu in impietate permanserit.

Sy. Tung. c. 3. Si quis contra Episcopum pastorem
& patrem suum insurrexerit; vno in lo-
co, monasterio ve pœnitentiam aget om-
nibus diebus vitæ suæ. Addit Gratia-
nus, vt in primis omnia bona eius pro-

scriptione publicentur, deinde in vno
monasterio &c.

Eadem pœnitentia afficiatur, qui con-
tra presbyterum.

Si quis contra Episcopum pastorem
& patrem suum conspirauerit; gradu
suo amouebitur. Itidem si infidias te-
tenderit.

Si quis in eo conspirauerit, vt Episco-
pi doctrinam, vel præcepta irrideat, vel
subfannet; aget in pane & aqua pœni-
tentiam dies quadraginta.

Qua pœnitentia etiam afficiatur, si quis
ita conspirauerit, vt eius ministrorum
præcepta contemnat.

Si quis item presbyteri, Parochiæ
sui præcepta irriserit; pœnitens item
erit dies quadraginta in pane & aqua.

PRÆCEPTUM V.

Non occides.

Canones pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo
modo peccarit.

QUI Presbyterum occiderit; pœni-
tentiam aget annos duodecim.
item.

Si quis Sacerdotem voluntariè occi-
derit; carne, & vino abstineat cunctis
diebus vitæ suæ. quotidie, exceptis fe-
stis, Dominicisq; diebus, ieiunet. non
equitet, non arma ferat, non ecclesiam
ingrediatur quinque annis: sed pro eius
foribus stet.

Post quinque annos ecclesiam ingredia-
tur licet: nondum verò communiceat,
sed inter audientes sit. Decimi anni cur-
su cōfecto, communiceat, & equitet licet.

Qui vel ipse, vel de eius consilio, ali-
quem ecclesiastici ordinis hominem,
aut Psalmitam, aut Ostiarium, aut Le-
ctorem, aut Exorcistam, aut Acoluthum,
aut Subdiaconum, aut Diaconum, aut
Presbyterum; per singulos ordines sin-
gulariter pœnitentiam agat: pro Psal-
mita carinam vnam, nempe quadra-
ginta dies in pane & aqua; pro ostiario
itidem: pro lectore itidem: pro exorci-
sta similiter: pro acolutho similiter: pro
Subdiacono similiter: pro Diacono si-
militer.

Gr. 24. q. 3.

c. 22.

Pœ. R. tit. 6.

c. 18.

Sy. Calc. c.

18.

Pœ. R. c. 19.

Pœ. R. tit. 6.

c. 19.

Bur. lib. 19.

Ibidem.

Pœ. R. tit. 1.

c. 1.

Sy. Mog. c.

24.

Pœ. R. c. 2.

24.

Bur. lib. 6.

c. 8.

Iuo pa. 10.

cap. 137.

Mag. sub.

Ambr. c. 6.

Trieb. c. 5.

Bur. lib. 19.

& lib. 17.

Pœn. R. tit.

1. c. 34.

Syn. Vorm.

c. 26.

militer. Quapropter omnis qui interfecerit voluntariè presbyterum, ita poenitere debet, vt octo homicidia commissa, & nunquam debet esse sine poenitentia.

Iuo par. 10. Si quis presbyter presbyterum occiderit; poenitentiam aget annos viginti octo.

Iuo ibid. c. 15. Si quis presbyterum armis contra se irruentem occiderit; poenitens erit annos decem.

Poe. R. tit. 1. c. 13. Greg. 11. in ep. 8. Ad Bon. Mog. Anf. lib. 11. c. 51. Si quis patrem, aut matrem, fratrem, aut sororem occiderit; toto vitæ suæ tempore non suscipiat corpus Domini, nisi in obitu: abstineat à carne, & vino, dum vixerit: Ieiunet secunda, & quarta, & sexta feria. item.

Poe. R. tit. 1. c. 22. Syn. vorm. c. 30. Bur. lib. 19. Iuo ibi. 163. 164. & c. 173. ex ep. Nicolai Papæ. Si quis parricidium fecerit; id est, patrem, aut matrem, fratrem, sororem, patruum, amitam, aut materteram occiderit: si casu, neque per iram fecerit; vt homicidij sponte commissi poenitentia aget: si sponte, & iratus; pro foribus ecclesie per annum stabit Deum orans. Anno peracto, in angulo ecclesie per annum item stabit. Quibus peractis, si poenitentie fructus in eo conspicietur, sacre communionis particeps fiet. Carne abstinebit tota: quotidie ieiunabit præter dies festos: à vino, ceruisia, mellita abstinebit dies hebdomada tres. Pedibus quocunque ierit, iter faciet: armis nunquam utetur, nisi contra paganos: vxorem si non habet, nunquam ducet. item

Poe. R. c. 14. tit. 1. Anf. lib. 11. c. 48. Qui voluntariè genitorem suum, aut genitricem occiderit; extra patriam septem annis exul fiat: tunc demum vsque ad mortem cum fletu, & gemitu poeniteat. Si autem nolenti accidit, decem annis poeniteat iudicio sacerdotis.

Qui voluntariè filium suum, vel filiam suam, vel germanum, aut germanam suam occiderit; quinque annis extra metas ipsius terræ exul fiat: deinceps viginti annis poeniteat: Qui verò voluntariè auum suum, vel auam suam, vel nepotem suum, vel patruum, aut auunculum, seu amitam, siue materteram, aut filium, vel filiam germani sui, aut germanam, seu consobrinum suum, siue consobrinam suam occiderit, id est à tertia vsque ad septimam: si verò tertia fuerit, duode-

cim annis inermis poeniteat: si quarta, vndecim annis poeniteat: si quinta, decem: si sexta, nouem: si septima, octo annis poeniteat. Si autem nolens, arbitrio sacerdotis poeniteat. Qui voluntariè patrem suum, aut matrem, vel filium, aut filiam de sancto lauacro, seu fratrem, siue sororem in Christo, aut Dominum suum, vel Dominam, seu vxorem suam occiderit; quinque annis extra metas ipsius terræ exul fiat: tunc demum vndecim annis inermis poeniteat. Si verò nolens, septem annis poeniteat. Qui vitricum suum voluntariè occiderit, aut nouercam, seu priuignum, siue priuignam, vel socerum suum, aut socram suam, seu generum suum, siue nurum; decem annis poeniteat. Si verò nolens, quinque annis poeniteat.

Si quis filium non sponte occiderit; vt homicidij sponte commissi poenitentia afficietur.

Quæ mulier filios suos necarit; peracta septennali poenitentia, in monasterium detrusa, monasticam vitam perpetuò regulariter aget.

Si quæ mulier post partum filium, filiamve sponte interfecerit; poenitentiam aget annos duodecim: & nunquam erit sine poenitentia.

Paupereula si ob difficultatem nutriendi id commiserit, annos septem.

Si qua mulier sponte abortum fecerit; poenitentiam aget tres annos: si nolens, quadragesimas tres. item

Mulier partum suum perdens voluntariè ante quadraginta dies, poenitens erit annum: si verò post quadraginta dies, annos tres: si verò postquam editus est in lucem, tanquam homicida.

Quæ sceleris occultandi causa filium necarit; poenitentiam aget annos decem.

Qui nolens filium oppresserit; si post baptismum, poenitentiam aget dies quadraginta in pane & aqua, oleribus, ac leguminibus; abstinebit ab vxore dies totidem. Deinde poenitens erit tres annos per legitimas ferias: tres præterea quadragesimas in anno obseruabit. Si ante baptismum, quadraginta dies vt supra, & quinquenniij præterea poenitentiam explebit.

Cuius paruulus sine baptismo penne gligentiam

Iuo, pa. 16. c. 165. Sy. Trib. c. 51. Iuo par. 10. c. 166.

Poen. R. c. 16. Bur. lib. 19.

Poe. R. tit. 1. c. 35. Bur. lib. 19. c. vlt. Anf. P. Bed. c. 1.

Poe. R. c. 15. c. 28. Bur. lib. 19. c. 53. Iuo pa. q. c. 183. & par. 10. c. 187. Poe. R. lib. 1. c. 29. Bur. lib. 19. c. 58. & lib. 19.

Pœn. R. tit. 1. c. 31. gligentiam moritur; tres annos pœniteat; ynum in pane & aqua: Infans infirmus & paganus si cõmendetur presbytero: si moritur absque baptismo, depõnatur: & si per negligentiam parentum fuit, annum ynum pœniteat.

Ex pœ. The. Cuius filius sine confirmationis sacramento moritur; parentes, quorum negligentia id factum est, pœnitentiam agent annos tres.

Pœ. R. tit. 1. c. 32. Si quis explendæ causa libidinis, vel odij meditatione, vt non ex eo soboles nascatur, homini, aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, vt non posset generare, aut concipere; homicida teneatur.

Pœ. R. tit. 1. c. 33. Occidisti vxorem tuam, legitimo matrimonio sociatam, sine causa mortis; non tibi resistentem, non insidiantem, quoquo modo vitæ tuæ: non inuenisti eam cum alio viro nefariam rem facientem: sed incitatus à diabolo, impio inflammatus fu ore, latrocinij more, atrocior & crudelior omni bellua, eam gladio tuo interemisti. Et nunc post mortem eius addis iniquitatem, filiorum tuorum improbe prædo: qui matri non percipisti, & filios tuos ideo orphanos fecisti, vt superinduceres mortis causam post mortem. Et per ynum homicidam, & reprobum testem incusare vis mortuam. hoc nec Euangelium, nec vlla diuina, humanaq; lex concedit, vt vnus testimonio etiam idoneo aliquis condemnatur, vel iustificetur. **Crat. 33. q. 1. c. 8.** **Bur. lib. 6. c. 40.** **Iuo pa. 8. c. 116.** **Quanto magis per istum tam flagitiosum & sceleratum, nec illa viuã debuit condemnari; nec tu poteris post eius mortem excusari. Prius causa criminis subtiliter erat inuestiganda; & tunc si rea fuisset inuenta, secundum legis tramitem debuit excipere vltionis vindictam. Nam & si verum (quod absit) fuisset, sicut ille adulter mentitus est; post septem annos pœnitentiã peractã dimittere eam per approbatam causam poteras, si voluisses: occidere eam nullatenus debuisti. Duo consilia proponimus tibi: accepta tecum deliberatione duorum elige magis quod placeat, & miserere animæ tuæ: & tu hic in isto angusto tempore positus, ne sis tu ipse tuimet homicida, & in æternum pereas.**

Relinque hoc malignum seculum, quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus; multorum fratrum precibus adiutus obserua cuncta simplici animo, quæ tibi ab Abbate fuerint imperata, si forte ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis. Illud consilium, vt certissime scias, leuius, ac salubrius esse; vt sub alterius custodia lugeas deslenda peccata. Secundum autem consilium tale est. Arma depone, & cuncta secularia negotia dimitte. Carnem, & sagimen omnibus diebus vitæ tuæ non comedas, excepto vno die Resurrectionis [Demini], & vno die Natalis Domini. Ceteris temporibus in pane & aqua, & interdum leguminibus, & oleribus pœniteas. In ieiunijs, & vigilijs, & orationibus, & in eleemosinis perseuera omni tempore. Vinum, & medonem, & mellitam, & ceruisam nunquam bibas; nisi in illis prædictis tribus diebus. Vxorem ne ducas, concubinam non habeas, adulterium nõ facias, absq; coniugio in perpetuo permaneat. Nunquam te in balneo laues, equum non ascendas, causam tuam & alterius in conuentu fidelium non agas. In conuiujs latantium nõquam sedeat: in ecclesia segregatus ab alijs christianis post ostium humiliter stes, ingredientium, & egredientium orationibus te suppliciter commendes. Communionem Sacri Corporis, & Sanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimes; in vltimo termino vitæ tuæ pro viatico (si obseruaueris consilium) vt accipias, tibi concedimus. Sunt & alia multa duriora, quæ tibi iuxta pœdus tanti facinoris essent adicienda. sed si hæc omnia, quæ supra misericorditer dicta sunt, perfecto corde Deo auxiliante perfeceris, & custodieris; confidimus de immensa clementia Dei, remissionem tuorum peccatorum te habiturum; & secundum boni iustiq; pastoris imperiũ resoluat te sancta Ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, vt per ipsius gratiã, qui eam suo sanguine redemerat, sis solutus in cœlis. Sin autem aliter feceris, & sanctæ matris Ecclesiæ salubre consilium despexeris; ipse tibi sis iudex, & in laqueo diaboli, quo irretitus teneris, maneat: sanguisq; tuus sit super caput tuũ, & sub

& sub indissolubili anathemate permanens; donec Deo, & sanctæ Ecclesiæ satisfacias.

Pœ R. tit. 1.
c. 12.

Bur. lib. 6.
c. 39.

Iuo p. 10. c.
168.

Gr. 23. q. 5.
c. 12.

Bur. lib. 19.
c. 30.

Iuo par. 10.
c. 186.

Par. 10. cap.
145.

Si mulier maritum suum causa fornicationis veneno interfecerit, aut quacunq; arte perimere facit; quia Dominum & seniore suum occidit, sæculum relinquat, & in monasterio pœniteat.

Qui mortem sibi consciuerit: pro eo nulla in Missa commemoratio fiat, neq; cum psalmis eius cadaver sepeliatur.

Si quis sponte hominem occiderit; ad ianuam ecclesiæ semper erit; & in obitu communionem recipiat. Si casu necarit, pœnitentiam agat annos septem. ex alterius canonis præscripto, annos quinque.

Si quis hominem necare voluerit, neque hoc scelus patrare potuerit; vt homicida pœnitentia afficietur.

Alius canon de homicidio volutario.

Si quis homicidium sponte commiserit, vel odio, vel possidendæ hereditatis causa: primo ieiunet in pane & aqua, deinde pœnitentiam agat annis septem. Primo anno post illos quadraginta dies, à vino, caseo, pisce abstinere. In secundo, & tertio similiter ieiunet: tertiam autem, & quintam feriam, ac Sabbatum redimere potest. Reliquis quatuor annis ieiunabit in singulis tres quadragenas; primam ante Pascha, alteram ante diem festum Sancti Ioannis Baptistæ, tertiam ante Natiuitatem Domini.

Pœ R. tit. 1.
10.

Bur. lib. 16.
c. 32.

Si quis fecerit homicidium pro vindicta parentum, ira pœnitentiam agat, vt homicida voluntarius. Itidem pro vindicta fratris.

Pœ. Bed. c. 3.

Qui pro vindicta fratris, annum vñ, & in sequentibus duobus annis, tres quadragenas, & legitimas ferias.

Pœ. Bed. c. 3.

Si quis per iram subitam, aut per rixam hominem necarit; pœnitentiam agat annos tres.

Bed. ibid.

Si quis iussu Domini homicidii perpetrarit; dies quadraginta in pane & aqua, & præterea septem annos sequentes per legitimas ferias ieiunabit.

Bur. lib. 19.
c. 5.

Qui in bello publico iussu principis legitimi tyrannum interfecerit; pœnitens erit tres quadragenas per legitimas ferias.

Qui liber iubente maiore suo innocentem occiderit; pœnitentiam agat annum vñ, & sequentes duos, tres quadragenas, & legitimas ferias.

Qui homicidii auctor fuit ob consilium quod dedit; erit in pœnitentia quadraginta dies in pane & aqua, cum septem sequentibus annis.

Qui insidiatus est alicui, vt ab alijs occidatur, licet ipse non occiderit; pœnitentiam agat quadraginta dies in pane & aqua, & septem sequentes annos obseruabit.

Qui accusarit aliquem, ob eamq; accusatione occisus est: quadraginta dies in pane & aqua cum septem sequentibus annis in pœnitentia versari debet. Sin autem ob accusationem debilitatus est; tres quadragenas pœnitebit per legitimas ferias.

Qui infaustus homicidium perpetrarit; leuiorem pœnitentiam explebit.

Qui publice pœnitentem occiderit, tanquam de homicidio sponte commisso duplicem pœnitentiam agat.

Qui furem, aut latronem interfecerit; quadraginta dies ab ecclesiæ ingressu abstinere: & præterea in tertia feria, & in sexta, & Sabbato ieiunabit.

Si quis casu homicidium fecerit; pœnitens erit quadraginta dies in pane, & aqua: his peractis, biennio ab oratione fidelium segregatus non communicabit, neque offeret. Post biennium, in communionem orationis suscipietur: offeret autem, non tamen communicabit. Post quinquennium ad plenam communionem recipietur: à cibis abstinebit arbitrato Sacerdotis.

Qui hominem tanquam feram aliquam latentem inopinatè occiderit; quadraginta dies pœnitentiam agat in pane & aqua; & quinque sequentes annos arbitrato Sacerdotis.

Si plures homines vñ per rixam adorti occiderint: quicunq; eorum plagam ei infixit, tanquam homicida pœnitentiam agat.

Qui homicidio, quod postea factum est, consenserit; pœnitentiam agat annis septem: tres in pane & aqua. Sin autem voluerit, nec verò potuerit, tres tantum annos. Si quis nolens homicidium pa-

Mat. ibid.

Pœ R. c. 25.
Bur. lib. 19.
c. 9. de accu.

Pœ R. c. 25.
Bur. lib. 6.
20.

Iuo par. 10.
c. 49.

Pœ R. c. 16.

Pœ R. c. 25.
Bur. lib. 16.
c. 6.

Bur. lib. 19.

Pœ R. tit. 1.
c. 15.

Bur. lib. 6.
c. 42. 23. q. 2.

Pœ R. tit. 1.
c. 7.

Anf. lib. 10.
c. 34.

trahit, pœnitet quinque annis, & duobus in pane & aqua.

Pœ R. tit. 1.
c. 7.
Bur. lib. 19.
Anf. lib. 11.
c. 62.

Si quis aliquem vulneraverit, vel ei aliquod membrum præciderit; pœnitentiam agat vno anno per legitimas ferias: siq; cicatrix grauis est, vt vulneratum deformè reddat; quadraginta etiã dies pœnitet in pane & aqua.

Pœ R. tit. 4.
c. 19.

Si quis ictum proximo dederit, nec nocuerit; tridui pœnitentiam agat in pane & aqua: clericus, vnius anni & mensum sex.

Pœ R. tit. 5.
c. 16.
Anf. lib. 11.
c. 36.

Si quis aliquem per iram percutiens debilitauerit; soluta medicamento impensa, si laicus est, pœnitens erit quadraginta dies in pane & aqua: si clericus, duas quadragesimas: si diaconus, septem mensibus: si presbyter, vno anno.

Pœ R. tit. 1.
c. 16.
Anf. lib. 11.
c. 33.

Si quis Episcopus homicidium fecerit; in pœnitentia sit quindecim annis, dignitatisq; gradu amoueat, vitãq; suã cursum peregrinando conficiat. Presbyter penitens erit annos duodecim: quatuor ex his in pane & aqua; & Sacerdotij gradu priuetur: Diaconus annos decem; tres ex his in pane & aqua: clericus inferioris ordinis, annos septem; tres in pane & aqua.

Bur. lib. 10.
c. 60.

Si quis fratri suo quem oderit, reconciliari non vult: tamdiu in pane & aqua pœnitentiam agat, quoad reconcilietur.

PRECEPTVM VI.

Non furaberis.

Canones Pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Pœ R. tit. 4.
c. 14.
Bur. lib. 19.

QVI furatus est aliquid de ecclesię suppellectili, vel thesauro: quod sustulit, reddet; & tres carinas eũ septem sequentibus annis pœnitet.

Ibidem.

Qui sacras reliquias furatus est, illis restitutis septem carinas ieiunabit.

Pœ R. tit. 4.
c. 1.
Bur. lib. 11.
c. 27.

Pecuniam ecclesiasticam furatus, quadruplum reddet; si quid item de ministerio ecclesię aliquo modo surripuerit, pœnitens erit annos septem.

Si quis vel ecclesiasticas oblationes rapuerit, vel rapientibus consenserit;

quadruplum restituet, & canonicè pœnitens erit.

Sacrilegus, rerumve ecclesiasticarum inualor; vno anno extra ecclesiam Dei maneat: secundo anno pro foribus ecclesię sine communione maneat: tertio anno in ecclesia inter audientes sit sine oblatione; carne, vinoque absteat, præterquam in Pascha, & die Natali: quarto anno, si fructuosus triennio pœnitentię fructus extiterit, cõmunioni fidelium restituatur, ea lege, vt spondeat, se in posterum tale quidquam non commissurum. ac præterea sine esu carnis, & potatione vini, vsq; ad septennium pœnitens permanebit.

Qui ecclesiam incenderit, illam restituet, pœnitentiãq; agat annos quindecim, & pretium det pauperibus. Itidem qui incendio consenserit.

Pœ R. tit. 4.
c. 17.
Bur. lib. 19.
17.9.4. c. 14.

Si quis malo studio, vel odio, vel vlciscendæ iniurię causã, incendium commiserit, committive iusserit, curauerit, aut incendiario auxilium, vel consilium scienter dederit, excommunicabitur: si mortuus erit, christiana sepultura carebit. Nec verò absoluetur, nisi danimum pro facultatibus refarciuerit; iuretq; se in posterum tale facinus nõquam admissurum. Pœnitentia præterea hæc ei constituetur, vt Hierosolymis, aut in Hispania, in seruitio Dei totum annum permaneat.

Iunon. paucor. c. 16.
Ann. 11. in Sy. R. c. 8.
23. q. 8. c. 32.
Pœ R. tit. 8.
c. 17.

Si quis sepulcrum violauerit; pœnitens erit annos septem: è quibus tres in pane & aqua.

Pœ R. tit. 4.
c. 7.
Iuo pa. 17.
c. 44.
Bur. lib. 19.

Qui sepulcrum infregerit, vt defuncti sepulti vestimenta suraretur; pœnitens erit annos duos per legitimas ferias.

Qui de oblationibus, quæ ecclesijs factę sunt, aliquid retinuerit: pœnitens erit dies quadraginta in pane & aqua.

Bur. lib. 19.
de obl.
Pœ R. tit. 1.
c. 16.
Bur. lib. 19.
Pœ R. tit. 4. c. 8.

Qui decimam sibi retinuerit, aut dare neglexerit; quadruplum restituet, & pœnitentiam agat dies viginti in pane & aqua.

Qui hospitalis domus administrator aliquid de administratione subtraxerit, restituet quod abstulit; pœnitensq; erit annos tres.

Pœ R. tit. 1.
c. 31.

Qui pauperem oppreserit, eiusq; bona abstulerit: reddet ei suum, & pœnitens erit dies triginta in pane & aqua.

Bur. lib. 19.
Pœn. cap. 9.

Cle-

Clericus furtum capitale faciens; septennij penitentiam explebit, laicus quinquennij: & quod furatus est reddat.

Pœ R. tit. 4.
c. 4. c. 5. de
fur.

Si quis per necessitatem, cibum, vel vestem furatus sit; in penitentia erit hebdomadas tres: si reddiderit, ieiunare non cogitur.

Bur. lib. 19.

Qui fregerit noctu alicuius domum, aut aliquid auferet: pretium reddet, & penitentiam aget annū in pane & aqua; si non reddit, annos duos.

Idem.

Si quis furtum de re minori semel, aut bis fecerit; restituta re, penitentiam aget annum vnum.

Pœ R. tit. 9.

c. 4. 14. 9. 1.

c. 6.

Pœ R. tit. 9.

c. 4.

Qui rem inuentam non reddit, furtū committit: idcirco tanquam de furto penitentiam aget.

Si quis vsuras accipit, rapinam facit: ideoq; quicumq; illam exegerit, penitentiam aget annis tribus, vno in pane & aqua.

PRÆCEPTVM VII.

Non mœchaberis.

Canones Penitentia.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Pœ R. tit. 3.

c. 1.

Bur. lib. 19.

tit. de for.

Syn Mel. c. 7.

SI laicus solutus cum femina soluta concubuerit, penitens erit annos tres: & quanto sæpius, tanto maiori penitentia afficietur.

Itidem, qui cum ancilla coierit.

Sy. Mog. c. 9.

Pœn. R. 16.

c. 1.

Bur. lib. 9.

c. 69.

Vxor, conscio viro mœchata, ne in obitu quidem communicabitur: si dignam penitentiam egerit, post decem annos sacram communionem sumet.

Si quis vxorem nolentem adulterium perpetrare coegerit: penitentiam aget dies quadraginta in pane & aqua, & septem præterea annos, è quibus vnum in pane item & aqua.

Ex pœ. ver.

Si quis coniugem fornicari consenserit; diebus omnibus vitæ in penitentia erit arbitrio periti sacerdotis.

Sy. Nan. c. 14.

Iuo par. 8. c.

207.

Bur. lib. 9.

c. 70.

Ibidem.

Vir solutus, si cum alterius vxore adulterium commiserit: penitentiam aget annos septem; mulier quinque.

Mulier soluta, cum alterius marito adulterium patrans, penitentia afficie-

tur decennali: ille quinquennali.

Si quis maritus semel lapsus est, penitentiam aget annos quinque.

Si sæpius mœchatus est, in fine mortis est conueniendus: siq; promiserit cessaturum, dabitur ei communio.

Qui sæpè fornicatur, laicus cum laica, penitentiam aget tres annos.

Si quis vxorem simul & concubinam habuerit; in penitentia erit annos septem, & amplius pro ratione culpæ.

Maritus si ancilla concubina vtitur, penitentiam aget annum vnum, quadraginta dies, & legitimas ferias tribus mensibus. Illa si inuita violatur, quadraginta dies; si consentiens, quadraginta dies, & legitimas ferias.

Qui cum vxore sua turpiter concubuerit, penitens erit quadraginta dies.

Si quis adolescens cum virgine peccauerit, penitentiam aget annum vnum.

Qui puellam, aut mulierem libidinosè obrectauerit, si clericus est, quinque dies; si laicus, tres dies penitentiam aget: monachus, vel Sacerdos, à ministerio suo spensus, penitens erit dies viginti.

Si quis in balneis cum muliere se latauerit, penitentiam aget triduo.

Qui concupierit virginem, quam postea vxorem duxerit, penitentiam aget annum vnum per legitimas ferias: si verò non duxerit, annos duos per legitimas ferias.

Si quis mulierem a'ij desponsam in matrimonium duxerit; eam dimittet: & penitens erit quadraginta dies in pane & aqua, cum septè annis sequentibus.

Vidua quæ stuprum admiserit, penitentiam aget annum totum, & præterea in altero anno dies ieiuniorum.

Si quis cum vxoris suæ sorore per imprudentiam fornicationem admiserit; penitentiam sibi indictam aget, si probauerit se tale scelus inscienter fecisse.

Cum duabus sororibus fornicatus, penitentiam aget toto suæ vitæ tempore. item

Qui cum duabus sororibus, vel cum nouerca, vel cū sorore sua, vel cum amita, vel cum nuru, vel quo deniq; incestū admiserit: ab ingressu ecclesiæ abstinere annos septem: quo anno præter festos dies pane solū & aqua vtitur, ar-

ma

ma

ma

ma

ma

ma

ma

ma

ma

na non feret osculum nemini præbebit, sacram communionem nisi pro viatico non sumet; sex deinde annis ecclesiam ingrediatur, sed carne, & vino, & sicera non utetur, nisi festis diebus. Postea verò duobus annis quando carne vescetur, à potu vini abstinerebit: quòd si biberit, carne non vescetur, nisi Dominicis diebus, & præcipuis festis; deinde usque ad obitum perpetuò præter festos dies à carne abstinerebit. Tres legitimas ferias singulis hebdomadis ieiunabit, & quadragesimas tres singulis annis legitime custodiet.

Pœ. R. c. 14. Qui incestum fecerit, ei alij annorum duodecim, alij quindecim, alij decem, alij septem pœnitentiam constituunt.

Pœ. R. tit. 8. Quicumque sacerdos spiritualem filiã violauerit, dignitatis honorem amittet, & perpetuam pœnitentiam aget.

Pœ. R. tit. 8. Qui item Sacerdos hoc facinus admisit, omni muneris sui functione multatus, pœnitentiam etiam peregrinando aget annos quindecim: deinde in monasterium abiens toto vitæ tempore ibi Deo seruiet. femina autem res suas in elemosinam pauperibus conferet, in monasterioq; Deo seruiet omnibus vitæ suæ diebus.

C. si quis faceret. 30. q. 1. Si Episcopus hoc admisit, pœnitentiam aget annos quindecim.

Cap. de uoluntate. 27. q. 1. Qui monialem violarit, pœnitens sit annis decem.

Pœ. R. tit. 8. c. 6. Presbyter si fornicationem admisit, sponte confessus pœnitentiam aget annos decem hoc modo: tribus mensibus à cæteris remorus pane & aqua ieiunabit, diebus autem festis modico vino, pisciculis, & legumine utetur; sacco indutus humi cubabit, diu noctuq; misericordiam Dei implorans. Deinde vnum annum & sex menses in pœnitentia, ieiunioq; panis & aquæ explebit, præter festos dies, in quibus vino, & sagimine, cafeo, ouisq; canonicè uti poterit. Finito primo anno & dimidio sacre communionis particeps fiet, psalmos in choro vltimus canet, officia minora geret. Postea verò quam septimum pœnitentiæ annum expleuerit, omni quidem tempore præter paschales dies, singulis hebdomadis per legitimas ferias in pane & aqua ieiunabit. Expleto septennio, vs-

que ad finem decimi anni sextam feriã in pane & aqua ieiunabit.

Qui cum brutis coierit; pœnitentia afficietur annorum decem, & diuturniori etiam pro personæ conditione.

Qui contra naturam coierit; si seruus est, scopis castigabitur, & pœnitebit annos duos: si liber est, & matrimonio iunctus, annos decem: si solutus, annos septem: pueri dies centum: laicus matrimonio coniunctus si in consuetudine habet, annos quindecim: si clericus, de gradu amotus, vt laicus pœnitentiam aget: qui cum fratre tale scelus admisit, ab omni carne abstinerebit, pœnitensq; erit annos quindecim: si clericus diuturniori, & grauiori pœnitentia afficietur.

Mulier in se, aut cum altera fornicas, pœnitentia afficietur duorum annorum. Vir se inquinans primò, dies decem; si iterum, dies viginti: si tertio, dies triginta: siq; nefariè agere perget, pœnitentiæ accessio ei fiet: si puer, dies quadraginta: si maior quindecim annis, dies centum.

Puer paruulus oppressus à matre, hebdomadam ieiunabit: si consenserit, dies viginti: si coninquinatus erit, dies centum: si voluntatem suam expleuerit, annum vnum.

Qui complexu feminae, vel osculo poluitur; pœnitentiam aget dies triginta qui contactu iniurecundo, mer ses tres.

Qui concupiscit mente, sed non potuit; dies decem pœnitentiam aget.

Qui turpiloquio, aspectuq; polluitur negligens, nec verò peccare voluit; pœnitentiam aget dies viginti: si verò impugnatione tentationis, & cogitationis inquinatur, pœnitebit item dies viginti.

Quicumque lenocinium exercuerit, pœnitentiam aget annos duos per legitimas ferias. item

Qui hoc facinus admisit, sacram. co-

Si quæ mulier cerussa, alioiue pigmento se oblinat, vt alijs viris pateat; pœnitentia afficietur annorum trium,

Pœ. R. tit. 3. ca. 17. & 19. Bur. lib. 17. c. 3.

Pœ. R. tit. 3. c. 18. Bur. lib. 17. c. 14. luo par. 9. c. 92. Tur. lib. 1. c. 33.

Pœ. R. tit. 3. c. 15. Bur. lib. 17. c. 27.

Pœ. R. tit. 3. c. 23.

Pœ. R. tit. 3. c. 23.

Pœ. R. tit. 3. c. 9.

Sy. Elib. c. 17. Ex Syn Ro

PRÆCEPTVM VIII.

Non falsum testimonium dices.

Canones pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Bar. lib. 19.
tit. de fals.
test.
Pœ. R. tit. 2.
c. 13.
Pœ. R. tit. 2.
c. 12.

QVI affirmarit verū, quod falsum est; pœnitentiam agat vt adulter; vt homicida, qui sponte id facinus admiserit.

Qui falso testimonio consenserit; pœnitens erit annos quinque.

Qui proximo falsum crimen obijcit; pœnitentia afficitur vt falsus testis.

Bar. lib. 19.
c. 117.
Pœ. R. tit. 1.
c. 26.
Bar. lib. 10.
c. 56.

Qui proximo peccatum imputarit, priusquam seorsum eum arguerit; primum illi satisfaciens, pœnitentiam agat tres dies.

Si quis cōtra proximū lingua lasciuus erit, triduana pœnitentia expiabitur.

Syn. Nag. c. 8
Bar. lib. 10.
c. 11.
Idem ibid.
c. 26.

Si quis murmurauerit, iudicio Sacerdotis pœnitentiam agat pro culpæ grauitate.

Si quis conuitium manifestum fratri intulerit, diuturna expiabitur pœnitentia pro modo peccati.

Ibidem 63.

Si quis facile detraxerit, falsumq; in hoc dixerit; pœnitens erit dies septem in pane & aqua.

Bar. lib. 19.
Pœn. tit. 7.
c. 14.

Qui falsitatem, fraudemve in ponderibus, & mensuris admiserit; pœnitens erit in pane & aqua dies viginti.

Falsarius, in pane & aqua pœnitentiā agat quandiu uiuit.

PRÆCEPTVM IX.

Non concupisces rem proximi tui.

Canones pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

Pœ. Bed. c. 7

REM alienā nefariē concupiscens, avarusq; pœnitēs erit annis tribus.

Qui aliena furari concupiscit, furtum est: qui item aliena rapere cupit, rapina est: qui res ecclesiæ furari appetit, sacrilegium est: ideo cum nefariē con-

cupiscendo grauius peccet, vt peccati mortalis pœnitentiam agat Sacerdotis arbitrato.

Qui rem aliquam proximi pretiosam inuenire cupit, vt illā sibi retineat: mortale peccatum concipit, cuius pœnitentiam agat, vt supra dictum est de furto.

PRÆCEPTVM X.

Non desiderabis vxorem proximi tui.

Canones Pœnitentiæ.

Si quis contra hoc præceptum aliquo modo peccarit.

SI quis concupiscit fornicari; si Episcopus, pœnitens erit annos septem: si presbyter, quinque: si diaconus, vel monachus, tres; e quibus vnū in pane & aqua: si clericus, aut laicus, annos duos.

Si quis in somnis ex immundo desiderio polluitur; surgat, & cantet septem psalmos pœnitentiales: & dies triginta pœniteat.

Si clericus, aut laicus ex mala cogitatione, concupiscentiaq; semen effuderit; pœnitens erit dies septem.

CANONES PœNITENTIÆ

De septem peccatis capitalibus.

CAPITALIA peccata, quæ principalia etiam vocantur, vt pote e quibus omnia vitia principium habent sunt, superbia, vanagloria, auaritia, luxuria, inuidia, ira, gula, & accidia.

Pro capitali mortaliq; crimine pœnitentia septem annorum indicitur, nisi peccati grauitas, & personæ status feueriorem, diuturnioremque pœnitentiā requirat.

Pro capitali crimine pœnitentiā agat laicus annos quatuor, clericus quinque, subdiaconus sex, diaconus septem, presbyter decem, Episcopus duodecim.

Sed demonstratæ iam paulò autē sunt pœnitentiæ, quæ ex canonum disciplina constituuntur ferè pro peccatis mortalibus, quæ ex his septem capitalibus vitijs originem trahunt. Pro gula autem vitio sunt hi præcipui pœnitentiæ canones.

CANO-

CANONES POENITENTIÆ

De gula & ebrietate.

Theo. I Pen. Sacerdos imprudenter ebrius factus, pane & aqua pœnitentiam agat dies septem: si negligenter, dies quindecim: si per contemptum, dies quadraginta.

Bar. lib. 14. cap. 8. Diaconus, & alius clericus ebrius factus, arbitrio sacerdotis pœnitens erit.

Iuo pag. 13. cap. 76. Monachus ebrius, pane & aqua mensibus tribus: si clericus, viginti dies.

Laius ebrius grauius arguatur, & pœnitentiam agere à Sacerdote cogatur.

Qui humanitatis gratia alium inebriare cogit, pœnitentiam aget dies septem: si per contemptum dies triginta.

Qui ad bibendum inuitat plus quam naturæ satis est, pœnitentiam agat.

Bar. lib. 14. cap. 13. Iuo pag. 13. cap. 81. Qui pro ebrietate & crapula vomitum fecerit, si presbyter, aut diaconus, pœnitentiam agat dies quadraginta.

Si monachus, aut clericus, dies triginta.

Si laicus, dies quindecim.

Si laicus item, à vino, & carne absteineat dies tres.

Ex pen. ant. Si quis gulæ causa ante horam legitimam ieiunium fregerit, duos dies pœnitentiam aget in pane & aqua.

Ex eodem. Si quis nimio cibo se ingurgitauerit, vt inde dolorem senserit; vnum diem pœnitentiam in pane & aqua.

CANONES POENITENTIÆ

De varijs peccatis.

C. Relatum de consecr. dist. 2. Si quis Sacerdos Missam canit, neque communicat, per annum pœnitentiã agat, nec verò interea celebret.

cap. Si quis. 17. quæst. 4. Sacerdos excommunicatus, si celebrat, tribus annis pœnitens sit, hebdomadifque singulis feria secunda, quarta, & sexta, à vino, & carnibus ieiunet.

C. Accedens, dist. 50. Sacerdos, Sacerdotij sui gradu ordineque in perpetuum amotus, si celebrare audeat, priuatur communione Corporis & sanguinis Iesu Christi vsque ad vltimum diem, & in excommunicatione est, viaticum tantum in fine sumens.

C. Nō oportet. 30. q. 3. c. si per negligentiam, de consecra. dist. 2. Si gutta Sanguinis Christi in terram cadit, Sacerdos in pœnitentia sit quinquaginta diebus; si super Altare, & ad pannum vnum transit, diebus duobus; si

vsque ad pannos duos, diebus quatuor: si vsque ad tres, diebus nouem: si vsque ad quatuor, viginti diebus.

Si incautè dimisit, quamuis nil nefandi acciderit; tribus mensibus à sui muneris administratione amouetur.

Qui per ebrietatem Eucharistiam euomit; si laicus est, quadraginta diebus; si clericus, sexaginta; si Episcopus, nonaginta diebus; si infirmus, pœnitentiam agat diebus septem.

Scienter rebaptizatus, si propter hæresim hoc sceleris admittit, pœnitentiã afficiatur septem annorum, quarta, & sexta feria ieiunans, & tribus item Quadragesimis pane & aqua.

Si verò pro munditiâ hoc facere putarit; eum pœniteat tribus annis. quòd si ignoranter; non peccat: sed ideo non promouendus, licet sit excellens.

Si Episcopus, presbyter, diaconusve spontè est rebaptizatus; quamdiu viuit, pœnitens sit. Alij verò clerici, & monachi, & moniales, ab hæreticis volentes rebaptizari, pœnitentiã agant duodecim annos.

Sacerdos qui interest clandestinis desponsationibus, per triennium ab officij sui administratione amouetur.

Sacerdos, qui pallijs altaris mortuū inuoluit, pœnitens sit decem annis, & quinque mensibus: diaconus autem annis tribus, & sex mensibus.

Qui legata pia Ecclesiæ non soluit, vno anno pœnitens erit per legitimas ferias.

Qui vir faciem suam transformauerit habitu muliebri, & mulier habitu viri; emendationem pollicitus, annis pœnitens sit tribus.

Infirmitas, aut vincos visitare negligens, pœnitentiam aget dies decem, pane & aqua visitans.

DECLARATIONES ex pœnitentia Romano.

Pœnitentia vnus anni, qui in pane & aqua ieiunandus est, talis esse debet. In vnaquaque hebdomada tres dies, idest, secundam feriam, quartam, & sextam in pane & aqua ieiunet; & tres dies, idest, tertia feria, & quinta, &

R Sab-

Cap. Si quis per ebrietatem. de consecra. dist. 2.

C. Eos quæque, de consecra. dist. 4.

Cap. Si quis. 1. quæst. 1.

Cap. Nemo, de consecra. dist. 2.

Pœni. Rom. Bur. lib. 19.

Cōci. Gen.

Pœni. Rom. Bur. lib. 19. cap. 121.

Cap. 17.

Sabbato, à vino, medone, mellito, ceruifia, à carne, & sagimine, & à cafeo, & ouis, & ab omni pingue pifce fe abftineat: manducet minutos pifciculos, fi habere potest; fi habere non potest, tantū vnus generis pifcem, & legumina, & olera, & poma fi vult comedat, & ceruifiam bibat. Et in diebus Dominicis, & Natalis Domini, illos quatuor dies, & in Epiphania Domini vnum diem, & in Pascha vsque in octauam diem, & in Ascensione Domini, & in Pentecoste quatuor dies, & in Miffa Sancti Ioannis Baptista, & Sanctae Mariae, & duodecim Apostolorum, & Sancti Michaelis, & Sancti Remigij, & omnium Sanctorum, & Sancti Martini, & in illius sancti festiuitate, qui in illo Episcopo celebris habetur: in his supradictis diebus faciat charitatem cum caeteris Christianis, idest, vtatur eodem cibo & potu quo illi: sed tamen ebrietatem, & ventris distensionem semper in omnibus caueat.

Cap. 24.

Penitentia secundi anni talis esse debet: vt hos dies, idest secundam feriam, & quartam in vnaquaque hebdomada ieiunet vsque ad vesperam, & tunc reficiatur de sicco cibo, idest pane, & leguminibus siccis, sed coctis; aut pomis, aut oleribus crudis; vnum eligat ex his tribus, & vtatur, & ceruifiam bibat, sed sobrie; & tertium diem, idest sextam feriam in pane, & aqua obseruet: & tres Quadragesimas ieiunet, primam ante Natalem Domini, secundam ante Pascha, tertiam ante Miffam Sancti Ioannis; & si totam Quadragesimam ante Miffam Sancti Ioannis implere non possit, post Miffam impleat. Et in his tribus Quadragesimis ieiunet duos dies in hebdomada ad nonam, & de sicco cibo comedat, vt supra notatum est: & sexta feria ieiunet in pane & aqua. Et in diebus Dominicis, & in Natali Domini illos quatuor dies, & in Epiphania Domini vnum diem, & in Pascha vsque in octauam diem, & in Ascensione Domini, & in Pentecoste quatuor dies, & in Miffa Sancti Ioannis Baptista, & Sanctae Mariae, & duodecim Apostolorum, & Sancti Michaelis, & Sancti Remigij, & omnium Sanctorum, & Sancti Martini, & in illius sancti festiuitate, qui in illo Episcopo celebris

habetur. in his supradictis diebus faciat charitatem cum caeteris Christianis: sed tamen ebrietatem, & ventris distensionem semper in omnibus caueat.

Pro vno die quem in pane & aqua ieiunare debet, quinquaginta psalmos genibus flexis in ecclesia si fieri potest, decantet. In autem, in loco conuenienti eadem faciat, & vnum pauperem pascat: & eodem die, excepto vino, carne, sagimine, sumat quidquid velit. Cap. 15.

Qui in ecclesia genua centies flexerit, idest si centies veniam petierit, si fieri potest ut in ecclesia fiat, hoc iustissimum est: si autem hoc fieri non potest, secretè in loco conuenienti eadem faciat: si sic fecerit, eo die, excepto vino, carne, & sagimine, sumat quod placeat. qui psalmos non nouit, vnum diem, quem in pane & aqua poenitere debet, diues tribus denarijs, & pauper vno denario redimat: & eo die, excepto vino, carne, & sagimine, sumat quidquid velit. Cap. 16.

Qui verò psalmos non nouit, & ieiunare non potest, pro vno anno, quem in pane & aqua poenitere debet, det pauperibus in eleemosynam viginti duos solidos, & omnes sextas ferias ieiunet in pane & aqua; & tres Quadragesimas, idest quadraginta dies ante Pascha, & quadraginta dies ante festiuitatem Sancti Ioannis Baptista; & si ante festiuitatem aliquid remanserit, post festiuitatem adimpleat; & quadraginta dies ante Natiuitatem Domini. In his tribus quadragesimis quidquid suo ori praeparatur in cibo, vel in potu, vel cuiuscunque generis illud sit, aestimet, quanti pretij sit, vel esse possit, & medietatem illius pretij distribuat in eleemosynam pauperibus, & assidue oret, & roget Deum, vt oratio eius, & eius eleemosynae apud Deum acceptabiles sint. Cap. 17.

Item qui ieiunare non potest, & obseruare quod in poenitentiali scriptum est; faciat hoc quod Sanctus Bonifacius Papa constituit. Pro uno die quem in pane & aqua ieiunare debet, roget presbyterum, ut Miffam cantet pro eo (nisi sint crimina capitalia, quae confessa prius lauari cum lacrymis debent) & tunc ipse adsit, & audiat Miffam, & deuote ipse offerat proprijs manibus panem & vinum Cap. 18.

manibus sacerdotis, & intentè respondeat, quantum sapit ad salutationes, & exhortationem sacerdotis: & humiliter Deum deprecetur, vt oblatio quam ipse presbyter pro se, & pro peccatis suis Deo obtulerit, Deus omnipotens misericorditer per Angelum suum suscipere dignetur: & eo die, excepto vino, & carne, & sagimine, comedat quidquid vult: & sic redimat reliquos anni dies.

Cap. 29. Si quis fortè non potuerit ieiunare, & habuerit vnde possit redimere; si diues fuerit, pro septem hebdomadibus det solidos viginti: si non habuerit vnde tantum dare possit, det solidos decem: si autem multum pauper fuerit, det solidos tres. Neminem uerò conturbet, quia iustus dare solidos viginti, aut minus: quia si diues fuerit, facilius est illi dare solidos viginti, quam pauperi tres: sed attendat vnusquisque cui dare debeat, siue pro redemptione captiuorum, siue super sanctum altare, siue Dei seruis, siue pauperibus in elemosynam.

Cap. 30. Qui non potest sic agere poenitentiam vt superius diximus, faciat sic. Si tres annos continuos ieiunare debet, & non potest, sic redimere potest. In primo anno eroget in elemosynam solidos viginti sex, in secundo anno eroget in elemosynam solidos viginti, in tertio anno solidos decem & octo; hi sunt sexaginta quatuor solidi. Potentes autem homines plus dare debent, quia cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Et qui illicita committunt, etiam à licitis se abstinere debent, & corpus debent affligere ieiunijs, vigilijs, & crebris orationibus: caro enim læta trahit ad culpam, afflictà reducit ad veniam.

Aliz declarationes breues.

Confessarius, cum ex ijs que conscripta sunt, intelligat, pro ratione & temporum & personarum diuersas poenitentias fuisse, earumque redimendarum certam rationem adhibitam esse: arbitrio tamen suo illis omnibus mitigandis moderandisque aget, vt initio traditum est.

De poenitentia per legitimas ferias constituta; confessarius animaduertet, eo nomine intelligi feriam secundam,

quartam, & sextam, canonum legibus poenitentiae, ieiunioque prescriptam. Carine ieiunium, quod aliquando poenitentiali canone cauetur, id appellatur, quod per quadraginta dies in pane & aqua fiebat, ut sepe numero Burchardus interpretatur. Carinam alij dicunt, quidam carenam, alij carēenam, alij quadragenam.

Poenitentia per tres Quadragesimas indicta, ita intelligitur, vt cui imponebatur, is in anno pane & aqua ieiunaret Quadragesimas tres: quarum prima est ante diem Natalem Domini; altera ante Pascha Resurrectionis; tertia, quae scilicet per dies tresdecim ante diem festum Sancti Ioannis Baptistae agebatur, quemadmodum ex Concilij Salegustadiensis decreto perspicui potest.

DE VISITATIONE,

Et cura infirmorum,

Rubricæ seu instructiones.

Omnino tempore Parochus gregi suo inuigilare debet: sed cum primum aliquis eius curæ commissus in morbum incidit, tunc maximè omnem Parochialis charitatis diligentiam ipse in eo ponet, vt ægrotantem in via salutis rectè dirigat, & à nequissimi Dæmonis insidijs conatibusque tueatur ac defendat præsidio salutarium adiumentorum.

Quod Concilio Agathensi olim præcautum est, id Synodo Prouinciali renouatum, idem Parochus præstare curet; vt Missa celebrata, si quos in Parochiali vicinia habet, frequenter, atque adeo quotidiè, cum per alias parochialis curæ suæ occupationes potest, uisitet: eisdemque præstet, prout opus esse uiderit, officia charitatis, & sollicitudinis, Parochiali muneri suo coniuncta.

Quamobrem non expectabit, dū ab ægrotato uocetur; sed ipse ultro ad illū ueniet.

Parochiales item suos & uniuersè & sigillatim, sepe numero prout occasio feret, hoc monebit, vt se accersant, cū primū alijs in febri morbue inciderit. Et uerò quoniam alijs Parochialis curæ officijs aliquando fortasse destineri potest: propterea parochie suæ sacerdotes si quos habet, aut saltem laicos aliquot

Prouinc. 5.
qua pert ad
Sacrament.
extre. vnct.
pag. 23.
§. Quod Concilio.

homines, virtute, & vitæ spiritualis vſu præſtâtes deliget, qui ægrotum adeant, rectèque cohortentur; cum ad uim morbi patienter in Domino ferendam; tum ad alia chriſtianiæ pietatis officia præſtanda.

Ad ægrotas mulieres etiam accedet; ſed ſibi comitem adiungere curabit, virum vel eccleſiaſticum, vel laicum ſanctæ charitatis operibus deditum: & omnino nunquam erit in cubiculo ſolus: & cum neceſſe fuerit ob pœnitentiæ ſacramentum miniſtrandum, patienti tamen oſtium id præſtabit.

Illis maxime viſitandis & conſolandis aſſiduam charitatem nauabit, qui rerum omnium indigentia, & morbi acerbitate miſerabilem in modum afflictum, curationem diſſicillimam experiuntur. quorum paupertatem commotus zelo pietatis ita ſubleuabit; vt & ipſe, ſi per facultates poteſt, de ſuo aliquid eroget; & aliorum eleemoſynas conquirat; & eo nomine collectas certis diebus in eccleſia edicat ad præſcriptum Concilij Quarti Prouincialis.

Parochum propinquum, & ſacerdotem item, clericumque parochialis viciniæ ſuæ, cum egrotare audierit, quamprimùm inuiſat, ſi præſertim aliorum ope deſtitutum videat; conſoleturque; in primis re medijs animæ ſalutaribus, & adiuuentis corporis valetudini opportunis.

De ægri ſtatu, genereque morbi, aduerſa ve valetudine perquiret. eius item mores, vitam, actiones, negotiaque: vt ſciat ſalubria dare conſilia, opportunaque adhibere remedia, omni que ſancta conſolatione iuuare.

Cum ad illum veniet, ſuper eum orabit ratione præſcripta; neque ſemel tantum, ſed ſæpius, & quotieſcunq; opportunè id facere poterit. poteritque; vt modò vna, modò alia ex formula precum, & ſacrarum lectionum, quæ ad id præſtandum in Sacramentali traduntur.

Accedet parochiali veſtitu de more ſine ſuperpelliceo indutus.

Cohortationes & monita ad ægrotum.

Præmeditatus veniet, vt habeat argumenta ad perſuadendum appoſi-

ta, ac præſertim exempla Sanctoꝝ; quæ rectè apteque adhibita, valde commouent: his autem cohortationum locis vti poterit, etiam alijs qui adſint, paululum ſecedere iuſſis, ita vt non audiant, ſi ita opus eſſe quandoque viderit.

Hortabitur, vt febrim ægritudinemve in quam incidit, patienter ægrotus in Domino ferat: gratiasque ei agat de ægrotatione qua corpus affligitur. cum inde animæ utilitas ſalutaris exiſtere poſſit, ſi verè, pieque charitatem Dei erga ſe agnoſcens, confirmabit ſe ipſum in omni patientia: vnde fructum verberum capiet.

Demõſtrare poterit, à Deo, qui ſons eſt omnium bonorum, factum eſſe, vt infirmus prosperam corporis valetudinem amiſerit; quoniam illius animæ ſalutariter conſultum eſſe vult emendatione vitæ antea actæ.

Si verò egrum diſciplinæ ſpiritualis, ſanctarumque virtutum ſtudioſum eſſe animaduertit; morbi vim à Deo ſolatam eſſe oſtendet, vt in ſpiritualis vitæ curſu quem ſuſcepit, maiori progreſſione verſetur, atque adeo perfectius inſiſtat.

Habebit etiam Parochus alios locos, quibus infirmum excitabit ad patientiã Chriſtiano homine dignam, & ad fructum ex inualetudine capiendum.

Monebit etiam, vt ne Dæmonis aſtu, neque medicorum pollicitationibus, nec propinquorum, aut amicorum, domesticorumve blandis cohortationibus ſe villo modo decipi ſinat, quo minus in ea quæ ſibi ſalutaria ſunt, incumbat.

Quare hoc infirmo ſuadere ſtudebit, vt quod itè Sanctus Ambroſius ſacris ſcripturis monet, ſalutare Dei in primis concupiſcat, nempe Chriſtum Dominum; ſicque animæ æternam ſalutem primò expetens, quærat deinde, quæ ad corporis valetudinem attinent.

Quæ quidè Parochus pro ratione morbi, & ægroti conditione, maiori ſtudio, efficaciã, vel amplificatione etiam ager.

Videbit, an aliquid domi, præſertim in cubiculo illius ſit, quod cum diſciplinæ chriſtianiæ moribus minus cõueniat.

Sacras imagines Chriſti domini eructifixi, B. Mariæ Virginis, & ſancti præſertim apponi curabit, quem æger præcipue

Tit. quæ ad
pia loca per
tin. § Primo
quoque. pa
gin. 197.

cipue veneratur, quem re patronum co-
lestem sibi delegit. Si vero neminem po-
tissimum delegerit, vt deligat, eiusque
sacram imaginem domi, in cubiculoq;
praesertim habeat, Parochus studebit.

Vasculum aquae benedictae, quando
collocatum non sit, collocari iubebit
propè lectum vbi iacet.

Monebit vt eleemosynas det quam-
plurimas, pro facultatum scilicet ratio-
ne, & modo.

Vt pro se orationem, supplicationemq;
à religiosis hominibus fieri postulet,
omniq; ratione curet.

Vt item domi suae pro se, dum aeger est,
familia quotidie certa hora precetur.

Vt ipse cum per morbum potest, aliquid
piè meditetur de vanitate mundi, de
exemplis patientiae, de fructu tribula-
tionum, de caelesti gloria.

Vt quotidie si per valetudinem potest,
vel coronam beatæ Mariæ Virginis; vel
si literas norit (quod Sanctus Augusti-
nus fecisse traditur, dum aeger fuit) se-
ptem psalmos poenitentiales piè reci-
tet: aut omnino aliquid precum pro vi-
ribus suis adhibeat.

Si Sacerdos, aut alicuius sacri ordinis
homo est, qui diuini Officij recitandi
lege adstrictus sit; suadebit, nè recita-
re facillè omittat, nisi vi morbi tandem
coactus, & de consilio confessarij, &
medici.

Proponet etiam aegrotanti, prout il-
lius conditio tulerit, aliquas breues ora-
tiones, quas iaculatorias dicimus; praes-
sertim è psalmorum libro sumptas, quae
facillè in promptu sint.

Pollicebitur quoque, se pro eo in Mis-
sae sacrificio, alioque tempore piè ora-
turum, curaturumq; vt parochiales iti-
dem pro eo faciant. Id vero ipse omni-
no praestabit, collectam pro eo dicens,
aut saltem orans; idque frequenter pro
aegri necessitate.

Ideo denunciabit etiam populo sin-
gulis diebus Dominicis orationem pro
aegrotis parochiae suae.

Monebit, vt cum conualuerit, primò
ad ecclesiam veniat, vbi super eum ora-
tiones dicantur; quod in multis eccle-
sijs pij, frequentisque est instituti.

De Confessione.

HOc in primis suadebit, vt de pec-
catis confiteatur: idque maximè
studebit, vt ad generalem de tota vita
anteacta confessionem illum inducat:
proindeq; eius utilitates, fructusq; salu-
tares breui enarrabit, quos inde capit.

Si vero aeger se difficilem praebent,
vt aut confiteri nolit, aut confessionem
longius differre velit; eius rei causam
Parochus studiosè perquiret: quae vnde
accidat, vbi animaduertent, tunc illam
appositis rationibus amouere studebit.
siq; rectè, salutariterq; suadendo illum
à proposito deducere non potest; nè ta-
men ei confitendi tempus proroget vl-
tra quam liceat, nisi re primum cum Ar-
chiepiscopi aut eius Vicario communicata.
A medicis autem opportunè cõtendet,
vt sacris decretis, pontificiaeque consti-
tutioni Pij Quinti obtemperantes, ad
illum inuisendum curandumq; non ac-
cedant post praescriptam tempus, nisi
ex confessarij scripto cognouerint, eum
de peccatis confessum esse.

Et quoniam causa, quamobrem ille
confiteri nolit, aut differat, multiplex
& varia esse potest; vtpotè, vel despera-
tio, quam ex peccatorum magnitudi-
ne, multitudineve concepit; vel affectus
alicuius peccati quod abijcere nolit; vel
accidia quaedam, qua fiat, vt is laborem
se disponendi exhorrescat; vel alia gra-
uis causa, quae eum à confitendo deter-
reat: ideo bene notos habebit locos, ra-
tiones, & argumenta suadendi, vel dis-
suadendi, prout causa tulerit, qua aeger
impeditur, aut deterretur.

Quamobrem aliquod studium in ijs
libris legendis ponet Parochus, quo-
rum doctrinis methodus traditur, ad
eos qui moriuntur iuuandos.

Cum aegrum autè vel eius sponte, vel
hortatu admonitioneque sua Parochus
ad confessionem accensum viderit; tunc
ad confitendum condicet diem & horam
ei commodam, nisi tamen periculum sit
in mora: nam si morbi vis nullam dila-
tionem patitur, cum eo aget, vt confe-
ssim confiteatur. Si item eo ipso tempo-
re praeparatus videbitur, eius confessio-
nem audiet: in qua si illi, vel morbo, uel
imperitia, vel timore, in enumerandis,

discernendisq; peccatis impeditum esse animaduertit, adiuuētum pro charitate prudentiaq; sua ei adseret.

Si scēminæ cōfessionem audiat, ostio patenti id præstet.

Curet ad id munus exequendum, superpellicem, & stolam paratā habere.

Sacræ omnino decētæ consulere studeat, quā maxime pro loco, & tempore potest, ex ordine sacræ pœnitentiæ ministrandæ supra explicato.

Neque omittat testimonium confessionis scribere; ne pœnam incurrat, de qua supra in Sacramento pœnitentiæ dictum est.

Pœnitentiam ne ideo tamen nimis leuem imponet, quod iusta ab homine iacente non possit præstari; si probabile sit quod conualescet, & tunc præstare poterit, quod non potuerat iacens. quod si credibile sit, eum non amplius surrecturum; rationes pœnitentiæ iustæ eliget, quæ possint præstari à iacente; veluti magnam eleemosinam pro facultatum modo.

Suadebit verò sepe, vt morbi afflictiones pœnitentiæ loco libenter accipiat, Dominoq; pro peccatis suis offerat.

Item vt indulgentiam consequi curet, ex Pontificia, seu Archiepiscopali concessione.

De Communione.

COHORTABITVR egrotum Parochus, vt sacram communionē sumat, etiam si grauius non ægrotet; maxime si festi alicuius celebritas id suadeat. neque ipse ministrare recusabit sepius in eadem infirmitate pro deuotione & desiderio egroti; præsertim si ille eum valet, solet frequentare: de quo in Concil. Prouinc. 4. decretum est.

Pro viatico ministrabit, cum probabile est, quod eam amplius sumere non poterit. cauebit autem nè ita cunctetur, vt periculum adeat ægrotus moriendi priusquam sumat.

Cum præterea posteaquam viaticum, extremamq; etiam vnctionem æger suscepit, aliquot dies superstes sibi sacrā communionē ministrari petit, eius pio desiderio Parochus non deerit: sed pro viatico illam iterum in eodem morbo non ministrabit. Ideoq; in ministrando

vtetur illis verbis: **Corpus &c.**

Vt quo maximo potest, ac debet, pietatis studio, & fidelium frequentia, ad ægrotos sanctissima Eucharistia deferatur; hæc vt infra Parochus diligenter curabit, atque exequetur.

Primum in sua parochiali ecclesia confratriæ corporis Christi instituet præscriptis regulis.

Aget cum vnoquoque patrefamilias, vt cum signum campanæ eo nomine datur ipse in ecclesiam parochialem ad comitandum rātam sacramentum conueniat, aut saltē filium natu maiorem, aut omnino aliquem ex familia ob eam causam mittat. habeatque præterea domi vnā, pluresve candelas cereosve; quibus in hoc pietatis christianæ officio vtatur.

Populum præterea sæpissimè cohortabitur, vt frequens semper, omniq; animi pietate ac religione venerabile sacramentum comitetur.

Neque hoc monere desistet, vt quando sacerdoti illud deferenti fideles obuiam fiunt, ipsi etiam prosequantur; qui que equo, aut curru vehuntur, descendāt etiam, & comitentur item, nisi necessaria, vel vrgenti de causa vehementer impediatur.

Quod autem ardentius ad id religiosè agendū fideles excitentur, crebrò etiam prout occasio tulerit, indulgentiam eo nomine concessam euulgabit.

Sacerdotes, & clerici ecclesiæ parochialis, nisi necessaria occupatione distinentur, etiam comitari studebunt.

Familia egrotantis obuiam procedet cereis accensis, omni pietatis cultu, ac depositis armis.

Parochus ad infirmum sacram Eucharistiam ipse feret, nisi morbo inualetadineve, aut necessaria causa impedita sit. cum verò alio Sacerdote vtitur, is sit, qui ex Concilio Prouinciali quarto requiritur.

Noctū non asseret, nisi periculo mortis instante.

Particulas autem duas feret: nisi cum aliquādo ob mortem instantem, vel nocte defert; vel certus est Parochus necesse esse, vt statim post communionem extremam etiam vnctionem ministraret.

Alla-

Allaturus, accuratè hoc præmonebit: primum vt ægrotantis ad quem deferatur, cubiculum ab omni sorde & inquinamento purgetur; amotaque omni re profana, exornetur, vbi potest, pio apparatu, & sacris imaginibus: tum præterea mensa consternatur mappa nitida, appareaturque cruce, aliave effigie sacra, candelabris, & candelis saltem binis. In qua mensa super corporali pixis cum sanctissimo ipso Sacramento collocabitur. sit præterea vas vitreum ad abluionis usum.

Qui ob egestatè id minus præstare possunt, eos curet Parochus iuvari à confratribus sanctissimi Sacramenti.

Certis campanæ percussionibus parochiæ suæ clericis, & parochiales, præsertim confratres sanctissimi Sacramenti conuocabit.

In deferendo vtetur pluuiali, vbi per loci, temporisque conditionem fieri poterit: alias verò superpelliceo & stola.

Curabit etiam clericos habere, non solum qui res sacras afferant in ministracione adhibendas, sed qui comitentur, & vnà cum eo preces recitent.

Ij superpelliceo induti sint; & si capitulum canonicorum ad sit, etiam alijs indumentis, quibus vtuntur in choro.

Sanctissimum Sacramentum deferet vasculo decore ad præscriptam formam: quod vasculum vel tenui linteo, vel velo ab humeris demisso decenter contegatur. si verò ob necessitatem noctu, & locis asperis, montuosisque, via præcipiti, aut lubrica deferet; sacrum illud vasculum in sacculum decentem qui à collo pendeat, ita includet, vt si fortasse ipse labatur, sacramentum in terra decidere nullo modo possit. Umbellam præterea vbi potest adhibebit, maioris vel minoris formæ pro locorum conditione ad præscriptum.

Cum Parochus accessit ad ægrotum, diligenter videat (si quidem grauius laborat) an integro sensu sit; an item periculum tussis; anque item vomitus. si tunc non potest sumere, necessitate, vique; repentina morbi impeditus, aliquantulum morabitur Parochus; dumque in mora est, ipse, & reliqui fideles genibus flexis coram sanctissimo Sacramento orabunt.

At verò si perseveret impedimentum, illud proponet ei adorandum, si modò ægrotus ita desideret: & impertita ei figura Crucis benedictione cum ipso Sacramento discedet. eodem modo oret, proponat, & benedicat, si, cum venerit, ab initio viderit fieri non posse, vt ægrotus sumat: sed ne deferat tamen vnquam ad eum, quem sumere non posse ante nouerit.

Si autem sumere potest, Parochus illum suauiter alloquetur; & quæret, an aliquid reliquum sit quod confiteri velit, tuncque libenter eum audiet, & absoluet: interrogabitque item, an sanctissimum Corpus Domini sumere velit; & si pro viatico dandum sit, id quoque exprimet: ad quod pie deuoteque sumendum paucis verbis inflammabit.

Si quando sine sacra hostia redibit, Parochus antequam domo ægroti abscedat, lumina extinguere iubebit; superpelliceum, stolam, tintinnabulum, umbellam non adhibebit; pixidem palam non deferet.

Prælato alicuius ecclesiæ, qui in lecto ægrotans frequentissimè sacre Eucharistiæ pabulo salutariter se reficiet, eam, & cum primò in ægrotatione, & cù pro viatico sumet, sacerdos qui post illum in ipsa ecclesia primariam dignitatem, locumve obtinet, deferet ac ministrabit, vniuerso clero eiusdem ecclesiæ prosequente, & societate etiam sanctissimi Corporis Domini. Si verò scriptus sacram communionem sumet, alius inferior sacerdos, vel Parochus ministrabit, societate tantummodo Corporis Domini comitante.

Alijs sacerdotibus eodem modo deferetur, eiusdem ordinis saltem sacerdotibus, alijsque clericis comitantibus.

Ægrotus si per valetudinem potest, è lecto surget: decoreque vestitus; & si est sacerdos, superpelliceo stolaque indutus, genibus flexis erit, dum sumet.

Monita, si morbus grauior fuerit.

SI morbus grauior, & cum periculo fuerit, Parochus ægrotum suadebit, vt dum integra mente est, rem omnem suam rectè constituat, & testamentum faciat.

R 4 In

In testamenti factioe significabit, quanti inter sit religiosos homines doctrina & pietatis vsu præstantes adesse, de quorum consilio ad remedium animæ suæ in vltima voluntate pro facultatibus aliqua pia opera statuat.

Legata pia quæ fecerit, præstari quamprimum, aut etiam ipso viuente monebit; cum hoc ei plurimū suffragari possit ad animæ salutem.

Hæc in primis monebit, quæ quamquam semper præstanda sint, tali tamē tempore in primis: vt si quid alieni habet, si per facultates potest, quamprimum restituat, aut saltem id præstari in testamento caueat.

Vt si de alicuius fama detraxit, curet ei aliqua ratione satisfacere.

Vt si quos inimicos habet, illis omnino ignoscat, omnemque facultatem, & inimicitias deponat.

Vt si quem offenderit, læseritve, vt potest satisfaciat.

Si ab aliquo læsus, aut forte vulneratus sit, ei ex animo, & toto corde ignoscat, offensionemque remittat.

Perquiret item, an sacro chrismate confirmatus sit, quodd si illum adhuc non esse uiderit, etiam iacentem, si adest Episcopus, confirmari; si minus adest, id cum per valetudinem poterit, vt quamprimum præset, accuratè monebit.

Monebit etiam, vt morbo magis etiā ingrauescente, sanctissimum viaticum, & extremæ vnctionis sacramentum in tempore petat; ut dum sensibus integris, & mente viget, piè religiosèque sacramenta accipiat.

Aget cum eo, vt si Dei gratia moneaturque ab eo morbo conualescet, vitam omnino emendet, aut sanctiorem viuendi disciplinam suscipiat.

Demonstrabit, Sathanam nihil non agere, vt impediat salutaria eius remedia: ideoque in id studere, vt infirmo in animum sæpenuero inducat, nihil periculi ex morbo quo laborat imminere: medicos autem verbis blanditijs, spem longioris vitæ sæpè polliceri, in id ipsumque familiares etiam & cognatos incumbere. Periculū igitur morbi ei ita celari ne sinit, vt eum mors opprimere possit inopinantem & imparatum.

Atque opportunè inducet illum, & suauiter, vt velit suum sibi periculum patefieri.

Animaduertet autem, ægrotos tribus potissimum solere valde molestis cogitationibus affici, anxieque perturbari. quarum primam affert mortis metus; alteram conscientia peccatorum; tertia oritur ex contemplatione diuinæ iustitiæ: quamobrem in promptu habebit argumenta ad persuadendum apposita, pro conditione ægrotantis: quem lenibus suauibusque verbis alloquetur.

Ostendet, mortem christianis hominibus non modò extimescendam non esse, sed etiam amandam, & expetendam: quæ nisi intercedat, fieri non potest, vt à peccati seruitute, & huius vitæ calamitatibus atque incommodis omnino liberati, æternam foelicitatem per Iesum Christi meritum consequamur. Atque in hoc suadendi genere rationes & locos sibi sumere poterit ex libro Sancti Cypriani, qui est de mortalitate.

Quem metum depellere studebit, non solum multis alijs rationibus; sed etiam & sacrarum literarum auctoritatibus, & exemplis sanctorum, & sacris precibus & orationibus.

Si ob affectum quo erga res terrenas irretitus tenetur, aut ob alias causas mortem exhorrescit: hunc affectum expellere conabitur rationibus ab earum vanitate vitioque deductis.

Ad sedandam perturbationem quæ oritur ex conscientia peccatorum, hortabitur, vt frequenti confessionis, & sacre communionis vsu sese religiosè corroboret: credatque omnino sacramentis peccata infinita Dei benignitate deleri.

Ad iustitiæ verò diuinæ contemplationem ægrotum valde se abijcientem, eriget commemoratione infinitæ bonitatis diuinæ: quæ nunquam patitur fideles esse destitutos, qui velint, quamdiu in huius vitæ cursu versantur, penitentia exactæ vitæ peccata diluere.

Si impatientem ægrotum viderit, ei proponet passionem Christi Domini, tormenta sanctorum martyrum, exempla aliorum sanctorum, Iob, Tobia, Iosephi, & aliorum. Merita præterea ostendet patientiæ, quæ multa sunt, & maxi-

ca. causas item ostendet afflictionum, quas Deus pater amantissimus, & medicus sapientissimus, tanquam medicamenta fidelibus adhibet.

Orationibus etiã breuibus vtetur, quas vnã cum ægroto pronunciat, ad illius impatiẽtiam sedãdam, depellendam ve. Cohortabitur præterea, & cõsolabitur eum, prout affectum esse viderit; agetq; pluribus, aut paucis, pro prudentia charitateq; sua. In eoq; denique diligens erit, vt omnem ex infirmi animo mœstiam abijciat, paratusq; sit, depositum suum, quandoq; illud repetere Deus voluerit, libentissimè reddere.

Si in vrbe, aliove loco æger est, vbi Archiepiscopus moretur; eum inducat ad benedictionẽ Archiepiscopalem vnã cum indulgentia, cuius facultatem Apostolicam habet, piẽ petẽdam, ipsam etiã Archiepiscopum ipse poterit quandoq; de illius morbo ægritudine certiorẽ facere; qui eundem sponte visitabit, & consolabitur; aut alium mittet.

In grauescente morbo Parochus infirmum crebrius inuiset, & iuuare ad salutem conabitur quam diligentissimè.

Si mortis tempus instare viderit, aget ad prescriptum, commendationisq; animæ officium præstabit. Monebit etiam instante periculo se confestim vocari, vt in tempore præsidio sit morienti.

ORDO MINISTRANDI

Eucharistiæ Sacramentum

infirmis.

PAROCIVS conuocatis parochiæ suæ clericis certis campanæ percussionibus; & item confratribus sanctissimi Sacramenti in Ecclesia parochiali; paratis item cereis, & umbella; manus lauabit.

Postea super pelliceo, stola, & pluuiali rubeis indutus, ad altare genibus flexis paululum tacitus orabit; mox ascendit, genuflectit, aperit tabernaculum; iterum genuflectit, extrahit pixidẽ suo velo tectam; super corporali in altari explicato collocat; rursus genuflectit, & claudit tabernaculum.

Tectis serico velo rubeo humeris, brachiisque, sumit pixidem; & eaque manu eodem velo cooperitã, sinistra pedem te-

nens, dextera nodum ipsius pixidis, & sub umbella procedit; quæ a dignioribus laicis deferetur.

Clericus vnus præibit, qui aquæ benedictæ vasculum cum aspergillo deferret; & tintinnabulum item per certa intervalla pulsabit; cuius sonitũ populus ad religionis cultum sanctissimo Sacramento tribuendum genibus flexis procedens excitetur.

Alter item clericus, si fieri poterit, adiungetur, qui bursam rubeam corporali incluso concinnè feret ante pectus; & item librum hunc, de quo ipse Parochus, quæ oporteat, recitabit.

Cerei duo lateribus inclusi à confratribus sanctissimi sacramenti præferentur; quæ lumina ventorum vi, præsertim per hyemem, extingui nõ possint.

Septem psalmos penitentiales Parochus in via piẽ recitabit; quos, si longum est iter, repetet, præsertim psalmũ Miserere; & alias etiam religiosas preces, hymnos, & psalmos accommodatos, quatenus spatium dabitur; idq; cum sacerdotibus, & clericis, qui comitabuntur, alternatim.

Reliqui fideles bini prosequuntur, orantes ipsi quoque; primo loco scholares sanctissimi Sacramenti deinde reliqui, viri scilicet, postremò femina; hæc capite velato, illi omnes capite aperto: omnes manu candelas accensas tenentes, vt plures possunt. viri autem aliqui poterunt à lateribus etiam cum luminibus comitari.

Cubiculum ægrotantis Parochus ingrediens dicit. *V. Pax huic domui.* *R. Et omnibus habitantibus in ea.*

Tum reponit sanctissimum Sacramentum in mensa apparatus, candelis accensis, supposito pixidi corporali explicato; & genuflexus illud adorat. Postea surgens, aspergit illum cum aqua benedicta accipit; ægrotum aspergit ad similitudinẽ crucis, cubiculum, & reliquos qui presentes adsunt, dicens Antiphonam. *Asperges me dñe hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. V. Gloria patri, &c. R. Sicut erat &c. tum repetit Antiphonam.*

Asperges me dñe hyssopo, &c. vt supra. Mox dicere pergit preces sequentes,

ita

Et versus ad ægrotum, vt tamen etiam
Sanctissimum Sacramentum reuerenter
aspiciat.

V. Saluum fac seruum tuum.
R. Deus meus sperantem in te.
V. Mitte ei auxilium de sancto.
R. Et de Sion tuere eum.
V. Nihil proficiat inimicus in eo.
R. Et filius iniquitatis non apponat no-
cere ei.
V. Esto ei domine turris fortitudinis.
R. A facie inimici, & persequentis.
V. Domine exaudi orationem nostram.
R. Et clamor noster ad te perueniat.
V. Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Deus infirmitatis humane singulare
præsidium; auxiliij tui super infir-
mum famulum tuum ostende virtutem:
vt ope misericordie tue adiutus, eccle-
siae tue sanctæ in cœlis representari
mereatur. Per dominum nostrum &c.

Si ægrotus extra lectum genibus fle-
xis esse poterit, vt supra dictum est, scam-
num panno mundo ecclesiastico stratum
ante se habeat: aut ipsum pannum sal-
tem a clericis, clericove sustentatum.
Si verò in lecto esse necesse sit, vt potest
elevator, & amictus, communicabit, pan-
no itidem ante se extenso.

Hic clericus versus sanctissimum Sa-
cramentum & Parochum genuflexus, mo-
net ægrotum & ceteros omnes, signum
Crucis sibi adhibere: & ipse signans se
dicit: In nomine patris, & filij, & spiri-
tus sancti. Amen. & manibus iunctis con-
fessionem generalem dicit; ægrotus si po-
test cum eo saltem submissa voce pro-
nunciante, aut saltem attentè audiente:
percutitque ter pectus ad ea verba, mea
culpa, &c.

Confiteor Deo omnipotenti. vt supra.

Qua confessione pronunciata, Paro-
chus dicit: Deo gratias. tum statim per-
git dicere manibus iunctis: Misereatur
tui omnipotens Deus, &c. vt supra.
Post manu dextera Crucis signum ver-
sus ægrotum adhibet, & dicit: Indulgen-
tiam absolutionem. vt supra. Postea di-
cit sequentem orationem manibus ex-
tentis, & clerico librū tenente. Oratio.

Dominus noster Iesus Christus, qui
dixit discipulis suis: quæcunque li-

gaueritis super terram, erant ligatæ &
in cœlo; & quæcunque solueritis super
terram, erunt soluta & in cœlo: (de quo-
rum numero, quamuis indignos nos esse
voluit) ipse te absoluat ab omnibus pec-
catis tuis, quæ quouis modo, cogitatio-
ne, locutione, & operatione egisti, atq;
a peccatorum nexibus absolutum, perdis-
cere dignetur ad regna cœlorum. Qui
cum Deo patre, & spiritu sancto viuit,
& regnat in secula seculorum. R. Amen.

Vbi Parochus hæc precatus erit, ad
mentem se conuertit, genuflectit, aperit
pixidem; iterum genuflectit, manu fini-
stra pixidem prehendit, & alterius ma-
nus duobus digitis pollice & indice sa-
cramentum accipit, paululumque de pi-
xide eleuat, & conuersus in medio men-
sæ versus ægrotum, vt is illud adoret, bre-
ui pro personæ, & temporis ratione ex-
citat illius fidem, & deuotionem.

Tum clericus genuflexus vt supra, dicit:
Domine non sum dignus, vt intres sub
tectum meum, sed tantum dic verbo tuo,
& sanabitur anima mea. quod iterum,
ac tertio repetet, per singulas vices pec-
tus percutiens quæ formula etiam vtem-
dum est, cum sceminae communicatio mini-
stratur. & ægrotus unà cum clerico eam
pronunciabit, saltem submissa voce.

Quibus verbis pronunciatis, Paro-
chus cautè, & diligenter præbet ei san-
ctissimum Sacramentum, & signum cru-
cis super pixidem ante faciem ægroti
faciens, dicit: Corpus Domini nostri
Iesu Christi custodiat animam tuam in
vitam æternam. Ægrotus respondet.
Amen. videat verò Parochus, vt ante-
quam Sacramentum præbeat, satis spa-
tij relinquat ad dicendum: Amen.

Si verò infirmo communionem pro-
viatico ministrat, dicat hoc modo:

Accipe frater (si verò scemina est) so-
ror, viaticum Corporis Domini nostri
Iesu Christi, qui te custodiat ab hoste
maligno, & perducatur in vitam æternam.
ægrotus respondet. Amen.

Postea Parochus digitis pollice & in-
dice quibus ministravit, super pixide si-
mul iunctis, ad mensam reuertitur. vbi
deposita pixide super corporale, eaque
contecta, tum facta genuflexione, statim
digitos quibus Sacramentum tetigit,

FINIS

vino & aqua abluit in vase non consecrato. ad eum vsus præcipue parato, quod secum portandum curabit; tum purificatorio abstergit. clericus autem præbet ægroti ablationem; quod si ægrotus sumere non potest, eam ad ecclesiam deferet, & in sacrarium mittet.

Facta purificatione, Parochus stans vt supra dicit manibus iunctis.

V. Domine exaudi orationem nostram.

R. Et clamor noster ad te perueniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Deinde manibus extentis orationem sequentem.

Domine sancte, pater omnipotens, æterne Deus, te humiliter deprecamur; vt accipienti fratri nostro (vel) sorori nostræ, sacrosancam Eucharistiam corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi filij tui, & animæ & corporis sit salus. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum &c.

Hic infirmum Parochus aliquid admonebit, ex ijs quæ supra exposita sūt; hocque in primis, vt in tempore petat extremam vñtionem: si que in eo statu est, vt non sit differenda, ipse Parochus nullam moram interponet.

Videbit antequam inde discedat, vt si aliquando Sacramentum palato ægroti adhæserit, tatum vini, aut aquæ det, vt illud glaciât: quod vbi factum viderit, ad mensam genuflectet, & pixidem capiet, vt attulit; & versus ægrotum cum ea crucis signum faciet.

Ita ad ecclesiam rediens quo ordine venerat, dicit caticum sequens: & item alias religiosas preces ad hunc vsus accommodatas (præcipue cum longum est iter) cum sacerdotibus, & clericis alternatim vt supra.

Benedicite omnia opera Domini Domino &c. vsque ad finem cantici.

Reuersus verò collocat debita reuerentia pixidem cum Sacramento super altari, supposito corporali extento; genuflectit; postea stans manibus iunctis dicit:

V. Panem de celo præstitisti eis.

R. Omne delectamētum in se habēt.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Tum manibus extentis dicit orationem sequentem.

Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti; tribue quæsumus: ita nos corporis & sanguinis tui sacra mysteria venerari; vt redemptionis tuæ fructum in nobis iugiter sentiamus. Qui viuus &c.

Qua oratione peracta, genuflectit; pixidem vtraq; manu tenens, signum crucis cum ea versus populum adhibet, benedicens his verbis:

Benedicat vos omnipotens Deus, pater, & filius, & spiritus sanctus. R. Amē. Deinde conuersus ab alia parte ad altare, reponit pixidem in tabernaculo, genuflectit, postea claudit.

Tum indulgētiam publicè denunciât ijs concessam, qui Sacramentum eo modo comitantur; paucis verbis eos cohortans, vt in religioso eo instituto perseverent: & ita fideles in pace dimittet.

DE SACRAMENTO Extremæ Vñtionis.

Rubricæ, seu instructiones.

EX TREMO vitæ nostræ tempore præsidia diuinæ gratiæ nos eò plura habere conuenit, quò & vehementius torquemur metu mortis impendentis, & in periculo etiam maiori versamur. Sicut igitur clemētissimus Redemptor noster diuina in alijs sacramentis adiumenta fidelibus, dum in hoc sæculo viuunt, parauit: ita hoc extremæ vñtionis Sacramento, finem vitæ huius, tanquam firmissimo quodam, cœlestique præsidio communit.

Hoc Sacramentum à Christo Domino ut cætera sacramenta est institutum; apud Marcum quidem insinuatum, per Iacobum autem Apostolum ac Domini fratrem fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit, quis in vobis? inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum; & alleuiabit eum Dominus; & si in peccatis sit, remittentur ei.

Administrantur in ecclesia fidelibus plures sacræ vñtionis, veluti, Baptismi, Confirmationis, Ordinis: & quoniam hæc extrema est, quæ fidei graui-

Marc. 6.
Iacobi 5.

ter periculoseque ægrotanti ministratur; ideo Sacramentum extremæ vñtionis appellatum est, & sacramentum etiã vñtionis infirmorum, & præterea sacramentum exeuntium.

Hoc sacramentum, vt alia sacramenta, constat ex materia, & forma. Itaque eius materia est oleû ab Episcopo consecratum, liquor scilicet, non ex quauis pingui crassaque natura, sed ex olearum bæccis tantummodo expressus.

Atque hæc quidem materia aptissimè illud significat, quod sacramenti vi in- tus in anima efficitur; mitigatur enim animæ dolor & tristitia vñtione quadam inuisibili; eiusq; vires recreantur, vt infra dicitur latius.

Forma verò sacramenti est verbum, & solennis illa precatio, qua sacerdos ad singulas vñtiones vtitur, cû inquit: Per istam vñtionem, & suam pijsimam misericordiã, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti; & sic de reliquis. Quo fit, vt cum aliorum sacramentorum forma, vel absolute significet quod efficit, vt illa, Ego te baptizo; vel tanquam ab imperantibus pronuncietur, vt in sacramento ordinis, Accipite potestatem; hæc vna extremæ vñtionis forma precatio quadam absoluetur.

Atqui sacramenti huius minister sacerdos est ritè sacerdotio initiatus: nec verò tamen cuius id ex sacris decretis administrare licet; sed proprio Parocho qui iurisdictionem habeat, aut alteri, cui ille, Superior ve ministrandi sacramenti facultatem ex causa dederit.

Fructus atque vtilitates quæ ex hoc sacramento capiuntur, Parochus accuratè studioseque explicabit, cum in vñtione infirmi opportunum viderit; tum maxime in cohortatione ad illud spontè petendum; & in primis in ministratore, quantum per temporis angustiam, & morbi vexationem potest.

Prima igitur vtilitas & effectus huius sacramenti est, quod peccati reliquias tollit, tanquam complementum sacramenti poenitentia: Quæ reliquæ peccata esse intelliguntur, siue mortalia, siue venialia, quæ post alia sacramenta remanent. potest enim fieri, vt ignoran-

te eo qui commisit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat: in quo delendo ita hoc sacramento iuuatur; vt fieri possit eum per hoc sacramentum saluari, qui alioqui fuisset damnandus.

Hæ reliquæ etiam sunt, torpor, moeror, & anxietas quædam, quæ ex peccato relinquuntur, & hominem morti proximè affligit.

Sunt porro multa, quæ ægrotantem variè affligunt; & mortis naturalis metus, & diuini iudicij horror, quo maxime terretur; & morbi vis: quæ illum ita deprimunt, vt de Deo, diuinisq; & cœlestibus rebus, ac de animæ suæ salute cogitationes aliquando suscipere non possit. Fitque sæpè interdum, vt morbo vexatus, paulo momento huc atque illuc impellatur, modò ad querelas, modò ad suspiciones, modò ad impatientiam, aliasque huius generis prauas affectiones, quæ illius animam lædunt.

Aduersus hæc porro omnia incommoda sacramentum hoc tanquam saluberima medicina valet, eamque vim diuinitus habet, vt leuius ea ferat.

Alia est vtilitas; Cum enim Diabolus, qui diuturno vsu conditionem, ingenium, moresque ægrotantis didicit, extremo eo tempore omne certamen variè aggrediatur, vt eum distrahat, desperatione, & animi abiectioe perturbet, aut nimia arrogancia atque elatione quadam attollat: hoc sacramento vires infirmo diuinæ subministrantur, quibus aduersario fortiter resistat.

Cum igitur aduersus hostem animam corroborat; tum etiam corpus, vbi animæ saluti expedierit, aliquando sanat.

Hoc etiam sacramento, fidelis qui illud piè sumit, palàm publiceque quodammodo profitetur in obitu fidem catholicam. Apertè enim declarat, se, sicut ad id tempus in ecclesia militante cum fidelibus communionem habuit; ita in fine se se habere; sperareq; in ecclesia triumphante consortium habiturum cum sanctis, qui aeterna cum Christo gloria perfruuntur.

Ceremoniæ & ritus ministrandæ extre-
mæ vnctionis.

Primo multæ ad Deû preces pro eo
piè adhibentur, quibus diuinum eius
auxilium imploratur: leguntur litanie,
Sanctiq; Dei inuocantur: & nullum om-
nino est sacramentum, quod plurib. pre-
cibus administratur: egent enim fideles
eo potissimum tempore magno auxi-
lio: & ideo Parochus, alijsq; omnes præ-
sentes toto corde precantes tunc eniti
debent, vt laboranti subueniant.

Præterea corporis partes vnguntur;
quæ veluti sensuum instrumenta homi-
ni data sunt. oculi propter visum, aures
propter auditum, nares propter odora-
tum, os propter gustû & sermonem, ma-
nus propter tactum. sicut enim in mor-
bo corporis ea pars curatur tantum, à
qua morbus manat, non autem totum
corpus; ita hic ea tantum membra vn-
guntur, in quibus potissimum sentiendi
vis eminet, vnde peccatum quasi per
ostia intrare solet. renes quoque veluti
voluptatis & libidinis sedes: tum pe-
des, qui sunt nobis ingressus, & ad lo-
cum mouendi principium.

Quæ duæ partes postremæ non tamen
ita sunt necessariæ vt aliæ, quæ sunt
quinque sensuum. ideo in fœminis re-
nium vnctionem omittet.

Si quis membro aliquo careat, quod
inungi præscriptum est, vngat partem
ei propiorem.

Reliquis infirmis manus ab interiori
parte munget, sacerdotibus verò ab ex-
teriori parte, cum prius in sacra ordi-
natione vnctæ fuerint.

Vngendis autem oculis, alijsq; mem-
bris, quæ in homine paria sunt, hoc val-
de cauebit, vt cum vtrunque membrum
vnus tantum sensus sit, vtriusq; in idem
vnctionem absoluat unica solû verborû
forma, licet duas cruces faciat. Vngat au-
tem primo dextrum, deinde sinistrum,
cruce vnicique impressa oleo sacro.

Vnguntur oleo, quia gratia Spiritus
sancti, quæ oleo significari solet, anima
perfunditur, ad peccata, peccatorumq;
reliquias abstergendas, animam alle-
uiandam, & confirmandam.

Forma adhibetur, quæ precationem
habet, cû Sanctus Iacobus dixerit, orent

super eum &c. Atque cum hoc sacramen-
tum sit quoddam poenitentiae comple-
mentum; infirmique eo maximè tempo-
re non possint opera poenitentiae facere,
ex sola misericordia remissionem expe-
ctant, quæ precatione imploratur.

Crux item, dum vnctio sacro oleo adhi-
betur, imprimitur; vt sciamus, hæc do-
na nobis concedi meritis crucis & pas-
sionis Domini; vtq; eo signo, in pugna,
quæ cum aduersario sustinenda est, vta-
mur, sensusq; nostros muniamus; item-
que vt ad Christi iudicis tribunal signû
crucis deferamus, quo ostendamus, nos
sub Crucis vexillo constanter vsque ad
obitum pugnasse.

De diligentia in ministrando.

Omni diligentiam Parochus in eo
adhibebit, vt cum periculum mor-
tis ægroto impendit, supremusque vi-
tæ dies instare videtur, illud in tempo-
re ministret: proposito sibi exemplo
sanctissimi Episcopi Malachie, qui cum
culpæ suæ, licet immeritò adscriberet,
quod mulier quædam sine hoc sacramen-
to decessisset; totam noctem lachrymâs
se se afflixit, ita vt Dei misericordia ma-
ne illa quasi è somno excitata, è lecto se
erigens hoc sacramentum acceperit, &
etiam à morbo conualuerit.

Quare cum quis eius curæ commissus pe-
riculosè ægrotat, cum ab ecclesia Paro-
chus abesse non debet, tum illi, vt de vi-
sitatione dictum est, frequenter visita-
bit: paratusq; erit die noctuq; nulla in-
terposita mora in tempore ministrare.
Vt autem in tempore ministret, cum sæ-
pè alias, vt pote cum ægrotantem pri-
mò visitat, tum quo etiam tempore sa-
cræ Eucharistiam pro viatico ei mi-
nistrat, hoc illum monebit, vt dum sa-
na mente est; sibi ministrari petat: si-
mulque item demonstrabit, quam salu-
tariter expediat, vtro sponteque piè sa-
cramentum hoc deposei.

Ad quod etiam sacramentum perci-
piendû, quò magis fideles accendat, eius
fructus atq; vtilitates aliquando, prout
opportunitatem esse viderit, accuratè expli-
cabit: idemque vnicique infirmo cum
ministrat, præstare non ommittet, quan-
tum

tum sanè tunc per temporis angustiam, morbiq̄ue vexationem potest.

Atque cum ad ægrum valde periculose ægotantem sacram Eucharistiam pro viatico fert, vasculum etiam sacræ vnctionis afferet, præsertim si infirmi domicilium ab ecclesia longè abest: vt si morbi vis magis ingrauescet, in tempore ministret.

Ministrabit autem, dum æger integris sensibus est. Quòd si aliqua morbi vi infirmus oppressus, dubitatur, viuusne sit, an mortuus: tunc diligenter de hoc sacerdos videbit, consulto etiam medico, si in tâta temporis breuitate potest: si non potest, & in dubio est, ea conditione vtetur: Si es viuus, per istam sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quidquid &c.

Si æger autem in eo statu est, vt spiritum ante exhalaturus videatur, quàm sacramenti huius ministracionem ipse Parochus absoluere possit, tunc psalmis, & litanijs prætermisissis, statuta formula verborum, singulas corporis partes, quas vngi ritus postulat, inunget. Si que superstes erit, tunc statas reliquas preces, litaniasque adhibebit. Si verò dum vngitur, spiritum emisserit, vngere Parochus desistet.

Rursus, si aliquando acciderit, ipsum Parochum, dum vngit, præ virium imbecillitate, aliove casu deficere: alius sacerdos, si præsens aderit, aut aliunde statim euocatus, reliquas partes quas ille non vnxit, vngere ritè perget: vnctas autem denuo non vnget.

Si per errorem sacerdos aliud oleum, quàm quod infirmorum est, ad ægotum vngendum vnquam adhibuerit, etiam si chrismatum, aut catechumenorum sit; vt erratum emendet, olei sacri quod proprium infirmorum est, vnctionem eidem adhibeat, tumque sacramenti formam iteret.

Ministraturus, quot commodè potest habere, presbyteros, & clericos adhibere studeat superpelliceo indutos, qui ipsum & ministrantem, & precantem, pietatis, orationisque studio in eo ministro adiuuent.

Quòd si plures habere non potest, unum

saltem omnino adhibeat clericum sibi ministrantem.

Accedat illud ministraturus stola violacea, & super pelliceo indutus.

Vas sacri olei ne sinu, brachiove comprehensum, sed sacculo serico violacei coloris aptè inclusum cordula serica à collo pependens reuerenter ferat.

Mensam prope ægotantis lectum paruulam, vbi commodè fieri potest, parari, mappaque candida sterni curet: super qua vas sit cum bambacio ad abstergendas vnctiones, micaq; panis ad absterfionem digitorum. Sit ibidem vas alterum aquæ ad manus lauandas, & candela ceræ item parua.

Qua in mensa vas sacri olei à parte lecto viciniore ponatur; à laico autem homine ne manu teneatur.

Curet, vt toto eo tempore domestici simul omnes qui ad sunt, pro eo Deum piè precentur.

Hoc etiam Parochus domesticos, qui ægoti curam habent, moneat, vt ne post extremæ vnctionis sacramentum, quod ei ipse ministravit, corporis curam deserant.

Quibus ministratur Sacramentum extremæ vnctionis.

Ministratur hoc sacramentum adultis, periculose ægotantibus, propeque moribundis, & senio etiam confectis, in diem morituris, etiam si ægoti non sint; peste item laborantibus, tamen si mortis periculum imminere tunc non videatur, cum de repente mors nec opinantes eos occupet; periculose etiam vulneratis ad mortem.

At non infantibus, puerisque, qui nullum adhuc rationis usum habent, neque peccata admittunt; nec furiosis, amentibusque toto vitæ tempore insaniam vexatis; nec excommunicatis, interdictis, impenitentibusve.

Neque mulieribus in partu laborantibus; neque ad bellum proficiscentibus, neque nauigationem, aut peregrinationem suscipientibus; neque iis, qui mox ultimo supplicio afficiendi sunt; neque etiam perpetuo carcere multatis ministratur; nisi cum hi ex morbo in periculo mortis versantur.

Infirmis

Infirmis autem, qui sana mente dum erant, illud petierunt, aut verisimile est, quod petissent; etiam si postea in amentiam inciderint, vel ratione, sermoneve uti desierint, ministrabitur item.

Si verò dum infirmus amentia phrenesive laborat, verimile sit, ut indecorè, aut spurcè, impureve aliquid agat; quo irreuerentia sacramento huic fiat; non vngetur, nisi alicuius complexu ita teneatur, ut firmus stabilisq; hæreat.

Cæcis, surdis, mutis, paralyticis, quamvis eo sensu vel videndi, vel loquendi, vel ambulandi semper caruerint, præbebitur: peccare enim potuerunt per internas potentias, quibus ea membra respondent.

Item ei ministrari debet, qui fortè dum est in articulo mortis, sit baptizatus.

Quæ præparatio ad extremam Vnctionis sacramentum adhibenda.

Quoniam nihil sacramenti gratiam magis impedit, quam mortiferi alicuius peccati conscientia: idcirco in eo ministrando usum consuetudinemq; hanc tenebit, ut si fieri potest, infirmum non ante vngat, quam peccata confessus sit, ac præterea sacramentum Eucharistiam sumperit, at saltem sit confessus; si fortè non potuerit infirmus ob stomachi, gutturisve impedimentum sanctissimam communionem sumere.

Si quem verò de repente morbi vis occuparit, ut neque confiteri, neque communicare potuerit; ex aliqua tamen contritionis, aut pietatis significatione conicitur, eum velle sibi hoc sacramentum extremæ vntionis ministrari: tunc Parochus ministrabit.

Quò diligentius item infirmum præparet, præter alia, quæ ei de vi, salutariibusque fructibus huius sacramenti ut supra dictum est, diligenter exponet, hoc etiam persuadabit, ut ea fide se vngendum præbeat, qua olim, qui ab sanctis Apostolis sanandi erant, se ipsos offerre consueverunt. in primis autem animæ salus, deinde etiam corporis valetudo, cum conditione, si ad æternam gloriam profutura sit, expetenda est.

Tum verò demonstrabit, illum dubita-

re non debere, quin sanctæ illæ preces à Deo exaudiantur, quibus ipse Parochus, sacerdosve, ecclesiæ, & Domini personam gerens, utitur ad huius sacramenti ministrationem.

Decebit etiam maximè eam corporis præparationem adhibere, ut partes vngendæ prius abluatur, quantum comòde fieri possit, ad sacri olei reuerentiam, præsertim quæ sordes solent magis contrahere.

Quoties hoc sacramento vtendum est.

Intelliget Parochus, infirmum, quam diu in eadem ægrotatione, & in eodè mortis periculo versatur, semel tantum esse extrema vntione liniendum. Quòd si vntione suscepta conualuerit, quoties postea in vitæ discrimen inciderit, toties hoc sacramentum ei adhibebitur. Item in morbis quibusdam diuturnis, puta in hydropisi, si ob mortem impendentem quis vntus fuerit, & euaserit; deinde ex eodem morbo in alium similem casum, & periculum mortis rursus inciderit; rursus etiam vngi debet.

ORDO MINISTRANDI Sacramentum extremæ vntionis.

Parochus vocatus ad ministrandum Sacramentum extremæ vntionis, omnibus ijs, quæ mox supra præscripta sunt, rectè animaduertis, & præparatis; ut parochiæ suæ fideles excitet ad orandum pro infirmo, & conuocet suæ parochiæ sacerdotes alios, clericosve, quorum ministerio ut supra dictum est, in administratione vtatur; campanæ signum statim dandum curabit, quòd à signo communionis distinguatur.

Mox verò indutus superpelliceo & stola violacea, accipit vas olei sacri.

Clericus indutus superpelliceo vas feret aquæ benedictæ cum aspersorio, & libum hunc sacramentalem.

Curabit etiam crucifixi paruam imaginem afferri, si fortè ea ægroto desit. item cereum laterna inclusum: idq; per clericum, si adsit.

Tintinnabulum verò non adhibebitur. Dum in via est, & ad ægrotum accedit, psal-

psalmum quinquagesimū dicit, & alias
pias preces. Cubiculū autem, vbi ægro-
tus iacet, ingrediens, dicit.

℣. Pax huic domai.

℞. Et omnibus habitantibus in ea.

Tunc vas olei sacri reponit in men-
sa præparata, vbi candela accensa sit.
deinde dicit.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Deus qui benedixisti vestigia Apo-
stolorum tuorum Petri, & Pauli,
atque Andreæ, dignare benedicere do-
mum istam, atque ingressum istum. Ex-
pelle hinc Domine omnes insidias dia-
boli; & reple eam omni gaudio, lætitia,
sanitate, & pace; & fac eam abundare
omnibus bonis: vt de tua largitate sem-
per abundet, & Angelus tuus bonus sem-
per eam in pace custodiat. Per dñm &c.

℣. Propitius sit nobis omnipotēs, & mi-
sericors Deus, qui fecit cœlum & ter-
ram, & benedicat nos. ℞. Amen.

Hic aqua benedicta Parochus ægrotum
ad similitudinē crucis aspergit, & astan-
tes, & cubiculum item, dicens.

℣. Pax, & benedictio Dei omnipoten-
tis, patris, & filij, & spiritus sancti, de-
scēdat super domum istam, & super om-
nes habitantes in ea. ℞. Amen.

Alperione peracta, & crucifixi etiam
imagine ante oculos ægroti collocata,
Parochus ab illo querit, an aliquid ha-
beat, recordeturve, quod confiteri ve-
lit: siquē nihil quidquam habet, cleri-
cus versus sacram imaginem & Paro-
chum genuflexus, monet ægrotum, & cæ-
teros omnes, signum crucis sibi adhibe-
re: & ipse signans se, dicit: In nomine
patris, & filij, & spiritus sancti. Amen.
& manibus iunctis confessionem gene-
ralem dicit, ægroti si potest, cum eo sal-
tem submissa voce pronunciantē, aut sal-
tem attentē audientē: percutitq; ter pe-
ctus ad ea verba, mea culpa &c.

Confiteor Deo omnipotenti &c.

Deinde Parochus manibus iunctis dicit.

Miseretur tui omnipotens Deus, &c.

Deinde signum Crucis dextra formans
versus ægrotum, dicit:

Indulgentiam absolutionem &c.

Postea omnes qui adiunt, & præser-
tim familiam præsentem, genibus fle-

xis orare iubet: tum is genibus etiā
flexis, dicit vnā cum alijs presbyteris,
vel clericis, si plures intersunt, si mi-
nus, cum vno, psalmos pœnitentiales,
& litanias vt mox infra, si tempus da-
tur: alioqui si non datur, vt supra, dum
ab alijs psalmi, & litanie dicuntur, ipse
stata formula inferius descripta vnget.

℣. Deus in adiutorium meum intende.

℞. Domine ad adiuuandum me festina.

Gloria patri, &c. Sicut erat in prin. &c.

Antiphona. Infirmus sum. Psalmus 6.

Domine ne in ira tua arguas me &c.

vsque ad finem. Gloria patri, &c.

Antiphona. Infirmus sum sana me do-
mine Deus meus.

Antiphona. Sperantes in domino.

Psalmus 31. Beati quorum remissæ sunt

iniquitates, &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Sperantes in domino mise-
ricordia circundabit.

Antiphona. Intende in adiutorium.

Psalmus 37. Domine ne in ira tua ar-
guas me, &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiph. Intende in adiutorium meum

domine Deus salutis meæ.

Antiphona. Peccaui domine.

Psalmus 50. Miserere mei Deus secun-
dum magnam &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Peccaui domine, peccaui, &
iniquē egi; munda me à peccatis meis:

quia potens es, miserere mei.

Antiphona. Clamor noster domine.

Psalmus 101. Domine exaudi orationē
meam, & clamor meus &c. vsq; ad finē.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Clamor noster domine ad
te perueniat.

Antiphona. Fiant domine.

Psalmus 129. De profundis clamaui ad
te domine &c. vsque ad finem.

Gloria patri, &c.

Antiphona. Fiant domine aures tuæ in-
tendentes in vocem orationis meæ.

Antiphona. Exaudi me.

Psalmus 142. Domine exaudi orationē
meam: auribus percipe &c. vsq; ad finē.

Gloria patri, &c.

Antiph. Exaudi me dñe in tua iustitia: &
non intres in iudicium cum seruo tuo.

Anti-

Antiphona. Infirmorum propitiator, abiectorum protector, desperandorum saluator, Deus patris mei, & Deus hereditatis Israel, dominator celorum, & terræ, creator aquarum, rex totius creaturæ tuæ, exaudi preces nostras.

Deinde dicuntur Litanie.

Quibus absolutis dicit. Pater noster. Secretò.

✠ Et ne nos inducas in tentationem.

℞. Sed libera nos à malo.

✠ Adiutoris nostri in nomine Dñi.

℞. Qui fecit cælum, & terram.

Credo in Deum. Secretò.

✠ Carnis resurrectionem.

℞. Vitam æternam. Amen.

✠ Saluum fac seruum tuum.

℞. Deus meus sperantem in te.

✠ Mitte ei domine auxiliũ de sãcto.

℞. Et de Sion tuere eum.

✠ Nihil proficiat inimicus in eo.

℞. Et filius iniquitatis non adiciat nocere ei.

✠ Esto ei dñe turris fortitudinis.

℞. A facie inimici, & persequentis.

✠ Domine exaudi orationẽ nostrã.

℞. Et clamor noster ad te perueniat.

✠ Exurge Christe, adiuua nos.

℞. Et libera nos propter nomen tuũ.

✠ Dominus vobiscum.

℞. Et cum spũs tuo.

Oratio.

Quam super ægroũ Parochus stans, manumq; dexteram illi imponens dicit. quod idem faciunt reliqui sacerdotes, qui adfunt.

Santum, ac venerabile nomen gloriæ tuæ inuoco, excelsè Deus, pater omnipotens, qui fecisti cælum, & terrã, mare, & omnia que in eis sunt. Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, qui in altis habitas, & humilia respicis; respice super impositionem manuum, quam facimus super hunc famulum tuũ. N. quæ manus spiritualiter operentur super eum. Da ei Domine sanitatem corporis, & integritatem mentis, longanimitatem vitæ, prosperitatem in valitudine; & ab omni inquietudine inimici libera eum, qui liberaſti filios Israel de terra Aegypti, Petrum de custodia carceris, Paulum de vinculis, Susannam de falso crimine, Danielelem de la-

culeonum, tres pueros de camino ignis ardentis, Ionam de profundo maris, Lot de Sodomis. Ita ei miserearis domine, qui misertus es ciuitati tuæ Ninive. Domine sis ei adiutor, protector, atque defensor, sicut fuisti puero tuo Dauid ad expugnandum Goliath: & aperi oculos cordis eius ad cognoscendum voluntatem tuam, sicut aperuisti oculos ca pitis Tobie ad videndum visibilia: & perduc eum ad regnum tuum cœleste. Per dominum nostrum. &c.

His precibus peractis, vel dum peraguntur, vt supra dictum est, Parochus pollice intincto oleo sacro vngit in formam crucis has septem corporis infirmi partes, oculos, aures, nares, os, manus, pedes, ac renes. Dumq; vngit, verborum formam, vt infra in singulis partibus profert, crucis signum singulis etiam adhibendo. Vbi verò vnquamque partem vnxit, ipsemet, aut Sacerdos alius si adest, aut clericus sacris ini tiatus, partem inunctam continuò tergit bambacio, quod in vase mundo ponitur ad eum vsum parato, quod secum portandum curabit; quodq; deinde peracta tota vnctione ad ecclesiam deferretur, & ibi cõburitur: cineres verò projiciuntur in sacrarium.

Ad oculos, primò de xterum, deinde sinistrum.

Per istam vnctionem, & suam piſſimam misericordiam ✠ ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. ℞. Amen.

Ad Aures. Per istam &c. ✠ ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per auditum deliquisti. ℞. Amen.

Ad Nares. Per istam &c. ✠ ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per olfactum deliquisti. ℞. Amen.

Ad os, labris cõpressis. Per istã &c. ✠ indulgeat tibi Dñs quidquid per gustum, & locutionẽ deliquisti. ℞. Amen.

Ad manus. Per istam &c. ✠ ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per tactũ deliquisti. ℞. Amen. Sacerdoti infirmo non interius, sed exterius manus vngatur, vt supra dictum est.

Ad pedes, in plantis. Per istam &c. ✠ ✠ indulgeat tibi Dominus quidquid per gressum deliquisti. ℞. Amen.

S Ad

Ad renes. Per istam &c. I indulgeat tibi Dominus quicquid per lumborum delectationem deliquisti. R . Amen. Mulieri renes non vnguntur, ut dictum est.

Postea Parochus digitum pollicem, quo vnxit, medulla panis bene fricat, & aqua abluit in vase supradicto: tum manutergio abstergit, ablutiois vero aquam cum micis refert in Sacrarium.

His finitis dicit sequentes orationes ad ægrotum versus, manibus extentis.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Deus Angelorum, Deus Archangelorum, Deus omnium Patriarcharum, & omnium sanctorum, Deus vniuersæ creaturæ conditor: qui dixisti Apostolis tuis; Ite, sup̄ egros manus imponite; demonia eijcite; qđ gratis accepistis, gratis date: vbi nos indigni, & peccatores manus in tuo nomine imponimus, tu domine tuam spiritalē impone digneris. Per dominum nostrū &c.

Oratio.

Domine Deus, qui per Beatū Apostolum tuum Iacobum dixisti; infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuia bit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei: cura quesumus redemptor noster gratia sancti Spiritus languores istius infirmi; sana vulnera, eiusque remitte peccata, atque dolores cunctos cordis, & corporis ab eo expelle, plenamq; ei interius exteriusq; sanitatem misericorditer redde: ut ope misericordiæ tuæ restitutus, & sanatus, ad pristina pietatis reparetur officia. Qui viuīs &c.

Orationes sequentes alternatim, si plures adsunt sacerdotes, dicuntur singulæ cum, [Dominus vobiscum,] & concluduntur item singulæ: [Per Dominū.] &c. Si vero Parochus solus est, ipse singulas dicit: primæq; tantum præponit, [Dominus vobiscum.] & vltimam solum concludit, Per dominum. &c.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo.

Oratio.

Respice domine famulum tuum in infirmitate sui corporis laborantem: & animam refoue quam creasti. Ut castigationibus emendatus, cōtinuō se sentiat tua medicina saluatum.

Deus qui facturæ tuæ pio semper dominaris affectu: inclina aurem tuam supplicationibus nostris: & famulū tuū aduersa valetudine corporis laborantem placatus respice: & visita eum in salutari tuo: & cœlestis gratiæ præsta medicinam.

Omnipotens sempiternæ Deus, salus æterna credentiū, exaudi nos pro famulo tuo, pro quo misericordiæ tuę imploramus auxilium: ut reddita sibi sanitate, gratiarum tibi referat actionem.

Deus qui B. Petrum Apostolum misisti ad Tabitham famulam tuam, ut eius precibus suscitaretur ad vitam: exaudi nos quesumus: & famulo tuo, quem in nomine tuo visitat nostra fragilitas, exorata medicinæ tuæ medela lubueniat.

Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium, auxilij tui super infirmum famulum tuum ostende virtutem: & ope misericordiæ tuę adiuto salutiferam regni cœlestis tribue medicinam: Per dominum nostrum &c.

V . Dominus vobiscum.

R . Et cum spiritu tuo.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

V . Benedicat, & exaudiat nos Deus, R . Amen.

V . Procedamus cum pace.

R . In nomine Christi.

V . Benedicamus Domino.

R . Deo gratias.

V . Pax, & benedictio Dei omnipotentis patris I & filij I & spiritus I sancti descendat super te, & maneat semper. R . Amen.

Quæ Parochus aget post ministracionem.

Parochus ministrato sacramento extremæ vntionis, si videt spatium vitæ esse, antequam discedat, ægrotum alloquetur, & consolabitur breuibus, ac suauibus, ardentibusque verbis: quibus il-

bus illum maximè hortetur ad vim egri-
tudinis patienter pro Christo Domi-
no sustinendam, ad rerum humanarum
cogitationes abijciendas, ad Satanæ
suggestiones Christiana virtute depel-
lendas, ad spem de diuina misericordia
concipiendam, & ad desiderium in pri-
mis vitæ æternæ. Tum præterea hæc
hortabitur: vt se piorum religiosorum-
que hominum precibus, & orationibus
commendet; pias lectiones audiat, si
potest; præcipuè Domini passionem,
quam ipse etiam Parochus pro oppor-
tunitate leget: elemosinas, si potest,
det: propositaque sibi ob oculos Chri-
sti passione, & cruce, assiduè piè medi-
tetur mortem, quam omni sanctæ chri-
stianæque humilitatis significatione for-
titer obeat: velitque in cinere, & cili-
cio, vt pœnitens mori, quemadmodum
Christianum hominem decere, sanctus
Martinus affirmavit, & suo exemplo do-
cuit. Quod si infirmus ita velle mori
dixerit, tunc Parochus cinerem, & cili-
cium benedicet.

Manibus etiam iunctis instar crucis,
exemplo S. Ambrosij proposito, vt mori-
atur, piè poterit moneri.

Nec verò crucifixi imago, & etiam
alia pro deuotione desit morientis; cuius
aspectu excitetur, recreetur que: quam
crucifixi imaginem ipse etiam moriens
manu piè tenere poterit.

Monebit præterea Parochus domesti-
cos, vt pro infirmo orent, ac ne corpo-
ris curam deserant: hocque in primis, vt
aliquot ante mortem horis mittant,
qui se vocet, vt in commendatione ani-
mæ præstè esse possit.

De cura item spiritali egroti cete-
ra præstare Parochus studebit, quæ su-
pra titulo de visitatione infirmorum or-
dine præscripta sunt.

Ad ecclesiam demum, quo modo
venit, redibit, deuotè dicendo psal-
mum, [Qui habitat,] & alias pias ora-
tiones.

Alia officia Parochi erga infirmum pro-
pè moriturum.

CVM tempus instabit, quo ægrotus
propè moriturus sit, Parochus tum

celerrimè præstabit commendationis
animæ officium, tum omni ratione infir-
mum tali tempore iuuare conabitur.

Si indulgentiam ille ex legitima fa-
cultate consequi possit, in memoriam re-
digat, proponens etiam, quid ad conse-
quendum agi debeat. si ipsi Parocho,
aut confessario fortè commissæ sit ipsa
concessio; poterit verbis vt ad id ritè
accommodatis.

Procul secedere iubebit coniugem,
liberos, domesticos, præsertim gemen-
tes, ac lugentes, eosque item, quos in vi-
ta charos ille habuit.

Magno etiam animæ fructu moribun-
dis, quatenus expedire videbitur, ad fi-
dei articulos, aliaque vt infra confirman-
da, & profitenda inducetur; maximè si
egrotantem, & morientem demonis im-
pulsu aliquo modo hæsitantem, aut titu-
bantem Parochus animaduertit. Inter-
rogatus autem ægrotus verbis respõ-
debit: sin autem morbi vi respondere
lingua non poterit, saltem dum mente
integra est, nutu, aut signo aliquo exte-
riori respondebit.

Interrogationes autè adhibebit vul-
gari sermone, si latinè ægrotus nesciat.
sunt autem huiusmodi.

Nonne frater charissime, firmiter cre-
dis omnes articulos fidei, & quidquid
sancta Romana catholica, & apostoli-
ca credit Ecclesia? R. Credo.

Nonne detestaris, reprobas, & ana-
thematizas oēs hæreses, & quidquid ea-
dem detestatur, reprobatur, & anathema-
tizatur catholica mater Ecclesia? R. De-
testor, reprobatur, & anathematizo.

Nonne vis mori in soliditate fidei ca-
tholicæ, vt verus christianus? R. Volo.

Cognoscis ne, te multum, & sæpius of-
fendisse creatorem tuum, animam tuam,
& proximum tuum? R. Cognosco.

Doles ex corde de omni offensa qua-
litercunq; contra Dominum Deum tuum,
te ipsum, & proximum tuum commissæ?
R. Doleo.

Nonne omnem quem pateris dolorè,
propter Deum in pœnitentiam tuorum
peccatorum patienter, & æquanimiter
toleras? R. Tolero.

Nonne te pœnitet ingratus fuisse Deo
de multis beneficijs in te collatis ad sa-
lutem

lutem animæ tuæ? *Re. Pœnitet.*
Et quod toties recidisti in peccata post
acceptam ab eo misericordiam?
Re. Doleo.

Nonne cognoscis tibi opus esse Dei
misericordia, & quod meritis passionis
Iesu Christi pœnitens saluaberis?
Re. Cognosco.

Poterit etiam quandoq; cohortari,
& facere, vt eo modo quo potest, secum
oret, etiam vulgari sermone, si opus sit,
aliquo ex infra scriptis modis, prout vi
derit expedire animæ morientis.

In manus tuas Domine commendo
spiritum meum: redemisti me Domine
Deus veritatis.

Domine Iesu Christe, ob virtutem
tuæ sanctissimæ passionis, iube me ad-
scribi in numerum electorum tuorum,
adiuua me Redemptor meus in hac ex-
trema necessitate; succurre animæ egen-
ti, sed in te solum speranti: totum me ti-
bi do, non me reuoluas: ad te venio, non
me repellas: sonet in mentis meæ auri-
bus vox illa tua dulcis: Hodie mecum
eris in Paradiso.

Domine Iesu Christe fili Dei viui,
qui pro salute mundi in cruce es felle,
& aceto potatus: sicut tu consummatis
omnibus in cruce expirans, in manus pa-
tris commendasti spiritum tuum: sic in
hac hora mortis meæ, in manus pietatis
tuæ commendo animam meam, vt eam
in pace suscipias, & electorum choris
aggregari præcipias.

Deus meus, Deus meus, misericordia
mea, refugium meum. Te desidero, ad
te confugio, ad te venire festino: ne de-
spicias me sub tremendo discrimine po-
situm, adesto mihi propitius in his meis
magnis necessitatibus. Ad te venio, qui
nullis dees: cupio dissolui, & esse tecum.
In manus tuas commendo spiritum
meum Domine. Respice in me Domi-
ne Deus veritatis: & præsta mihi Deus
meus, vt in pace dormiam, & requie-
scam. Amen.

Hac item, & simili ratione poterit
cohortari.

Commenda te gloriosæ virgini Ma-
riæ, dicens: Maria mater gratiæ, mater
misericordiæ: tu nos ab hoste protege,
& in hora mortis suscipe.

Inuoca Angelos, tuum præcipue custo-
dem, dicens: Angele Dei, tu præsertim
custos mihi assiste migranti ex hac vi-
ta: custodite me Angeli ab immundorū
spirituum inuisione; & animam meam
in vestrum consortium assumite.

Commenda te sanctis Dei, præsertim
quibus magis deuotus fuisti, dicens:
Sancti Dei omnes vestro nunc mihi o-
pus est patrocinio: vestris orationibus
cito mihi succurrite: tu præsertim Bea-
tissima virgo, tu sancte. N. vel sancta.
N. in quem, vel quam confidentiam sem-
per habui: in hoc extremo necessitatis
articulo nõ me deseras: sed si vnq; alias,
nunc maxime me apud Deum adiuua.

DE SACRAMENTO Ordinis.

Rubricæ, seu instructiones.

Quæ Parochus doceat, & exequatur.

Sacramenti ordinis dignitas, vtili-
tas, & necessitas quanta sit, ex eo
perspicue manifestum est, quod alia sa-
cramenta ab illo ita pendent, vt sine eo
illa partim confici, ministrariq; nullo
modo possint; partim solenni cæremoni-
a, & religioso quodam ritu, ac pio
cultu carere videantur.

Atque si summus eius gradus spectetur,
hoc est sacerdotium; eius nobilitas at-
que excellentia apparebit: Sacerdotes
enim Dei interpretes, & internuncii
quidam sunt, qui eius nomine diuinam
legem, & vitæ præcepta homines edo-
cent, & ipsius Dei personam in terris
gerunt, non angeli solum, sed Diij etiam
appellantur, quod Dei immortalis vim,
& numen apud nos teneant.

Potestas Corpus, & Sanguinem Domi-
ni nostri conficiendi, & offerendi, tum
peccata remittendi, quæ illis collata est,
humanam quoque rationem, atq; intel-
ligentiam superat; nedum ei aliquid
par, & simile in terris inueniri queat.
Inferiorum quoque graduum dignitas
ex eodem ipso capite potest demon-
strari, prout magis minusve ad alta-
ris sacramenta suo quisque ministerio
accedit.

Cum

Cum igitur hoc sacramentum Archiepiscopus edicto proposito se ministraturum esse significabit, hæc & alia multa ex catechismo Rom. & alijs doctrinis opportuno tempore Parochus tradet populo; & ijs præsertim, qui ordines suscepturi sunt. & hæc præterea exequetur.

Edictum de sacra ordinatione præfinito tempore promulgabit: literas pastorales item eo ipso de genere.

Processionem eo ipso promulgationis die intra ambitum Ecclesiæaget, litaniasq; simplex recitabit.

Singulis diebus Dominicis per mensem ante statam ordinationis tempora præmonabit, atq; hortabitur populum ad piè religioseq; precandum pro sacra ordinatione proximè futura.

Dominico autem die ordinationem proximè antecedente, literas Archiepiscopi pastorales iterum de scripto recitabit.

Supplicationem præterea, processionem ve statam iterum obibit.

Denunciabit populo ex præscripta formula statorum sacrorum temporum ieiunia, & frequentius ob sacra ordinationis causam orationis studium, præsertim statis ferijs, quarta scilicet, sexta, & Sabbato.

Formulam denunciationis temporum vide in Conc. 4. Prou. 119.

Monebit autem præcipue, vt populus precetur; & pro Archiepiscopo, vt ordines ijs conferat, quos utiles operarios ecclesia postulat; & pro ijs, qui ordines suscipiēt, vt in dies habeat maiores progressiones in sanctis virtutibus. Et verò cum, vel edictum Archiepiscopale, vel literas eius generis pastorales, vel eorū, qui hoc sacramento initiandi sunt, nomina euulgabit, vel tempore orationis; de illius dignitate sermonem studiosè instituet ad populum, vt supra demonstratum est.

Quo in tractationis genere ita toto animo, atque adeo omni piarum meditationum studio incumbet; vt cum sibi, tum alijs etiam ecclesiastici ordinis hominibus, tum parochialibus suis concionando verè profit.

Primum verò ipse sanctis meditatio-

nibus, & precibus se se etiam atque etiam excitabit ad eam gratiam resuscitandam, quam hoc sacramento adeptus est. Deinde eo intimæ piæ meditationis studio accensus, cum alios, qui ad ordines vocati sunt, ad eadè pietatis officia ordinis dignitati conuenientia vehementius inflammabit; tum alios clericali ordinis homines ad earum rerum cognitionem erudiet atq; instruet, quibus viam sibi ad vltiores gradus facilius munire possint.

Præterea alios accendet, qui vel sua sponte, & voluntate, vel parentum cohortationibus, clericali vitæ genus sequi velint.

Parentes etiã excitabit, vt filios huic militiæ sacrae offerant, oblatosq; religiosè educant, aut educandos curent. Et quos offerunt, meliores, & aptiores ministerio Dei deligant; & quorum indoles præferat spem virtutum disciplinæ sanctissimæ clericali.

Docebit item, qua intentione offerant; non rei familiaris augendæ causa, non questus auaritate, non familiæ suæ sustentandæ studio, non honorum cupiditate, non ambitione, neque denique rei alterius cuiusuis humanæ affectu; sed ea solùm causa, vt Deo, ecclesiæque feruiant.

Reliquis autem fidelibus ostendet, quanta sit cleri dignitas, & quo honore digni ecclesiæ ministri. Proinde grauius, paterneq; eos arguet, qui clericos, sacerdoteseve negligunt, vel aspernantur. Proponet istis molestias, curas, vigilias, quas populi causa illi sustinent: vsque adeo, vt isti intelligant, honorè, quem ipsi clericali, sacerdotalive dignitati præstant, non tanti esse, qui dignitatis officij, & laborū sacerdotalium clericaliumve magnitudinem adæquet. Iniquum esse demonstrabit, honorem Sacerdotibus non exhibere, qui sese pro populo Deo obstrinxerunt.

Docebit præterea, dignitatem Sacerdotalem clericalemq;, non à personarum, qui illam obtinent, siue obscuro loco, siue humili genere nati sint; sed ab officij munere administrationeq; pèdere: nec propterea illos æstimandos esse, quatenus homines sunt, sed tanquam

dispensatores myſteriorum Dei: quorū omnis admittatio illis commiſſa, ad populi ſalutem, & perpetuam utilitatem ſpeſcit.

Sed cum multæ ſummorum pontificum epiſtole, & canones demonſtrant, ac declarant honorem, qui honoratis clericis (quos Sacerdotes, & diaconos intelligunt) tribui debet; tum verò vnus præcipuus eſt à Concilio Matifconenſis patribus conſcriptus in hanc ipſam ſententiam:

Statuimus, vt ſi quis quempiam clericorum honoratorum in itinere obuium habuerit, vſque ad inferiorem gradum honoris venerâter, ſicut conducet Chriſtianum, illi colla ſubdat, per cuius officia, & obſequia fideliffima Chriſtianitatis iura promeruit. Et ſiquidem ille ſecularis equo vehitur, clericusq; ſimiliter; ſecularis galerum de capite auferat, & clerico ſincere ſalutationis munus adhibeat: ſi verò clericus pedes graditur, & ſecularis vehitur equo; illicò ad terram deſluat, & debitum honorem prædicto clerico ſincere charitatis exhibeat: vt Deus, qui vera charitas eſt, in vtriſque lætetur, & dilectione ſua vtrunque adſciſcat. Qui verò hæc, quæ ſpiritu ſancto diſtante ſancita ſunt, tranſgredi voluerit, ab eccleſia, quam in ſuis miniſtris dehonorat, quamdiu Epifcopus illius eccleſiæ viderit, ſuſpendatur.

Quam gratus autem ſit Deo honor, quam grata obedientia, quæ eccleſiaſticis hominibus, præſertim ſacerdotibus præſtatur, facile oſtendet ſacrarum literarum doctrinis: rurſusque quod præmium ob eam cauſam à Deo ferent, qui illius miniſtros ſuſcipiunt, & honorant, quiſque illis obediunt. [Qui vos audit, me audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit: & qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet:] inquit Chriſtus Dominus.

Sunt huius generis loci, quæ plurimi, quibus Parochus abundare debet, vt & ſe, & alios excitet ad muneris ſui partes.

Docebit eos, qui Ordinis ſacramento initiantur, vt non ſolum quod cum omnibus commune eſt, ſibi proponant, vt omnibus in rebus Dei gloriæ ſeruiant;

ſed etiam alicui certo eccleſiæ miniſterio addicti, vta innocencia, morum caſtitate, iuſticia, religione, pietate, ſanctitateq; ceteris longè præſtent, præcipuis illi muneribus, & functionibus obbeundis, quas in eccleſia exequi debet; & verò tales denique ſe exhibeant, præſertim, qui ſacerdotio initiantur, curaq; animarum ſuſcipiunt, quales Beatus Paulus Apoſtolus eſſe oportere ſcribit, nempe [irreprehensibiles, ſobrios, prudentes, pudicos,] & reliquis virtutibus excellentes: quarum officia, & Apoſtolica doctrina, & ſanctorum patrum diſciplina, & ſacrorum conciliorum decreta, & canonum leges, & ſanctæ matris Eccleſiæ inſtituta, ac ritus in illis maxime deſiderant, qui Chriſti Domini ſacerdotio funguntur.

Declarabit etiam Parochus, vt eccleſiaſtici miniſterij, & præſertim ſacerdotalis functionis excellentiam fideles intelligant, præcipua munera atq; officia, quæ Chriſtus Dominus clericalis ordinis hominibus, ac potiffimum ſacerdotibus commendauit; vt animarum ſaluti, quam profuſo ſanguine in ara crucis operatus eſt, per illos conſuleretur.

Primum Chriſtus Dominus in hoc mandatum eis dedit, præcipuumq; munus commiſit, vt Euangelium prædicarent, regnum Dei annunciant, vimq; diuinæ legis traderent, omneſq; inſtituerent ad ſcientiam ſalutis.

Deinde Baptiſmum, & alia ſacramenta, quibus diuina gratia impartitur, & augetur, per eos miniſtrari voluit.

Præterea, ſacerdotes ſacrificiū pro ſe ipſis, & pro omni populo ſacere præcepit. Hæc, & alia munera atq; officia ſanctiſſima, quibus ſalus populi curatur, Parochus accuratiſſimè explicabit; vt qui eccleſiaſtico ordini adſcribi volunt, facile intelligant, ſe vocari ad magnas, diuinaſq; functiones. docebit verò, non humana quidem induſtria ea geri poſſe; ſed diuina gratia, cœleſtique virtute opus eſſe, quæ per Ordinis ſacramentum, & ex ſancta animi præparatione, ſpiritualibuſque exercitationibus miniſtris eccleſiaſticis conferuntur.

De de-

Conc. Mat.
c. 1. c. 15.

Mat. 10.

De denunciatione, & Inquisitione
Parochi.

Denunciationem de ijs, qui ordinandi sunt, in ecclesia parochiali habendam, itemq; inquisitionem de eorum natalibus, etate, moribus, & vita faciendam, fideliter diligenterq; prestat; literasq; testimoniales accurate coficiat ad Archiepiscopum dandas ex eius mandato.

Formula denunciationis vulgari sermone cocepta, supra posita est. pag. 447. Parochus preterea, vt populus intelligat impedimenta, quibus aliquis irritus Ordinis sacramento initiari non potest, aut non debet; ea quae sint, quandoque denunciare; & si opus est etiam explanet. sunt autem.

Minores etate cuiq; ordini requisita.

Criminosi.

Haereticis nomine suspecti.

Ebriosi.

Impudici.

Vfurarij.

Scurræ, mimi, comedi, histriones.

Infames quocunque modo, & vitijs detiti.

Ratiocinijs obligati.

Insigniter deformes, & corpore vitiati.

Illegitimè nati.

Bigami quacunq; bigamiae speciei.

Irregulares, veluti.

Qui stipendium belli fecerint, vnde cedentes hominum extiterit.

Qui sententiam capitis tulerint.

Qui criminis capitalis acta, sententiam, testificationesque distarint, aut conscripserint.

Qui causas criminales egerint.

Suspensi.

Interdicti.

Excommunicati.

Amentes.

Morbo caduco laborantes.

Energumeni.

Ante tempus, aut per saltum ordine initiati.

Qui beneficium, aut facultates non habent, vnde viuere possint, si sacros ordines suscipiunt.

Qui non sunt confirmati.

Cum autem de etate, natalibus, moribusq; ordinandi ipse studiosè omnia inquirere debeat; de etate quidem, & natalibus ad hanc rationem perquiret; si modò id munus, alij ab Archiepiscopo non mandetur.

Primò videbit, an eius, qui initiandus est, nomen, cognomen, & diem certum in libro parochiali baptizatorum comperire possit. è quo libro, si inuenit, exemplum exscribat: suaq; duorumq; testium manu, si commodè fieri potest, obfignet: vt constare possit, quo tempore is baptizatus fuit.

Ex libro item matrimoniorum, si inuenitur, exemplum item sumet, cuius testimonio probetur, matrimonium inter illius parentes legitimè contractum.

Quòd si fortasè eiusmodi libri non extant; eam inibit rationem, vt testes fide dignos, nempe vicinos, parentes, aliosve, qui illum norint, ex mandato Archiepiscopi peritè examinet; ita vt eorum testimonio constet, ex quibus parentibus, & quo tempore natus sit, anq; ex legitimo matrimonio.

Si verò de illius etate, & de parentum matrimonio, ipse Parochus aliquid nouerit: id in verbo sacerdotis verè testatum faciat literis manu sua scriptis, atque obfignatis: quibus testatum etiam faciat rationem, & causam, vnde illa sciat.

De vita, & moribus, interrogabit præcipue ordinandi magistrum, ac præceptorem, si quæ habet; & parochiales itè homines morum grauitate probatos, & alios quoq; qui illum benè norint.

Ipse verò semper quàm diligentissimè obseruabit clericorum parochialium vitæ disciplinam, mores, studiorum, & exercitationum clericalium instituta, omnemq; agendi vsum; vt opportuno tempore de ijs possit testificari.

Cura Parochi de adscribendis militiz
clericali.

Conditiones eorum, qui initiandi sunt, Parochus benè nosse studeat: vt quantum in eo sit, qui ex eius parochia sunt ordinandi, curet ijs non carere.

Vt instructi in primis sint vite spiritalis studijs atque exercitationibus. Noſint ſanctas illas virtutes chriſtianas, quarum officijs ipſi arctius quam laici homines deuinciuntur. Atque illæ quidem ſunt, deuotionis pietatiſque zelus, caſtitas, ſobrietas, pax, charitas, oratio, vſus frequens ſanctiſſimorum ſacramentorum, aliaque multa vite ſpiritalis exercitationes, in quibus perpetuus eſſe debet eccleſiaſtica vite curſus.

Quod diligentius item clericalis diſciplinæ, viteque religioſæ inſtitutiſque, qui vel ſponte ſe clericali militia adſcribi volunt, vel à parentibus adhuc inſantes deſtinantur, imbuantur ſic crebro illos Parochus præmoneat, vt eccleſiam, vel parochialem, vel aliam, quæ ex decretorum prouincialium præſcripto eis aſſignata fuerit, frequenter adeant; functiones, quas clerici in eccleſia obeunt, ceteraque id generis miniſteria ſtudioſe obſeruent, ad rationem functionum, quæ in Concilio Prouinc. primo, & quarto præſcriptæ ſunt: & ex forma, quam Archiepiſcopus in eo genere proponi iuſſerit. item vt eccleſiaſticorum hominum pietate præcellentium conſuetudine vtantur.

Hac ipſa in re valde etiam elucebit Parochi pietas, ſi quamplurimos poteſt pueros, præſertim pauperes bona indole præditos, qui ſpem afferant, ſe ſacris initiatos, eccleſiæ miniſtros vtiles fore, ad eccleſiaſtica vite normam accuratè erudiat.

Doctrinis etiam, vt pro ratione ordinis, cui adſcribi volunt, eruditi ſint, curet.

Muſicæ modulationis, quæ firmum canitum vocant, periti, vt ordo poſtulat, in quem volunt cooptari.

Cæremonias ritusque ordinis intelligant, quo initiantur.

Curabit etiam, vt cum ante ſtatam ordinationis diem ad Archiepiſcopum conueniunt, decenti veſtitu clericali induti ſint, & congrua pro ſui ordinis ratione clericali tonſura in vertice inſigniti. Qui verò tonſura nondum initiati ſunt, veſtitum clericalem tantummodo induant ex facultate conceſſa.

Tit. q̄ pert.
ad ſacr. ord.
dinis p. 141

Docebit, vt teſtimonia Concilij Pro-

uincialibus, & in primis Concilio quarto præſcripta, afferant.

DE SACRAMENTO Matrimonij.

Rubricæ, ſeu inſtructiones.

Quæ Parochus doceat.

VT matrimonium inter fideles ſanctè contrahatur, eò diligentius Parochus curandum eſt, quò grauius aliquando à plerisque peccari ſolet. Habebit igitur ipſe in primis rectè cognita præcepta illa omnia, quæ in matrimonij rectè conſiciendis ſeruari oportere, æcumenica Synodus Tridentina iuſſit: vt illa ipſa omnia accuratiſſimè, inuiolatèque ſeruanda curet.

Dabit etiam operam, vt illius Tridentinæ ſanctiſſimæ iuſſa præceptaque parochiales ſui teneant. Proindeque ſæpenumero, præſertim verò certis ſtatim Dominicis diebus illam ſanctiſſimam rectè denunciabit, atque a deo explicabit, ad præſcriptum diœceſanæ conſtitutionis.

• Sacramenti autem huius inſtitutionem, vim, naturam, & ſanctitatem, Parochus, aliſue ſacerdos, cui facultas celebrandi matrimonij data, aut permiſſa eſt, ſæpenumero, & vt maximè poteſt accurate, fidelibus ex catechiſmi Romani doctrina explicabit, vt oēs non ſolum perſpicue intelligant, ſed religioſe obſeruent, cuius rei cauſa matrimonium inſtitutum ſit, & quam animi preparationem, pietatemque in eo contrahendo requirat.

In hoc porro tractationis genere Parochus quò ſæpius verſandum eſt, eò ſtudio ſuis rationes colligendæ ſunt, ex ſacris literis, aliſque eccleſiaſticis monimentis depromptæ, atque ex ſanctæ diſciplinæ Chriſtianæ fontibus hauſtæ; quibus potiſſimum hæc tria doceat: primum, quo modo matrimonium ſanctè contrahendum eſt: deinde quo modo in eo caſte, pieque verſandum; tum quo præterea modo in eo bene moriendum.

Docebit igitur, quo animi affectu, & quam ob cauſam fideles matrimonium in-
ad il-

ſell. 24. de
cret. de re-
for. matri-
monij.

Psal. 19.

ad illud eos non explenda libidinis causa duci oportere, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus: neque precipue esseri cupiditate diuitiarum: sed cum proli suscipienda gratia, quae sanctam Catholicam religionem colens, ad celestium praeiorum hereditatem, Christianam vitam praecipis, pieque agendi vsu instituat: cum etiam causa vitanda fornicationis: & ut coniuges alter alterius ope adiuti, vitam incommoda facilius ferre, & senectutis imbecillitatem sustinere queant.

Tobia. c. 8.

Nec vero vniuersae solum, sed sigillatim speciatimque prout vsu venerit, id officium omni charitate praestare studebit: ut cum de aliquorum matrimonio agitur, eos moneat, quam singularem mentis integritatem, & pietatem adhibeat, cum ad rem non humanam, sed diuinam, hoc est matrimonij sacramentum, aggreantur: addet vero etiam Tobiae exemplum ex sacris literis maxime ad hanc rem accommodatum.

Simul vero ut fideles quoque intelligant, quibus sacris temporibus, a nuptijs abstinendum sit, ac praeterea in frequentiori orationis studio, quod dierum celebritas, & mysterium postulat, vigilantius incumbendum: ipsarum nuptiarum interdictionem eodem sacro Concilio confirmatam diligenter quoque enunciat: ita scilicet, ut eam demonstraret inchoare a prima Dominica Adventus vsque in diem Epiphaniae; & a Dominica in capite quadragesimae vsque in octavam Paschae inclusiue.

Neque id cohortari pretermittet (quamquam non est necessarium) ut ex imitatione antiquae fidelium pietatis, in statis Ecclesiae ieiunijs, praesertim solennium quatuor temporum, a nuptiarum celebritate fideles abstinant. Si enim coniuges cum orationi, & ieiunijs vacandum est, Apostolus monet, ab matrimonij vsu abstinere: profecto exquisitum esset, & cum sancta disciplina consentiens, eos illo vel breuissimo tempore ab nouo coniugio ineundo se continere.

Sess. 24. dec. de reform. matrim. c. 9.

Et quonia matrimonij libertas violari nullo modo debet, anathema, quod synodus oecumenica Tridentina ijs constituit, qui vi, metu, alioque modo liber-

tatem impediunt, ubi opus erit, euulga-bit: ut perspicue omnes intelligant, quam grauius peccent, qui hoc admittunt.

Hec etiam ut intra accurate cauebit. Non passim omnibus matrimonij contrahendi aditum patefaciet, quos ipse praesertim non norit.

Vagantium hominum, & peregrinorum matrimonium non facile celebrabit, sed diligenti prius ex Concilij Tridentini praescripto inquisitione facta, & testimoniorum, quibus legitime de illis testatum fuit, cautione studiose adhibita, reque omni ad Archiepiscopum delata, ac facultate celebrandi matrimonij ab eodem impetrata. Quam cautionem eo diligentiore tunc adhibebit, cum parochia sua eo loci est, quod diuersarum nationum, praesertim hereticorum, aliorumve, cum quibus contrahi nefas est, concursus sit: aut propius abest a regionibus ipsorum hereticorum.

Si vero agatur de contrahendo matrimonio cum persona quae in locis hereticorum habitat, vel ubi hereticorum more viuere licet; ne ad secundam denunciationem Parochus veniat, neque alio modo in ea se progrediatur, nisi prius nomen, & cognomen personae quae in ipsis locis habitat, Archiepiscopo denunciari; & ab eo facultatem progrediendi impetrarit ex Conc. Prouinc. 2. Neque praeterea facile matrimonio eos coniungat, qui coniuncti, cum fuerint aliquandiu absentes, obijisse rumor est, nisi certam exploratamque obitus notitiam habuerit, & ut constat. Clem. 3. cautum est, certius nuncius de morte allatus sit.

Decr. 25. pa. 64.

De Parochi diligentia in denunciationibus, alijsque.

ANTEQVAM matrimonium celebraret, tres denunciations ad Concilij Generalis, & Lateranensis, & Tridentini praescriptum, tribus continuis festis diebus, & de Ecclesiae precepto celebradis, publice in Ecclesia etiam vtriusque, si diuersae Parochiae contrahentes sunt, inter Missarum solennia faciet: nisi aliquando Archiepiscopus ex eiusdem Concilij Tridentini decreto aliter iusserit. Denunciationem vllam ne remittat, nisi ex facultate ipsius Archiepiscopi.

Later. 2. ca. 51. Trid. vsup. c. 1.

Ibidem.

Antea

Antea verò quàm matrimonium denunciet, cognoscat quales sint, de quorù contractu agitur: an græte legitima, qua conditione, an aliquo propinquitatis gradu inter se coniuncti, quo contrahere non possint.

Quamobrem cum accuratè studioseque norit canonica impedimenta, & quæ futurum matrimonium impediant, & quæ contractum dirimant: tum etiam illa aliquando, prout vsu venerit, diligenter exponet, cum multa ea sint, quæ tamen breui enumerantur his versibus.

Error, conditio, votù, cognatio, crimen. Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, hone stas,

Si sis affinis, si fortè coire nequibis.

Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

Ecclesiæ vetitum, nec non tempus feriatum.

Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Atque in his quidem rationem habebit impedimenti ex fornicatione contracti, de quo in sacro Concilio Tridentino cauetur.

Gradus item consanguinitatis, & affinitatis benè notos habebit: & quo gradu contrahi liceat, id etiam rectè sciet, atque adeo interdum prout occasio tulerit, accuratè exponet ex Concilio Tridentino, & probatis doctrinis.

Matrimonium præterea gradu prohibito contrahi ita non licere ostendet decreti Tridentini auctoritate; vt scienter contractum, etiam separari, & spe dispensationis consequendæ carere debeat; quin etiam pœnam excommunicationis latè sententiæ eos subire, qui scienter ita contraxerint ex clem. const.

Spiritualis quoque cognationis impedimentum, & nosse, & enunciare aliquando debet, vt declarauit sacra Tridentina Synodus: quæ in Baptismo, baptizantem, & suscipientes, cum baptizato, eiusque patre, & matre; in Confirmatione verò patrinum item & confirmantem cum confirmato, & parentibus itidem illius hanc cognationem spiritualemente contrahere definiuit; omnibus inter alios huiusmodi cognationis impedimentis omnino abrogatis.

Antequam denunciet, primùm à marito & femina Parochus exquirat, an matrimonij quod inter eos tractatur, denunciationes fieri placeat; & an sponte & liberè ad eam rem veniant: & omnino antequam denunciationes inchoet, habeat consensum eorù qui contracturi sunt: & si in diuersis parochijs illi habitant, vtriusque item Parochus hoc ipsam feruet. Neque matrimonium alter Parochus denunciet, nisi ab altero Parocho certior factus sit de postulatu, aut consensu illius, qui eius est curæ subiectus.

Qua in re caueat, ne dum matrimonij denunciandi tantummodo voluntatem eorum notam exploratamque; inuestigando habere vult, ea inuestigatione matrimonij, aut sponsalium consensum exquirat. Itaque de statibus solum denunciationibus explicatè ac distinctè, separatimque; ab vtroque perquirat, idque à femina loco honesto, & in propinquorum conspectu; ita tamen, vt ne quilibet audiat; neque ita propè sit, vt illa præ pudore, vel alia causa minus liberè animi sui voluntatem exprimere audeat.

Si verò filij familias sunt, conuenit etiã, vt seiscitetur, de parentumne voluntate, an contra, iniri sint matrimonium. nã quamuis eorum consensus necessariò nõ requiratur; si tamen contra faciunt, causam perquiret: quæ cognita, illos cohortari paternè non desistet, vt parentibus in quorum potestate sunt, eum honorem tribuant, vt scilicet illis ne in seipsis quidem, nedum inuitis, rem tanti momenti aggrediantur: nisi fortè parentes futurum matrimonium malitiosè impediant.

Monebit præterea eosdem separatim, vt videant, ne matrimonium quod inter se contrahere volunt, aliquid impedimentum sit.

Eos itè graui cohortatione diligenter moneat vt ante denunciationes orationibus se muniant, remque totam precibus piorum, sanctisque sacrificijs commendent: tum ad matrimonium deinde in eundem ieiunijs, orationibusque; se parè; sicque; contra spirituales nequitias, & carnis procacitatem sanctè muniti, salutem & gratiam Dei ex eo Sacramento vberiorensibi comparare studeant.

Denun-

Vt sup. ca. 4.

Cap. 7.

Cap. 1.

Denunciaciones ipsas, pronunciato Euangelio, aut concione absoluta, Parochus ad populum conuersus faciet in hanc sententiam.

Formula di denonciare il Matrimonio.

Si notifica alle carità vostre, come N. figliuolo di N. della nostra parochia, è con l'aiuto, & gratia di Dio per far matrimonio con N. figliuola di N. della parochia medesima nostra. Però se alcuno di voi sapelle, che tra di loro fusse impedimento alcuno di parentela, ouero di cognatione spirituale, che nasce dal Battefimo, ò dalla Cresima, ò altra prohibitione; ouero impedimento, per il quale non potessero insieme far matrimonio; venga, come è tenuto in coscienza, à notificarlo à me curato quanto prima; auuertendo, che si come ciascuno è tenuto notificare l'impedimento, che fa; così dee guardarsi di notificarne alcuno falsamente: che oltre al graue peccato che commetterebbe, ci è ancora la pena della scomunica. & questa è la prima nostra monitione.

Ita dicit Parochus, si fuerit prima denunciatio: si fuerit secunda, ita dicit: E questa è la seconda nostra monitione: Si fuerit tertia denuntiatio, sic dicit. Questa è l'ultima, e perentoria monitione.

In denunciatione hoc animaduertet Parochus, vt & nomen, & cognomen, & patrem, & parochiam contrahere uolentium nominet; si pater decessit, dicat, Filius, vel filia quondam D. N.

Si interea dum denunciaciones sunt, aliquod impedimentum certum patefiet, constiteritue; abstinebit à matrimonij contractione. Sin autem aliqua existet dubitatio, ambiguitasue, aut probabilis suspicio impedimenti alicuius: de re tota Archiepiscopum certiore faciet, nihilque pretereā agat, nisi de illius mandato. Si uero nullum patefiet denunciabiturque impedimentum, sed adhuc aliqua suspicio subesse potest; ipse Parochus per se diligentius inquiret, an aliquod huiusmodi impedimentum matrimonio obstat: & quò cautius id agat, cum uiro & muliere, de quorum matrimonio agitur, aut cum eorum parentibus seorsum colloquetur; grauiusque monebit; vt li-

berè dicant si cuius rei conscijsunt, quæ matrimonio contrahendo legitimum impedimentum afferre possit.

Si probabilis dubitatio impedimenti sit, siue ex uerbis eorum qui contracturi sunt siue aliunde; superfedeat, & conuolat Archiepiscopum, aut eius Vicarium. Multò magis si fama impedimenti oriatur, aut testis aliquis etiam unicus de impedimento affirmaret.

Si uero nullum impedimentum appareat; tunc matrimonium denunciare, & celebrare pergat: caueatque nè sine causa procrastinet.

Si quem item malitiosè falsum aliquod impedimentum attulisse animaduertent, quò matrimonium impediret; non propterea (re tamen bene cognita) desistet à denunciationibus, & celebratione matrimonij.

Matrimonij denunciationibus factis, si forte accidit, vt illud duorum mensum spatio non contrahatur; nè illud celebret, nisi ritè repetitis denunciationibus: si tamen Archiepiscopus aliud non concesserit.

Quo die denunciatio ultiua facta est, ne ipso die, nisi impetrata ab Archiepiscopo facultate Matrimonium celebretur: nisi ea denunciatio facta sit pridie illius diei, quo est initium Quadragesimæ, uel Aduentus: hortetur uero, vt in alterum, aut tertium, aliumue diem differant; utque interea orationi frequentius vacent, Missamque de Spiritu Sancto cum oratione de Beata Virgine, aut alia, ut est in Missa pro faciendò Matrimonio, pro se celebrari deuotè curent.

Monebit coniuges uehemèter, vt ne ante Matrimonij celebrationem copula utantur, neque simul habitent, aut aliquod commercium habeant: simul denunciants, grauissimis decretis secundi & sexti Concilij illius peccati absolutionem Archiepiscopo esse reseruata, eique grauem poenitentiam esse decretam. Monebit item hortabiturue, vt eadem caueant, antequam benedictionem in Ecclesia susceperint.

Agat omni cohortatione cum sponsis, vt ad Matrimonij celebrationem ne accedant prius, quam peccata diligenter confessi, sacram Communionem sumps-
rint;

rint; saltēq; triduo ante Matrimonij consummationem. omniuo autem & ieiunio, & alijs pijs preparationibus; ad huiusmodi sacramentum pura mente accedant.

Vt item die Matrimonij celebrationis & benedictionis, ad Ecclesiam accedat omni vestiu moderatione, dignaq; sanctitate Christianae religionis: ita vt quāto generis claritate illustriores sunt, tantō studiosius in luce omnium splendescant virtute præcellentis; quæ Christianæ nobilitatis propria, in abiiciendo seculi luxu, fugiendisq; barbarici vestitus sumptibus maxime elucet.

Vtrem omnem deprauato vsu introductam profanamve in sancta Matrimonij sui celebritate caueant: vt olim fuit bibendi, cyathi ve frangēdi corruptela.

Ne Matrimonio quempiam iungat, qui illud contrahere attentarit sine Archiepiscopi concessu; nisi delictum ita occultè sit admissum, vt nullum eius rei extet legitimum indicium.

Ne solennes nuptias sinat celebrari, nisi post diluculum postridie illius diei, qui postremus est temporis, quo nuptiarum celebritas iure sacrorum canonum, & ritu huius Ecclesiae interdicta est.

Ne eodem tempore permittat sponsam domum traduci, aut nuptialia conuiuia celebrari: monens, poenam interdicti ab ingressu Ecclesiae ipso facto incurri ab iis, qui contrafecerint.

Omni autem tempore curet ea celebrari, quemadmodum modestie Christianae conuenit.

Moneat quādoq; fideles sibi commissos, de grauissimo, eorum scelere vitando, qui ad res matrimoniales impediendas veneficijs fascinationibusve vtuntur: doceatq; eos poena excommunicationis latae sententiae esse irretitos: & eos item, qui in soluendis ijs veneficijs verba improbata, & superstitiosa adhibent, ex Conc. quinto.

Tit. quæ ad
matrim. pt.
§. Tridenti-
na. p. 287.

Qui ad Ecclesiam sponso deducturi sunt (qui paranymphi dicti sunt) ij sint ætate prouecta, & morum grauitate præditi, & plerūq; eorū, ppiñqui, & parētes Velatam sponsam deduci monebit, cum ob decentiam, Apostoliq; præceptum; tū ob significationem subiectionis erga vi-
rum:

rum: Rebecca etiā exemplo, quæ vt sponsum conspexit, pallio caput velauit. Gen. 24.

Mane celebrabit, non à prandio: nec vero vnquam noctu.

In Ecclesia item Parochiali ante Altare maius: neque alio loco, aut alia Ecclesia.

Si domi aliquando fieri ab Archiepiscopo concedatur; id fiet loco eius decentiori, vbi sit item sacra imago, alijs profanis reiectis.

Meminerit, præter ipsius Parochi præsentiam, duorum etiam vel trium testiu præsentiam necessariam esse, ex Trident. decreto.

Ne Matrimonio iungat, qui Doctrinæ Christianæ rudimenta ignorant. Vbi sup. c. l.

Quomodo in Matrimonio sit versandum, & moriendum.

QUOD ad illam partem pertinet, quomodo in Matrimonio vt versandum: docebit opportuno tempore Parochus officia erga vxorem, rursusq; vxoris officia erga virum.

Monebit, vt incommoda Matrimonij patienter ferant, contenti ea, in qua vocati sunt vocatione.

Quam diligenter etiam fidem, quam sibi mutuam præstiterint, inuiolatam seruent vsque ad mortem.

Quam seipfos inter se vnicè diligat sancto cordis affectu, ita vt nefarijs aliorū amoribus non capiantur, nec thorū maritalem inquinent.

Parum matrimonium sit, & ab obscenarum cupiditatu contagione liberum, inquit S. Gregorius Nazianzenus. Cum enim Matrimonium à Deo institutum sit, præcipue ad sobolem procreandā, quæ sanctè educetur; sanctè illo vti debent: vnusquisq; sciat, vt Apostolus monet, vas suum possidere in sanctificatione, & honore, non in passione desiderij, sicut & gentes, quæ ignorant Deum: non enim vocauit nos Deus in immunditiā, sed in sanctificationem.

Vt illud meminerint Apostoli, quod mulier sui corporis potestate nõ habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

Vt in magnis anni solennitatibus, diebusq;

busq; Dominicis, ex Nicolai primi re-
scripto; diebus ieiuniorum, & certo tem-
pore orationi assignato, & quibus Eu-
charistiā sumpturi sunt, sumplerintve,
à copulatione, actūq; matrimonij, quan-
tum possunt, de communi consensu ab-
stineant.

Vt cum vxor grauida est, frequentius
ambo in oratione precibusq; versen-
tur, quibus à Deo prolem optimam im-
erent.

Vt ubi liberos susceperint, nihil potius
curent, quàm vt in timore Dei, & disci-
plinæ Christianæ institutis educant, &
conformant ad præscriptum instructio-
num eo nomine editarum.

Vt rem familiarem modis nefarijs nul-
lo modo augeant; neque studeant locu-
pletiores fieri cum offensione Dei, & in
iuria proximi.

Vt patrum familias instituta exequantur
libro instructionum explicata.

Sed vberiore etiam cohortandi mate-
riam Parochus sumet ex sanctis preca-
tionibus, quibus in nuptiarum benedi-
ctione mater Ecclesia vtitur.

De alia verò parte, qua scilicet ratione
in Matrimonio moriendū sit; hæc doceat.

Primum, vt in ægrotatione, sicut in om-
ni alia re necessaria, sibi mutuam opem
ferant, atque succurrant omnibus offi-
cijs, quæ cum ad corporis curationem,
tū in primis ad animæ salutē pertinent.
Vt propterea in ægrotatione nullum al-
ter alteri præstet impedimentum, quo-
minus continuam habeat Dei memoriā:
immo verò potius sese mutuo consolentur
salutaribus consilijs; ac cohortentur,
aliosq; item hortatores adhibeāt,
vt sanctissima sacramenta, penitentiam
scilicet, & Eucharistiā, & Extremam
vñctionem in tempore suscipere ægro-
tus curet.

Vt liberos etiam suos piè, ardentisq;ue
charitatis studio admoneat, instruatq;
ad vitæ Christianæ rationes. Et verò vi-
tia, quibus potissimum illos deditos esse
animaduertit, vehementer obiurget.
Demum benedicat exemplo sanctissimo-
rum patrum.

Vt domui suæ bene disponat, & testa-
mentū rectè conficiat, præsentē et patre
spirituali: de cuius consilio in testamēti

etiā factione remedia q̄rat animæ suæ.
Vt in extremo etiam illo spiritu sese ala-
criter in Domino confirmet ad mortem
suscipiendam, exspectans post separatio-
nem huius vitæ mortalis coniunctionē
perpetuam in vita sempiterna.

Sed vberiore præterea cohortandi ma-
teriā Parochus sacerdosve sumet, prout
sponsorum conditio poscere videbitur.

De benedictione nuptiarum.

DOCEBIT Parochus opportunè,
quanti benedictio nuptiarum fa-
cienda sit: quæ vt S. Augustinus ait, in
paradiso initium habuit, quamq; S. Pa-
tres maximè commendarunt.

Item de pœna suspensionis ipso facto
illi ex Conc. Triden. incurrenda, qui spō-
sos benedicit sine proprii Parochi, vel
Ordinarij licentia, sicuti qui matrimo-
nio coniungit.

Benedicet autem semper Missa celebra-
ta, cui sponsi ipsi interfunt.

Caveat autem, ne quando coniuges in
primis nuptijs benedictionem accepe-
rint, eos in secundis benedicat; siue mul-
lier, siue etiam vir ad secundas nuptias
transeat: si verò ea consuetudo vsquam
est, vt si mulier nemini vnquam nupsit,
etiam si vir aliam vxorem habuerit,
nuptiæ benedicantur, eā vt edum est. Sed
viduæ nuptias non benedicat, etiam si
eius vir nunquam vxorem duxerit.

Contracto Matrimonio, Parochus eo-
dem die quo illud contraxerit, celebra-
ueritve, si mane poterit, sponsum spon-
sāq; benedicet: alioquin alio festo die,
& triduo, vno ve saltem die ante cōsum-
mationem matrimonij id fieri curabit.
Nuptiarum benedictionē, si tempus da-
tur, die festo præcedenti denunciabit;
idq; populum grauitè monebit, vt spō-
sis à Deo gratiam celestium benedictio-
num præcetur; quibus per fusi, matrimo-
nium sanctè tractent, salutareq; inde
fructus capiant.

ORDO

Celebrandi Matrimonium.

Parochus matrimonium celebratu-
rus, superpelliceo stolaq; pro tem-
pore indutus, in limine Ecclesiæ, aut an-
te altare sponso aqua benedicta pri-
mum

mum asperget, vno aut duobus clericis adhibitis superpelliceo item indutis: quorum vnus librum, alter vas aque benedictæ cum aspersorio habebit.

Deinde, vbi ante altare sponsam, eiusq; parentes propinquoſve ad sinistram; sponſum verò cum eius parentibus propinquoſq; item ad dexteram collocauerit; ipſe Parochus sermonem habebit de vi, ſanctitate, & cæremonijs huius ſacramenti, augetiam de tribus illis capitibus, quæ principio propoſita ſunt: quo ſcilicet modo matrimonium contrahendum, quomodo in eo verſandum, & moriendum.

Abſoluto ſermone, præſentibus propinquoſ, & alijs pluribus, hoc ipſos ſponſos admonet, vt eorum vterq; ſigillatim nominatimq; interrogatus, ore, atque explicatè interrogatiõni reſpondeat, animoq; conſentiat: ſi verò quis eorum mutus eſt, aperto nutu, certoq; ſigno conſentiat. Sicq; primò ſponſum, deinde ſponſam, nomine, titulove, pro ratione conditioneq; perſonæ interrogat his verbis, vulgariter tamen prolatis.

N. vis accipere, & iam nunc accipis N. hic præſentem in tuam legitimam vxorem, ſicut præcipit ſancta mater Eccleſia?

Vbi ſponſus explicatè reſponderit, Volo, & accipio aut, Ita Domine, tunc ſponſam interrogabit.

N. vis accipere, & accipis N. hic præſentem in tuum legitimum maritum, ſicut præcipit ſancta mater Eccleſia?

R. Volo, & accipio, aut, Ita Domine.

Quibus conſentientibus, Parochus dicit hæc verba Euangelij.

Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.

Interea ſponſi genua ſectunt, & Parochus dextera ſua ſponſi dexteram prehedit, & ad ſignificationem vinculi fideiq; coniugalis imponit manui dexterae ſpõſæ: ſummitatesq; ſtolæ in modum Crucis imponit ambabus ſponſorum manibus, & apertè dicit:

Ego auctoritate ſanctæ matris Eccleſiæ, qua fungor, coniungo vos in matrimonium, ter ſignum Crucis ſuper vtrunque faciendõ. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. R. Amen.

Deinde aqua benedicta eos aſpergit, dicens.

Per aquæ benedictæ aſperſionem, det vobis omnipotens Deus ſuam gratiam, & benedictionem.

De benedictione anuli.

Quibus peractis Parochus benedicit anulum a ſponſo datum Acolutho, qui illum in pellicula rectè collocatum benedicendum offert.

Parochus dicit.

Deus in Adiutorium meum intende.

R. Domine ad adiuuandum me feſtina.

V. Gloria patri, & c. Sicut erat, & c.

Haleluia, Kyrie eleiſon. ter.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum ſpiritu tuo. Oratio.

Benedic quæſumus Domine anulum hunc, quem nos in tuo nomine benedicimus; vt qui eum portauerit, in tua pace conſiſtat, & in tua voluntate permaneat & in amore tuo viuat, & ſeneſcat, & multiplicetur in longitudinè dierum. Per Dominum noſtrum, & c.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum ſpiritu tuo.

Deinde aſpergit anulum aqua benedicta; poſtea illum ſumit, & tradit ſponſo, qui digito quarto anulari ſiniſtræ manus ſponſæ cum imponit, dicente Parocho, ac ſemel ſignum Crucis faciente.

In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. R. Amen.

Fit autem hoc ad ſignificandum, quod eo pignore ſponſorum corda iunguntur: nam & in eo digito vena quædam eſſe dicitur, quæ ad cor vſque peruenit. Mox dicit.

V. Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.

R. A templo ſancto tuo, quod eſt in Ieruſalem.

V. Domine exaudi orationem noſtram.

R. Et clamor noſter ad te perueniat.

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum ſpiritu tuo. Oratio.

Reſpice quæſumus Domine hanc coniunctionem, & bene dicere digneris hunc famulum tuum, & hanc famulam tuam, quatenus inuiolatam ſibi inuicem fidem perpetuò ſeruantes, tibi valeant adherere. Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & c.

V. Do-

¶ Dominus vobiscum.
 R. Et cum spiritu tuo.
 Kyrie eleison. ter.
 ¶ Benedicat, & exaudiat nos Deus.
 R. Amen.

¶ Procedamus cum pace.
 R. In nomine Christi.
 ¶ Benedicamus Domino.
 R. Deo gratias.

Matrimonio ritè celebrato, Parochus paternè spòs monebit, Christianos decere, in ea celebratione à saltationibus choreisq; abstinere, vt canone cautiest. Notabit verò ipse quàmprimù in libro Parochiali matrimoniorù proprio nomina coniugum, & testium, diem prætere, annum, & locum cõtracti matrimonij ex formulâ præscripta: quem librum apud se accuratè custodiat.

ORDO BENEDICENDI
 sponsum & sponfam.

Sponsus & sponsa ante consummationem matrimonij peccata cõfessi, veniunt statuto die in Ecclesiâ parochialem sponse: vbi loco decenti Missam genibus flexis audiunt. Parochus autem, sacerdosve pro sponis Missam celebrat, vt in Missali, nisi celebranda erit de Dominica, aut de sancto: tuncq; sit commemoratio pro sponis.

In Missa datur pax sponso primùm, deinde sponse, præbetur etiam sacra cõmunio sponis.

Celebrata Missa, & deposita planeta, & manipulo, Parochus ante altare sponis genuflexis dicit.

¶ Deus in adiutorium meum intende.

R. Domine ad adiuuandum me festina.

Gloria Patri. &c. Sicut erat. &c.

Haleluia. Kyrie eleison, ter.

¶ Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Oratio.

Deus, qui de potestate virtutis tuæ de nihilo cuncta fecisti, & depositis vniuersitatis exordijs, homini ad imaginem tuam facto ideo inseparabile mulieris adiutorium condidisti, vt femineo corpori dares de virili carne principium: docens, quod ex vno placuisset institui, nunquam licere disungi. Deus, qui tam excellenti mysterio coniugale copulam consecrasti, vt Christi & Ec-

clesiæ sacramentum præsignares in federe nuptiarum. Deus per quem mulier iungitur viro, & societas principaliter ordinata ea benedictione donatur, quæ sola nec per originalis peccati pœnam, nec per diluuij est ablata sententiam.

Respice propitius super hanc famulam tuam quæ maritali iungenda consortio, tua se experit protectione muniri. Sit in ea iugum dilectionis, & pacis: fidelis, & casta nubat in Christo: imitatrixque sanctarum permaneat feminarum. sit amabilis vt Rachel viro iuo; sapiens vt Rebecca: longæua, & fidelis vt Sara. Nihil in ea ex actibus suis ille auctor præuaricationis vsurpet: nexa fidei, charitatisque vinculo, permaneat vni thoro iuncta; concubitus illicitos fugiat; muniat infirmitatem suam robore disciplinæ. Sit verecundia grauis, pudore venerabilis, doctrinis cõlestibus erudita: sit fecunda in sobole, sit probata, & innocens; & videat filios filiorum suorum vsque in tertiam & quartam generationem, & ad optatam perueniat senectutem; & demum ad beatorum requiem, & ad regna perducatur cœlestia. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

¶ Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Deinde Parochus cum clerico dicit Psalmum. 127.

Beati omnes qui timent Dominum, &c. vsque ad finem.

Gloria patri. &c. Sicut erat, &c.

¶ Et ne nos inducas in tentationem.

R. Sed libera nos à malo.

¶ Saluos fac seruos auos.

R. Deus meus sperantes in te.

¶ Mitte eis domine auxiliũ de sancto.

R. Et de Sion tuere eos.

¶ Domine exaudi orationem nostram.

R. Et clamor noster ad te perueniat.

¶ Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo. Oratio.

Deus Abraam, Deus Isaac, & Deus Iacob sit vobiscum: & ipse adimpleat benedictionem suam in vobis, vt videatis filios filiorum vestrorum vsq; ad tertiam, & quartam generationem. Et postea vitam æternam habeatis sine fine, adiuuante Domino nostro Iesu Christo,

sto, qui cum patre, & Spiritu sancto ui-
uit, & regnat Deus, per omnia sæcula se-
culorum. R. Amen.

V. Dominus uobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Kyrie eleison, Kyrie eleison, Kyrie
eleison. V. Benedicat & exaudiat nos Deus.

R. Amen.

V. Procedamus cum pace.

R. In nomine Christi.

V. Benedicamus Domino.

R. Deo gratias.

Tum aspergendo sponfos aqua bene-
dicta, dicat.

V. Pax & benedictio Dei omnipotentis
Patris, & Filii, & Spiritus sancti
descendat super vos, & maneat sem-
per. R. Amen.

Peracta benedictione sponfos hoc mo-
nebit, ut nocte saltem sequenti in casti-
tate & uirginitate permaneant, propter
reuerentiam ipsius benedictionis. Ca-
ueant uero omnino ut supra dictum est,
saltationes, & tripudia, aliaque omnia
matrimonij sanctitati repugnantia.

Si thalamo nuptiali benedicendum est, Pa-
rochus benedicet ex scripta formula.

**RUBRICÆ SEV INSTRV-
ctiones Generales.**

Pro benedictionibus.

IN omni benedictione sacerdos super
pelliceo, & stola præterea pro ratio-
ne temporis utetur, nisi aliter notabitur.
Stando semper benedicet, non sedendo,
aut genuflectendo; & capite aperto.

In principio cuiuscunq; benedictio-
nis dicet quæ sequuntur; & dum dicit:
Deus in adiutorium, signum Crucis ad-
hibeat.

V. Deus in adiutorium meum intende.

R. Domine ad adiuuandum me festina.

V. Gloria Patri & Filio, & Spiritui san-
cto. R. Sicut erat in principio, &c.

Halleluia. In quadragesima omisso halle-
luia, dicatur Laus tibi domine; rex æter-
næ gloriæ.

Kyrie, eleison, Kyrie eleison, Kyrie
eleison.

V. Dominus uobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Postea oratio, uel orationes propriæ.

In fine benedictionis semper dicat:

V. Dominus uobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Kyrie eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison.

V. Benedicat, & exaudiat nos Deus.

R. Amen.

V. Procedamus cum pace.

R. In nomine Christi.

V. Benedicamus Domino.

R. Deo gratias.

Postea aspergat aqua benedicta ter res;
primò in medio, secundò à parte dexte-
ra, tertio à parte sinistra, nihil dicendo;
nisi in proprijs locis aliter notetur.

Cum sacerdos aliquid benedicturus
est, habeat duos clericos: quorum vnus
uas aque benedictæ cum aspergillo, al-
ter uero librum hunc ritualem teneat;
aut vnū saltem, qui ei actioni inferuiat.
Benedicet in Ecclesia ad altare stans in
cornu Epistolæ, aut etiam in Sacristia
ad mensam decentem, pro ratione co-
rum quæ benedicuntur.

Sed caueat, nè benedictionis gratia po-
nat aliquid indecens super Altare, ueluti
esculentia: sed quod eiusmodi est, ponat
super aliquod scamnum paratum loco
commodo.

**I N S T R U C T I O N E S
Ad funera ducenda,**

Et alia officia mortuis præstanda, ma-
ximè ex Concil. Prouinc.

De tempore sepeliendorum corporum.

NE corpus aliquod sepeliatur, nisi
duodecim saltem horis postquam
spiritum exhalauerit. Verùm si quem de
improviso mors, aut morbi alicuius re-
pentina uis occupauit, is ne in sepulcrum
inferatur antè uigesimam quartam hu-
iusmodi repentini euentus horam, nisi
Archiepiscopus aliter ex causa conce-
serit.

Antè solis ortum, & post occasum, mor-
tuis ad sepulturam ne efferatur; neque
inter maioris Missæ celebrationem,
quæ de tempore sit, in Ecclesiam in-
feratur.

Aptissi-

Prou. 6. 11.
quæ ad fun-
per 6.
Deleturum-
309.

Pro 6. 11. de
fun. pag. 311.

Aptissimum verò tempus ad fidelium corpora sepelienda est matutinum; vt scilicet pro eis Missa defunctorum ex ecclesiastico ritu, si commodè possit, & ritus non impediatur, celebretur.

Dioec. xi. p. 412.

Curandum est, nè die festo funus ducatur: aut si ducendum sit, vt fiat post Vesperas. Sed non prohibetur tamen, quin ob urgentem causam Missa conuenientis pro mortuo qui sepelitur, tali die celebretur, nisi alioquin ritus id nullo modo ferat.

De funere ducendo.

Prou. 3. vlt.

Singularum Ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, ac parochialium Ecclesiarum clericis, vna tantum suæ ecclesiæ crux præferatur; neq; aliæ in funere deferantur, nisi quas suus quantusque clericus subsequatur. Quòd si alij quoq; clerici inuitati fuerint, eius rectoris qui inuitauit, crucem sequentur.

Ibidem.

Cùm mortuus efferendus erit, cuiusuis ecclesiæ clerus qui vocabitur, in vnâ proximam mortui ædibus ecclesiam cõgruo processionis ordine conueniat. Inde omnes ordine procedentes bini, canentes antiphonas suo loco notatas, aut alij quos psalmos, si via longior fuerit, mortuum ab eius ædibus ad sepulturam committentur.

Cùm ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo ordine circumstent, instituta officia celebrantes; nec prius discedant, quàm corpus in sepulchrum illatū fuerit.

Deinde singularum ecclesiarum clerici, eodẽ ordine quo venerant, crucem præferentes, ad ecclesiam suam redeant.

Caueant omnino Parochi, nè pallia, aut alia altaris ornamenta adhibeant, accommodentve ad ornatum feretri, aut tumbæ: sed feretro pallia adhibeantur, communibus cuiusque vicinæ sumptibus comparata; atque omnibus in funere gratis accommodentur ad Concil. Prouin. 1. & 4. præscriptum.

Prou. 7. vlt. Prou. 4. tit. defunct. pa. 257. §. vbi ea nostra.

Si verò propinqui, vel hæres mortui, alio pallio proprijs expensis comparato vti voluerint; post funus illico ei ecclesiæ in qua corpus sepultum fuerit, acquisitum sit: quòd si aureum vel fericum, aut omnino pretiosum fuerit, ad eiusmodi vsu nullo modo in posterum

adhibeatur, sed in eiusdem ecclesiæ ornamentum conuertatur.

Cùm ex parochia cui sæcularis sacerdos præsit, mortuus efferatur, vt in parochiali ecclesia sepeliatur, cui Regularis sit præfectus, vel contra; tunc vtrique Parochi superpelliceo & stola induti pares progrediantur. Reliqui verò regulares eum locum teneant, quem in generalibus processionibus tenere consueverunt; non obstante quauis consuetudine, vel pacto, quam inter se fecerint.

Prou. 1. vlt.

Funeribus, defunctorum officijs, anniuersarijs concelebrandis, cùm rector ecclesiæ præter clericum ministrum suum, alios etiã sacerdotes, clericosve, quorum ministerio operave vtatur accersere, adhibere ve necesse habet; hoc ordine (nisi aliud defunctus, hæresve illius voluerint) illos euocet: primò scilicet, si quos habet illius animarum cura gerendæ quouis modo socios, collegas, adiutoresve; tum illius ecclesiæ titulares, vel canonicos, vel chori ministros, vel demum capellanos: item deinde clericos alios, ecclesiasticæ functioni, officiove in ea ecclesia addictos, adscriptosve; tũ præterea alios, quos mortui hæres, aut is cuius interest, accersit euocarive maluerit; nec verò plures adhiberi vllò prætextu, etiam huius decreti liceat, quàm ille velit, vel sacerdotes, vel alios, etiam clericos tantum, puerosq; clericali vestitu indutos, etiã quos illi euocati secũ duxerint: neq; rursus ad eleemosinæ emolumentive cuiusuis generis eo nomine percipiendi partem vllã; neq; denique vllum non vocatum admitti.

Prou. 4. vlt. §. Functib.

Illud Præpositi, Archipresbyteri, Parochi, Rectores, & alij quicunq; clerici caueant, nè ad funus ducendum, aut officia pro mortuis celebranda, alios pro se mittant, emolumentum, aut eius partem ipsi percepturi; neq; secum pueros, aut clericos ea spe perducant, mittantve, vt eleemosinæ, quæ illis data erit, participes ipsi sint; nec sanè verò vllam eius partem vllò quouis prætextu, etiã sponte oblatam capiant: neq; item qui mittuntur plus capiant, quàm si proprio solum nomine vocati essent.

Ibid. dioc. 11. pag. 428.

Funeris ducendi certa hora constitua

Ibidem.

T

185

tur, qua omnes quicumque euocati sunt conueniant, vt nulla interposita mora ad illud procedatur.

Ibidem.

Cautio sit, vt ne simplices homines quidquā superstitionis causā apud mortuum in feretro, aut in eius manibus ponant: aut aliud quod superstitionis speciem præferat, aut suspicionem habeat, committant.

Ibid. p. 158

Cadauer cum effertur, via procedatur, quæ à domo ad ecclesiam recta, ac breuis sit: si verò vsq; adeo breuis & cōpendiosa est, vt ordines eorum qui comitantur funus, intra illius fines contineri non queant, tunc via paulò longiori funus ducatur: idq; iussu, concessive sacerdotis qui funeri præest.

Ibidem.

Sermo si quis in funere habebitur, non domi, aut alio eiusmodi loco, sed in ecclesia habeatur.

Prou. I. vlt pag. 36.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & personam, & laudationem scriptam ante probauerit Archiepiscopus: liceat tamen in funere cōcitionem habere, quæ tota referatur ad humanam miseriam fidelium oculis proponendam, omnesq; ad vigilandum, & se parandum cohortandos, vel ad alia huius generis documenta tradenda.

Prou. 4. vlt.

Qui in funere, officijs ve funeralibus, vel exequijs quidquam vt infra peccarit; eius funeris, officij ve funeralis omni elemosina emolumentoque careat omnino: pœnaq; sit Episcopi arbitrio, tam ei si acceperit, quam Præfecto, Rectorive qui dari curauit, consenserit, permiserit ve.

Quicumque à funere, funeralibus ve officijs eiusmodi abfuerit.

Qui item ad temporis, vel officij punctum ab Episcopo præstitutum non adfuerit.

Qui funere, officio ve pro mortuis non peracto discesserit, quod sit dum corpus sepulturæ traditur.

Rursus, qui non peractis funeralibus officijs discesserit.

Qui item habitu, prout Episcopus præscripserit, non cōuenierit, interfuerit ve.

Qui contra decretorum prouincialium præscriptum quidquam in illis peccarit.

Qui item alia cōmiserit ex ijs, ob quæ Episcopi iussu pro absente habendus sit.

Qui item funeris, exequiarumq; curatores, vtpote antiani, vel alio vocati nomine, per se muneris sui partes non obierint.

De Cereis, & Elemosinis.

Quoniam antiquissimi est ecclesiastici ritus, cereos accensos in exequijs, & funeribus ducendis adhibere; caueat Parochus, nè mortuorum corpora ad ecclesiam comiteretur sine lumine, etiam si gratis id officij præstet.

Luminaria verò, cerei, & funalia, quæ ob sanctiores significaciones in funere à quibuscumq; etiam dignitates obtinentibus, & ecclesiæ maioris canonicis accensa deferri decretum est; ne ante restinguantur, quàm totum officium etiā sepulturæ ritè absolutum sit: quòd si ex causa corpus tunc fortè sepeliri non possit, nec corpus tamen insepultum sine lumine relinquatur.

Quòd de luminum numero, & pondere, ac etiam de elemosina auctoritate Archiepiscopi præscriptum fuerit, id omnino seruetur. interim Parochi, alijque caueant, ne hæredes defunctorum grauent immoderatis sumptibus, maxime cum aliqua auaritiæ suspitione.

Si mortuorum hæredes ita se impie gesserint, vt religiosum exequiarum institutum negligentes, Cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; cogantur auctoritate Archiepiscopi ea comparare, quæ necessaria videbuntur.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, qui circum crucem, & cadauer ad ecclesiam deferuntur, & alia quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum diuina officia in funere celebrantur, herèdū impensa accenduntur, ita Deo oblata etiam intelligantur; vt eius ecclesiæ sacrificiæ, in qua mortui corpus humanum erit, continuo addita sint: ita tamen, vt liceat Rectori ecclesiæ, vel ijs ad quos alioqui ipsi cerci pertinerent, quòd diuinis officijs supererit, in aliam eiusdem ecclesiæ usum, vel etiam ad vitæ suæ dispensationem arbitrato suo conuerrere.

Exequiarum, sepulturæ, & annuariarum causa nemo quidquam paciscatur,

Prou. I. vlt pag. 158. Prou. 6. vlt pag. 103.

Dix. II. p. 413.

Prou. I. vlt

Prou. I. vlt. decret. 16. p. 67. Dix. II. p. 413.

Prou. I. vlt

aut cum auaritiæ suspitione exigat; sed ijs elemosinis contentus sit, quæ aut consuetudine probata dari solitæ sunt, aut Archiepiscopi auctoritate probatæ fuerint, aut deinceps probabuntur.

Qua in re illud etiam seruetur, nè tantum clericis, quantum sacerdotibus loco adhibeantur.

Ibidem. Miserabilium autem personarum, quibus mortuis nihil, aut ita parum superest, vt suis impensis humari non possint, exequiæ gratis omnino fiant.

Pro. 4. vsu. Eleemosina, quæ clero ob funus, aut defunctorum officium datur; ne in ecclesia, cœmeteriove, aut spectante populo, sed eo remoto, locoq; sperato, factis exequiis officijsve, distribuatur.

Ibidem. Ne pactiones de funere, aut de exequiis pro mortuo celebrandis cum defuncti hærede, aut alio ad quem pertineat, à Parocho, aliove ea conditione fiant, vt certa ceræ pars, quæ exequiarum officijs supererit, ipsi hæredi, aut alteri restituatur.

Ne Parochi, alijve clerici, neq; item exequiarum curatores, alijve, quicunq; in funere operam ponunt, pignora capiant, quibus sibi caueant de funerali elemosina, aut de eorum opere in funere præstito mercede.

Pro. 4. vsu. Pro crucibus autem, & quæ circa cadaver, aut cœnotaphium disponuntur; pro campanis item, lampadibusve, aliove prætextu, aut nomine, nihil præterea capiat, exigatve, nec capitulû, nec quilibet de capitulo, nec rector, nec sacrista, custos, aliusve clericus quicunq; nisi si quid est, quod fabricæ, aut sacristiæ campanarum nomine dari piæ consuetudinis Ordinarius esse censuerit, idque verè in eum usum cedat. At pro crucibus nihil omnino, quouis etiam fabricæ vel sacristiæ nomine accipi liceat.

Ibidem. Capitula, canonici, & alij ministri quicunq; sint ecclesiarum, ne cœnotaphij quod in officio pro mortuis ex tabulis struitur, nomine quidquam capiant.

Ibidem. Quantum clericorum vsitato nomine dari solet, tantum custodibus, qui in minoribus ordinibus constituti sunt, detur; si in sacris fuerint, habeant quantum sacerdotum nomine datur.

Qui verò custos, vel crucem prætulerit, vel campanas pulsauerit, tunc ille accipiat, quod eo nomine tantum dari statutum est.

Eius generis homines, & alij qui in funus se ingerunt, nec quidquam opere ponunt, nisi omnino conseruantur.

Ne clerici, neve alij quicunq; sint, qui aliquam in funere curam ponunt, vestes, indumenta, ornamenta ve cadaueri adhibita, nisi à sponte offerentibus accipiant; sed gratis, ac sine mora ijs ad quos pertinent, omnia planè restituant.

Pro loco in quem mortuus inferatur, à nemine, ne sacristiæ quid. m. aut fabricæ, ecclesiæ, aut confraternitatis zelicus, alteriusve pij vsus nomine, quidquam prorsus exigatur: piæ tamen & laudabiles consuetudines seruantur.

De ritu funerum.

Officium, seu officij exequiarum, illa pars quæ litanias sequitur, & incipit, vsque in vita, nullo modo omittatur; sed totum omnino absoluat, etiam si ex causâ corpus tunc sepulturæ nõ tradatur.

Quod antiquissimi est instituti, illud quantum fieri poterit, retineant Parochi, & alij funerum curatores; vt Missa præsentem corpore defuncti pro eo celebretur, antequam in sepulturam inferatur; cuius quidem celebrandæ locus in officio exequiarum adnotabitur.

Laicum hominem defunctum, quouis etiam generis, gradus, dignitatisve nomine illustrem ne clerici efferat; sed laici: qui alicuius confratriæ etiam esse possunt.

Non liceat laicis hominibus, etiam confratribus, aut alij societati adscriptis, mortuo cuius funus agitur, totum officium sepulture præstare; sed sacerdotes & clerici eo nomine vocati id totum perfectè expleant: poterunt tamen confratres, si clerici desint, in cantandis psalmis, & litanijs sacerdoti respondere.

De sepultura.

Consuetudo multis locis intermissa mortuos in cœmeterijs sepeliendi resti-

restituatur; inde submotis, si qui ea vsurparint.

Et si cui locus sepulture deinceps dabitur in ecclesia, humi tantum detur; & sepulchrum in quo cõditur, opere fornicato cum reliquo ecclesiæ pavemento æquatum sit.

Protr 4. pag. 137.

Ne cuiquam ex vlla cuiusvis ordinis ecclesia mortui cadauer perpetuæ sepulture traditum a portare liceat, nisi facultate ab Episcopo impetrata, eaque literis nominatim exarata.

Ibidem.

Parochus, intra cuius parochiæ fines aliquis aliene parochiæ occisus est, eius cadauer liberè aliò transferri nullo pre-textu prohibeat: nihilque ea de causâ accipiat. Si verò translatio ea cum funere fit, liberum ei sit vti iure suo.

De funeribus, & exequijs clericorum.

Protr 6. vif.

Sacerdos, aut clericus defunctus, vbi lotus fuerit, vestibus quotidianis cõmunibus vsque ad vestem talarem inclu suè, tum vestitu clericali ecclesiastico, quem ordinis sui ratio deposcit, indui debet.

Sacerdos quidem supra talarem vestè, alba, cingulo, amictu, manipulo, stola, & casula, seu planeta albi coloris induatur.

Diaconus, alba, cingulo, amictu, manipulo, Dalmatica, & stola super humerum sinistrum, quæ sub axilla dextera annectatur.

Subdiaconus verò, alba, cingulo, amictu, manipulo, & Tunicella.

Alij verò inferiorum ordinum clerici, super pelliceo supra vestem talarem, & insuper tonsura ornari debent.

Itidem alij sacro vestitu, pro ordinis, dignitatisque ecclesiasticæ gradu.

Ibidem.

Qui in superiori ordine constituti sunt, inferioris ordinis clericum nõ deferent; sed Sacerdotè Sacerdotes, Diaconum Diaconi, Subdiaconum Subdiaconi: & sic ordine ceteri esserant, nisi necessitas aliquando sua leat digniores ab inferioris ordinis hominibus esse ferri.

Ibidem.

Episcopum verò mortuum, ij qui in ecclesia cathedrali dignitates obtinèt, & canonici digniores esserant.

Canonici mortui funus, eiusve, qui eiusdem ecclesiæ, in eave dignitatem obtinebat, capituli sumptibus à reliquis canonicis fiat, tum pro eius animæ salute Missa conuentualis celebretur, & vnusquisque item canonicus, ministerve eiusdem ecclesiæ, qui sacerdos fit, Missam itidem pro eo celebret.

Protr 4. pag. 137.

Parochi mortui funus, vnuerfi illius regionis, in qua ille habitabat, Preposituræve, Plebanatus, aut Archipresbyteratus Parochi obeant: nisi foraneus illius regionis Vicarius minorem numerum statuendum censuerit.

Ibid. 4. 14.

Primo autem post eius obitum die, eorum vnusquisque pro ipsius animæ salute Missæ sacrificium faciat. Quòd si eo die pro mortuis fieri ex ecclesiæ instituto vetitum sit, alio proximo die quo interdictum non sit, omnino fiat.

Pro mortuo Rectore decem ad sumam dierum spatio omnes eius regionis aut plebanatus Parochi in ecclesiam conueniant, quæ eis à clericorum regionis prefecto, aut Vicario foraneo prescribetur: qua in ecclesia pro eo Missam conuentualem solenni ritu celebrent; tum supplicationibus & precibus Deum piè sanctèque orent, vt orbato gregi rectorem dare velit iuxta cor suum.

Ibidem.

Quicumque verò eiusmodi pietatis officia præstiterint, eorum nomine causave nihil neque exigant, neque petant.

Is verò cui vacantis ipsius parochialis ecclesiæ administratio commissæ est, fideles illius parochiæ incolas sepe hortetur, vt omni intima animi pietate à Deo Rectorem precentur, qui illius ecclesiæ curationem gerere rectè possit.

Parochus, illius qui proximè precessit parochi anniuersaria, stato die quo ille obiit, celebratione Missæ parochialis agat; si autè pro festi, solennisque diei ratione tunc agi nõ licet, alio die proximè antecedente quo licebit, pro illius animæ salute piè religioseque exequatur.

Protr 6. vif.

De Officijs defunctorum.

In omni ecclesia parochiali, vel collegiata, singulis Officijs anniuersaria quæ in hebdomadâ proximè sequentem in ea ecclesia celebranda erant, fidelibus deuen-

Protr 6. vif. dioc. 11. pag. 423.

denuncientur. Idemq; de septimo, & trigesimo, & alio huiusmodi officio preestetur, adhibita breui cohortatione ad orandum pro mortuis.

Quod si huiusmodi anniuersarij dies in Dominicam, aut aliam diem, quæ ecclesiæ præcepto, aut consuetudine colatur, incidant; officia mortuorum transferantur, non quidem in sequentem diem, pro ut in sanctorum officijs fit, sed in præcedentem, vt antiqui est institutum.

Postquam corpus sepulture traditum est, Parochi eos ad quos pertinet, pie hortabuntur ad sacra diuinorum officiorum suffragia mortuis præstanda: qua in re illud caueant; ne quod pietate adducti suadere debent hæredibus mortuorum, id cupiditate impulsu molestius flagitent, ac sic fidelibus offensionem sint.

Porro tempus opportunum ad huiusmodi officia pro defunctis celebranda ecclesiastico ritu introductum est dies tertia, septima, trigesima: & anniuersaria: quod non ita intelligendum est, vt alijs diebus pro mortuis sacra officia præstare non liceat; sed quod his diebus mortuorum commemoratio celebrari consueuerit; cuius ritus mysteria à sacerdotibus scriptoribus traduntur. Nonam autem diem, quia superstitionibus gentilium non vacat, nunquam ecclesia catholica admittit, vt S. Augustinus præcipue testatur. Consueuerunt etiam alij quadragesimum, alij quinquagesimum, alij sexagesimum, alij denique centesimum diem in defunctorum memoriam celebrare, vt potè qui mysterijs non vacent.

Missæ defunctorum, corpore præsentem omni die celebrari potest, præterquam in parasceue, & paschate: quibus diebus non licet corpus sepulture tradere, nec Missam pro eo cantare.

Orationem vespertinam pro mortuis in hac prouincia institutam Parochi omnino retineri studeant; ac propterea sæpè accurata cohortatione ad illius studium, vsuq; perpetuum parochiales suos inflammare studeant; centum dierum indulgentiam proponentes, ijs à Gregorio XIII. concessam, qui sono campanæ moniti, pro mortuis pie recitarint psalmum. De profundis, aut orationem

dominicam, aut salutationem angelicam tendixerint.

Quæ oratio ab omnibus in omni parochiali ecclesia eadem hora, nempe ante prima hora noctis, hyeme verò secunda hora habeatur.

Cuius orationis significatio campanæ sono fiat, ritu salutationis angelicæ; ita tamen vt inter primum & secundum campanæ signum, necnon inter secundum & tertium, tres etiam ictus campanæ distincti breuissimo interuallo dentur.

De curando cadauere.

Postquam anima egressa fuerit de corpore, corpus domi lauari debet, & omnino ita curari, vt quamdiu steterit super terram, non fæteat. Illud autem monebunt Parochi, vt virorum corpora à viris, mulierum autem à mulieribus curentur. vestiatur deinde corpus vestibus communibus.

Tum qui aderunt sacerdotes, aut ipsi absentibus, laici dicent orationes, [Deus vniuersarum &c. aliam item. Deus qui humanarum &c.] suo loco dispositas.

Collocabunt deinde corpus sic indutum, vel super mensam aliquam, vel in terra loco decenti super aliquod stragulum, aut tapete, & ad pedes, caputve semper candelam accensam habebunt; parua item aliqua Crux super pectus, & inter manus defuncti ponatur: aut vbi Crux desit, manus in modum crucis componantur. Sæpè etiam aspergatur corpus aqua benedicta.

Quibus non liceat concedere ecclesiasticam sepulturam.

Studeat Parochus cognoscere, quibus sepulturam ecclesiasticam concedere non liceat: caueatq; ne aliquem, contra quam sacrorum canonum iure statuitur, ad illam admittat. qua de re hæc illi ex sacris doctrinis deprompta sunt.

Negatur ecclesiastica sepultura paganis, Iudæis, & hæreticis, cum eorum fautoribus.

Excommunicatis maiori excommunicatione, etiam iniuste; qui in eorum obitu ab

Prouin. 7.
vsup.

Prouin. 6.
vsup. dioc.
21. p. 421.

ea non fuerint absoluti.

Interdictis nominatim; & contrafacienti proposita est poena excommunicationis; & durante tempore interdicti, illis qui sunt de loco interdicto; atque ijs quibus est interdictus ingressus ecclesie.

Blasphemis manifestis Dei, & sanctorum, quando poenitentiam continent.

Seipos occidentibus ob desperationem, vel in acundiam, si decedant absque poenitentia; secus si ex furore, vel insaniam.

Morientibus in torneamento, siue extra torneamentum ob vulnus in eo receptum, etiam si eos poeniteat; modo sint de numero eorum, qui in eo dimicabant, vel in eo se exercentibus arma supeditabant; nam astantes non comprehenduntur. extenditur tamen hæc poena ad morientes in hastiludijs, quando huiusmodi ludi itidem exercentur cum probabili periculo mortis.

Corporibus exenteratis, & dilaceratis contra constit. Bonif. viij. quod non procedit, si id non fiat propter vindictam; sed vel ob anotomiam, vel ne corpora sceteant, vel huiusmodi.

Infantibus mortuis absq; Baptismo, si de ventre matris mortue sunt extracti; secus si non sunt extracti.

Manifestis raptoribus, & violatoribus ecclesiarum, si tamen hos poenitet quando moriuntur, ecclesiastica conce-

ditur sepultura; sed clerici non debent eorum sepulturae interesse, nec eorum elemosinas accipere, si præter poenitentiam, etiam non satisfecerint ex impotentia.

Manifestis vsurarijs, nisi poeniteant; item si recusent præstare cautionem de facienda restitutione; & est excommunicatus; qui aliter eos in loco sacro sepelit.

Religijs, qui in eorum obitu inuenti sunt proprietarij, & absque poenitentia obierunt.

His de quibus certum est, & manifestum, quod semel in anno non receperunt sacramentum poenitentiae, vel sanctissimæ Eucharistiae in Pascha sine licentia Confessarij; & absque vlllo signo contritionis obierunt. Si verò dubium est, vel occultum, quod non receperint ea Sacramenta; non debet eis denegari ecclesiastica sepultura. Ad probandum autè, quod huiusmodi homines aliquod signum contritionis dederint, sufficit vnus testis; & hæres tenentur pro eo satisfacere, vt opus est.

Cuilibet notorio peccatori morienti in peccato mortali absque vlllo signo contritionis; & vnus tantum testis sufficit ad contritionem probandam vsupra.

Si quis autem prædictorum in loco sacro fuerit sepultus; si discerni potest, exhumandus est; aliter non; & ecclesia, vel cimiterium est reconciliandum.

